

2023-2024 оқу жылы бойынша элективті таңдау каталогы

1. Кафедра: Қалыпты анатомия

2. Білім беру деңгейі: бакалавриат

3. Мамандығы: 6В10102 - «Педиатрия»

4. Курс: 1

5. Элективті пән атауы: «Анатомия негіздері»

6. Кредит саны: 3

7. Мақсаты: Тірек-қимыл аппараты ағзаларының құрылысы, топографиясы мен қызметін, жастық, жыныстық, жеке ерекшеліктерін, ағзалардың анатомо-топографиялық өзара қатынасын оқып білу және тіршілік процестерінің жасушалық, тіндік және ағзалық деңгейдегі құрылымдық-қызметтік ұйымдастырылуы туралы негізгі теориялық білімін қолдану, олардың даму заңдылықтарын ашу және осыған байланысты –клиницист-дәрігер дайындау үшін мақсатты әсер ету мүмкіндіктерін қолдану.

Білім алушыларда дені сау адам, оның ішінде әртүрлі жастағы балалар мен жасөспірімдер организмнің құрылымы мен қызметтерін, олардың реттелу механизмдерін білуі және түсінуін қалыптастыру.

8. Пән мазмұны: Анатомиялық номенклатура. Жазықтықтар мен біліктер. Тірек-қимыл аппаратының құрылымдық бөлімдері. Сүйектің құрылысы. Сүйектің химиялық құрамы және құрылымдық бірлігі. Сүйектердің жіктемесі. Сүйек қосылыстарының түрлері. Буындардың жіктемесі және биомеханикасы. Бұлшықеттердің құрылысы және жіктемесі. Бұлшықеттердің қосалқы аппараттары. Қанмен қамтамасыз етілуі, веналық ағымы және нервтендірілуі. Тірек-қимыл аппаратының жастық, жыныстық және жеке ерекшеліктері. Даму ақаулықтары.

9. Міндеттері: Тіндер мен ағзалардың құрылымдық ұйымдастырылуын оқып білу негізінде жататын әлеуметтік-өзіндік және кәсіби құзіреттілігін қалыптастыру және осы білімін организмнің қызметтік жағдайына баға беруде қолдану. Білім алушыларды жаңа ғылыми мәліметтерге, әдістемелік және теориялық концепцияларға сүйене отырып, адам құрылысының заңдылықтары туралы негізгі түсініктерді оқыту. Адам организмнің, жынысы мен жасқа байланысты анатомиялық негізгі болмысын ашу. Оларды анатомиялық инструменттермен (скальпель, пинцет) жұмыс жасаудағы техника қауіпсіздігін сақтау ережелерімен таныстыру.

10. Пәнді таңдау негіздері:

Анатомия негіздері пәні медициналық білімдердің фундаментін құрайтын пән болып табылады. Анатомия негіздері пәні жеке, жыныстық және жастық ерекшеліктеріне байланысты адам организмін құрайтын ағзалардың құрылысын және топографиялық өзара қатынасын оқытады, бұл пәнсіз клиникалық пәндерді меңгеру қиын болады.

11. Оқыту нәтижелері (құзыреттіліктері):

1 ОН. Тірек-қимыл аппараты ағзаларының (сүйектердің, буындардың, бұлшықеттердің) құрылысы және анатомиялық терминология туралы, сау организмнің, оның ішінде балалар организмнің ағзалары, жасушалары және жасушалық құрылымдарының физиологиялық ерекшеліктері, регенерациясы, гистофизиологиясы, құрылысы, гистогенезінің негізгі заңдылықтары туралы білімі мен түсінігін көрсетеді.

2 ОН. Анатомиялық және микроскопиялық препараттардағы әртүрлі жасушалардың, тіндердің, ағзалардың құрылысы мен қызметтік ерекшеліктерін табуға, көрсетуге, ажыратуға, сипаттауға, салыстыруға, сондай-ақ дене бетіне ағзалардың орналасуы мен проекциясын анықтауға қабілетті.

3 ОН. Жағдайлық есептерді шешу, рентген суреттерін сипаттау барысында және физикальды тексеру дағдыларын игеру үшін тірек-қимыл аппараты ағзаларының анатомиялық және топографиялық заңдылықтары туралы білімін қолданады.

4 ОН. Балалар денсаулығын сақтау саласындағы пәнаралық сипаттағы озық кәсіби және ғылыми білімдерін көрсетеді, алған білімдерін балалар мен жасөспірімдердің денсаулығын сақтау және нығайту жөніндегі ағарту жұмысында пайдаланады

12. Пререквизиттер - молекулярлы биология және медициналық генетика

13. Постреквизиттер - морфология және физиология, жалпы патология (патологиялық анатомия, патологиялық физиология).

14. Әдебиеттер

Қазақ тілінде:

Негізгі:

1. Кузенбаева, Ә. О. Адам анатомиясы. 1 - кітап: оқу құралы /. - Алматы : Эверо, 2016. - 292 бет. с.
2. Кузенбаева, Ә. О. Адам анатомиясы. 2- кітап : оқу құралы . - Алматы : Эверо, 2016. - 248 бет. с.
3. Рақышев, А. Р. Адам денесі. 3 томдық. Т. 1. Сүйектер туралы ілім. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014
4. Досаев Т.М. Адам анатомиясы.-Ақ-Нұр, 2013
5. Адам анатомиясы : оқулық - Алматы : ЖК "Ақнұр", 2013.

Қосымша:

Жұмабаев У., Әубәкіров Ә.Б., Досаев Т.М. ж.т.б. Адам анатомиясы, атлас. I,II том. Астана: «Фолиант», 2005.

Электрондық ресурстар,

1. Билич, Г . Л . Анатомия человека. Атлас. В 3 т. Т.1. Опорно-двигательный аппарат. Остеология. Синдесмология. Миология [Электронный ресурс] : учебник - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013.
2. Билич, Г . Л . Анатомия человека. Атлас. В 3 т. Т. 2 [Электронный ресурс] : М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013.
3. Билич, Г . Л . Анатомия человека. Атлас. В. 3 т. Т. 3 [Электронный ресурс] : учебник М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013.
4. Анатомия человека. В 2 т.Т.1[Электронный ресурс]: учебник М.:ГЭОТАР Медиа, 2013.
5. Анатомия человека. В 2 т. Т. 2 [Электронный ресурс] : учебник - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013.
6. Сайт: www.ukma.kz
7. Репозиторий ЮКМА <http://lib.ukma.kz/repository/>
8. Республиканская межвузовская электронная библиотека <http://rmebrk.kz/>
9. Консультант студента <http://www.studmedlib.ru/>
10. Ашық кітапхана [https:// kitap.kz/](https://kitap.kz/)
11. <http://t.me/AkzharkynGaukhar>

1. Кафедралар: «Қалыпты және патологиялық физиология»

2. Білім деңгейі: Бакалавриат

3. Мамандығы: 6В10102 «Педиатрия»

4. Курсы: 1 курс

5. Пән атауы: «Физиология негіздері»

6. Кредит саны: 3

7. Мақсаты:

- Білім алушылардың білімін тәуелсіз бағалаудың жоғары көрсеткіштеріне қол жеткізу.
- Білім алушылардың сау адам ағзасының құрылымы мен функцияларын және оларды реттеу тетіктерін білуі және түсінуі.
- Клиникалық кафедраларда оқу барысында жетістікке жетуін және дәрігерлердің кәсіптік дағдыларын меңгеруін қамтамасыз ететін қалыпты жағдайда жасушалық,

ағзалық және жүйелік деңгейде тіршіліктік үрдістерінің құрылымдық және функционалдық ұйымдастырылуы және даму заңдылықтары туралы түпкілікті теориялық білімін қалыптастыру.

- Білім алушылардың білімін қалыптастыру және дені сау адам ағзасының құрылымы мен функцияларын және оларды реттеу механизмдерін түсіну.

8. Міндеттері: тіндер мен ағзалардың құрылымдық ұйымдастырылуын оқып білу негізінде жататын әлеуметтік-өзіндік және кәсіби құзіреттілігін қалыптастыру және осы білімін организмнің қызметтік жағдайына баға беруде қолдану.

Жаңа ғылыми мәліметтерге, әдістемелік және теориялық концепцияларға сүйене отырып, микроскопиялық және ультрамикроскопиялық зерттеу әдістері көмегімен адам құрылысының заңдылықтары туралы негізгі түсініктерді оқыту. Жалпы адам организмінің құрылысы мен қызметі сыртқы ортамен, еңбекпен, және әлеуметтік әсерлермен тығыз байланыста болуын ғылыми тұрғыда қарауды туындату. Адам организмінің, жынысы мен жасқа байланысты физиологиялық негіздерін көрсету;

9. Пәнді тандау негіздері: Физиологияның зерттеу объектісі – тірі ағза және оның жасуша, тін, жүйе сияқты бөліктерінің қызметі. Дені сау адам ағзасын зерттеу болашақ дәрігерлерге қызметтік диагностика әдістерін жылдам меңгеруге, денсаулық жағдайы мен ағзаның бейімделуін, физиологиялық қызметтердің қалыпты жағдайдан ауытқу дәрежесі бойынша қызмет деңгейін бағалауға мүмкіндік береді. Адам физиологиясы заңдылықтарын ашу - өмір сүру ұзақтығын одан әрі жоғарылатуға қажетті жағдай, сауықтыруды тиімді ұйымдастыру, еңбек және тұрмыс жағдайын жақсарту, аурудың алдын-алу және емдеудің жаңа әдістерін ашу.

10. Оқыту нәтижелері: Дублин дескрипторларымен келісілген

№	Білімі (когнитивтік сала)	Біліктілігі мен дағдылары (психомоторлық сала)	Жеке тұлғалық және кәсіби құзыреттіліктері (қатынастар)
	(зерттеліп отырған саладағы алдыңғы қатарлы білім элементтерін қоса алғанда, сол бойынша білімімен түсінігін көрсете білу): - анатомия, гистология және физиология пәндерінің мазмұнын, мақсаттарын, медицинада маңыздылығын көрсете білу. - жасушалардың, тіндердің, жүйелердің, реттеу механизмдерін, адамдардың мінез-құлқын жалпы физиология мен интегративтік тұрғылығын, құрылысын, жалпы	(Осы білімі мен түсінігін кәсіби деңгейде қолдана білу) - анатомия, гистология және физиология бойынша препараттармен, оқулықтармен жұмыс жасауды меңгеру. - организмнің түрлі жүйелерінің ерекшеліктерін салыстыру, ажырата білу, сипаттама беру, қызметтерін талдау. - ағзаларда, жүйелерде лабораториялық зерттеу жүргізе алу, нәтижелерін әдістермен талдау. - кәзіргі заманға сай ғылыми оқулықтардан және қосымша әдебиеттерден, электронды таспадан ақпарат жинауды білу.	(дәйектемелер құрастыру және зерттеп отырған саласындағы проблемаларды шешу) - организм жүйесінің құрылысы мен қызметінің ерекшеліктерін танып білу, жіктеу және салыстыра білу. - физиологиялық процесстердің көпдеңгейлі күрделі құрылысын және байланысын талдай алу. - эксперименттік зерттеу жүргізген байқаудан алынған ақпаратты анализ жасап организмге және оның бөлек жүйелеріне маңыздылығын анықтай білу.

<p>қызметтерінің заңдылықтарын білу.</p> <ul style="list-style-type: none"> - анатомиялық, гистологиялық және физиологиялық терминдерді біліп меңгеру; анатомиялық, гистологиялық және физиологиялық препараттармен, оқулықтармен жұмыс жасай алу. - дені сау адамның физиологиялық көрсеткіштерін білу, бүтін организмнің қызмет етуін реттеу механизмдерін талдай алу. - медициналық практикада кеңінен қолданатын адам құрылысының және қызметтерін зерттеу әдістерін білу. 		
---	--	--

11. Пререквизиттер: мектеп бағдарламасы бойынша биология, адам анатомиясы, молекулалық биология және медициналық генетика.

12. Постреквизиттер: морфология және физиология, жалпы патология (патологиялық анатомия, патологиялық физиология).

13. Әдебиеттер:

Қазақ тілінде:

негізгі:

1.Бабский, Е. Б. Адам физиологиясы. 1,2,3 том [Мәтін] : оқулық / Е. Б. Бабский, Н. Е. Бабская, Ж. К. Шмирова. - 3-бас. - Алматы : Эверо, 2015. - 234 бет с

2.Адам физиологиясы. 1,2,3 том [Мјтін] : оқулық / ред. Г. И. Косицкий. - ; Қазақ тіліне аударған Ф. А. Миндубаева. - Алматы : Эверо, 2015. - 294 бет с

3.Адам физиологиясы : оқулық / Л. З. Тель [ж. б.]. - ҚР Денсаулық сақтау м-лігі оқу-ғыл.-әдіст. орт. мед. инновациялық технологиялық орталығы. - Алматы : Эверо, 2012

қосымша:

1.Қасымбеков, В. Қ. Қалыпты физиология бойынша ахуалдық есептер жиынтығы : оқу-әдістемелік құрал /. - Алматы : Эверо, 2016. - 152 бет. С

2.Қасымбеков, В. Қ. Физиологиялық зерттеу әдістері : оқу- әдістемелік құрал / Алматы : Эверо, 2016. - 176 бет. с.

3.Сайдахметова, А. С. Физиологиядан тәжірибелік сабақтарға нұсқаулар. - Караганды : АҚНҰР, 2016. - 260 бет

4.Нұрмұхамбетұлы, Ә. Орысша-қазақша медициналық (физиологиялық) сөздік = Русско-казахский медицинский - Алматы : Эверо, 2014. - 903 с

5.Миндубаева, Ф. А. Физиология пәнінен практикалық сабақтарға арналған нұсқау оқу-әдістемелік құрал .- - Алматы : Эверо, 2012

Орыс тілінде:

основная:

- 1.Нормальная физиология [Текст] : учебник / Под ред. Л. З. Теля, Н. А. Агаджаняна ; М-во образ. и науки РФ. Рек. ГБОУ ВПО "Первый МГМУ им. И. М. Сеченова". - М. : "Литтерра", 2015. - 768 с. : ил
- 2.Физиология человека [Текст] : учебник / под ред. Е.Б.Бабского. - Алматы : Эверо, 2014. - 743 с
- 3.Физиология человека : учебник / Л. З. Тель [и др.]. - Алматы :Эверо, 2012
4. Косицкий Г.И.Физиология 1-2-3 том.- Эверо, 2014.
5. Нұрмұхамбетұлы, Ә. Орысша- қазақша медициналық (физиологиялық) сөздік = Русско-казахский медицинский - Алматы : Эверо, 2014.
6. Физиология человека: учебник / Л. З. Тель [и др.]. - Рек. Респ. центром инновационных технологий мед.образования и науки М-ва здравоохранения РК. - Алматы : Эверо, 2012. - 600 с.

дополнительная:

- 1.Миндубаева, Ф. А. Руководство к практическим занятиям по физиологии [Текст] : учебно-методическое пособие /. - Алматы : Эверо, 2016. - 208 с
- 2.Ситуационные задачи по курсу нормальной физиологии: учебно-методическое пособие / В. К. Касымбеков [и др.]. - Алматы :Эверо, 2016. - 144 с
- 3.Нұрмұхамбетұлы, Ә. Орысша-қазақша медициналық (физиологиялық) сөздік = Русско-казахский медицинский - Алматы : Эверо, 2014. - 903 с
- 4.Миндубаева, Ф. А. Руководство к практическим занятиям по физиологии : учеб.-методическое пособие . - Алматы : Эверо, 2012. - 194 с.
5. Физиология человека: учебник / под ред. В. М. Покровского, Г. Ф. Коротько. - 2-е изд., перераб. и доп ; Рек. Департаментом образовательных мед.учр. и кадровой политики М-ва здравоохранения РФ. - М. : Медицина,2007. - 656 с.
6. Миндубаева, Ф. А. Руководство к практическим занятиям по физиологии: учеб.-методическое пособие / Ф. А. Миндубаева, А. М. Евневич, Т. И. Крекешева. - Алматы : Эверо, 2012. - 194 с.

7.Кафедра: Қалыпты анатомия

8. Білім беру деңгейі: бакалавриат

9. Мамандығы: 6В10102 - «Педиатрия»

10. Курс: 2

11. Элективті пән атауы: «Анатомия»

12. Кредит саны: 5

7. Мақсаты: Клиникалық кафедраларда әрі қарайғы табысты білім алуды және дәрігердің кәсіби дағдыларын меңгеруді қамтамасыз ететін қалыпты жағдайда ағзалар жүйесі деңгейінде тіршілік ету процестерінің құрылымдық және функционалдық ұйымдастырылуы және олардың даму заңдылықтары туралы іргелі теориялық білімдерін қолдану.

8. Пән мазмұны: Балалардағы нормадағы органдар мен жүйелердің анатомиялық сипаттамасы: нерв жүйесі, сезім мүшелері, жүрек-қан тамыр, қан жасау, иммундық, эндокриндік, асқорыту, тынысалу жүйесі, тері және оның туындылары, тірек-қимыл, зәр шығару және жыныс жүйесі.

9. Міндеттері: Тіндер мен ағзалардың құрылымдық ұйымдастырылуын оқып білу негізінде жататын әлеуметтік-өзіндік және кәсіби құзіреттілігін қалыптастыру және осы білімін организмнің қызметтік жағдайына баға беруде қолдану. Білім алушыларды жаңа ғылыми мәліметтерге, әдістемелік және теориялық концепцияларға сүйене отырып, адам құрылысының заңдылықтары туралы негізгі түсініктерді оқыту. Адам организмнің, жынысы мен жасқа байланысты анатомиялық негізгі болмысын ашу. Оларды анатомиялық

инструменттермен (скальпель, пинцет) жұмыс жасаудағы техника қауіпсіздігін сақтау ережелерімен таныстыру.

10. Пәнді таңдау негіздері:

Анатомия медициналық білімдердің фундаментін құрайтын пән болып табылады. Анатомия жеке, жыныстық және жастық ерекшеліктеріне байланысты адам организмін құрайтын ағзалардың құрылысын және топографиялық өзара қатынасын оқытады, бұл пәнсіз клиникалық пәндерді меңгеру қиын болады.

11. Оқыту нәтижелері (құзыреттіліктері):

1 ОН. Әртүрлі жастағы балалар мен жасөспірімдерде ағзалар мен жүйелердің құрылысы мен топографиясының негізгі заңдылықтары және анатомиялық терминология туралы білімін көрсетеді.

2 ОН. Анатомиялық және микроскопиялық препараттардағы әртүрлі жасушалардың, тіндердің, ағзалардың құрылысы мен қызметтік ерекшеліктерін табуға, көрсетуге, ажыратуға, сипаттауға, салыстыруға, сондай-ақ дене бетіне ағзалардың орналасуы мен проекциясын анықтауға қабілетті.

3 ОН. Ақпаратты ұсыну барысында пікірталас жүргізу, логикалық талдау, дәлелді сөйлеу, бірлесіп жұмыс істеу дағдыларын көрсетуге қабілетті.

4 ОН. Жаңа білім алуға дайындығы мен қабілеттілігін, оқу және ғылыми әдебиеттер, компьютерлік оқу бағдарламалары мен электронды оқулықтар, ғаламтор көздері, электрондық деректер қорларымен жұмыс істеу дағдыларын көрсетеді.

5ОН. Физикалық тексеру дағдыларын игеру және түрлі жастағы балаларға алғашқы медициналық көмек көрсету үшін ағзалар мен жүйелердің құрылысы және топографиясы туралы білімін қолданады.

12. Пререквизиттер - «Морфология және физиология негіздері» модулі

13. Постреквизиттер - Жалпы патология (патологиялық анатомия, патологиялық физиология).

14.Әдебиеттер

Қазақ тілінде:

Негізгі:

6. Кузенбаева, Ә. О. Адам анатомиясы. 1 - кітап: оқу құралы /. - Алматы : Эверо, 2016.-292 бет.с.

7. Кузенбаева, Ә. О. Адам анатомиясы. 2- кітап : оқу құралы . -Алматы : Эверо, 2016. -248 бет. с.

8. Рақышев, А. Р. Адам денесі. 3 томдық. Т. 1.Сүйектер туралы ілім. - М.: ГЭОТАР -Медиа, 2014

9. Рақышев, А. Р. Адам денесі. 3 томдық. Т. 2. Ас қорыту жүйесі. Тыныс алу жүйесі. Несеп-жыныс жүйесі. Эндокриндік бездер. Тамырлар туралы ілім. Лимфа жүйесі- М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014.

10. Рақышев А. Р. Адам денесі. 3 томдық. Т. 3. Жүйке жүйесі. Сезім мүшелері: оқулық / А. Р. Рақышев. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 376 бет

Қосымша:

1. Рақышев, А. Р. Адам денесі. 3 томдық. Т. 3. Жүйке жүйесі. Сезім мүшелері: оқулық / А. Р. Рақышев. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 376 бет

2. Рақышев, А. Р. Адам анатомиясы. 1-кітап оқулық / А. Р. Рақышев.-2-бас.,түзет. және толықт.; ҚР Жоғары оқу орындарының қауымдастығы. - Алматы : Дәуір, 2009. - 420 бет.

Адам анатомиясы. Т. 2. Ішкі мүшелер жүйесі және эндокринді бездер атлас / Ә. Б. Әубәкіров [ж. б.] ; жалпы ред. басқ. А. А. Идрисов.-Астана:Фолиант,2008.-251 бет

Электрондық ресурстар,

11. Билич, Г . Л . Анатомия человека. Атлас. В 3 т. Т.1. Опорно-двигательный аппарат. Остеология. Синдесмология. Миология [Электронный ресурс] : учебник - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013.

12. Билич, Г. Л. Анатомия человека. Атлас. В 3 т. Т. 2 [Электронный ресурс] : М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013.
13. Билич, Г. Л. Анатомия человека. Атлас. В. 3 т. Т. 3 [Электронный ресурс] : учебник М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013.
14. Анатомия человека. В 2 т.Т.1[Электронный ресурс]: учебник М.:ГЭОТАР Медиа, 2013.
15. Анатомия человека. В 2 т. Т. 2 [Электронный ресурс] : учебник - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013.
16. Сайт: www.ukma.kz
17. Репозиторий ЮКМА <http://lib.ukma.kz/repository/>
18. Республиканская межвузовская электронная библиотека <http://rmebrk.kz/>
19. Консультант студента <http://www.studmedlib.ru/>
20. Ашық кітапхана [https:// kitap.kz/](https://kitap.kz/)
- 11.<http://t.me/AkzharkynGaukhar>

1.Кафедра: Қалыпты және патологиялық физиология кафедрасы

2. Дайындық деңгейі: Бакалавриат

3. Мамандығы: 6В10101 «Жалпы медицина», 6В10102 «Педиатрия»

4. Курс: I курс

5. Элективті пәннің атауы: Физиология

6. Мақсаты: студенттерге сау адам организмнің барлық жүйелерінің қызметін және оларды реттеу механизмдерінің негізгі заңдылықтары туралы түсінік қалыптастыру.

7. Міндеттері: студенттерді физиологиялық ойлаудың қағидаларына үйрету;

- дені сау адамның жасы мен жыныс ерекшеліктеріне қарай негізгі физиологиялық сипаттары туралы білім беру;
- тұтас реакциялар қалыптасуының негізгі заңдылықтары мен механизмдері туралы білім беру;
- адам организмнің өмір сүруін қоршаған ортамен өзара байланыстыра отырып, жүйелік білімді қалыптастыру;
- ғылыми эксперимент қою тәжірибесімен таныстыру;
- организм мен оның жүйелерінің қызметтік жағдайын бағалау әдістеріне үйрету;
- физиологиялық аспаптармен жұмыс істеу принциптеріне үйрету.

8. Пәнді таңдауды негіздеу: Физиологияның зерттеу объектісі – тірі ағза және оның жасуша, тін, жүйе сияқты бөліктерінің қызметі. Дені сау адам ағзасын зерттеу болашақ дәрігерлерге қызметтік диагностика әдістерін жылдам меңгеруге, денсаулық жағдайы мен ағзаның бейімделуін, физиологиялық қызметтердің қалыпты жағдайдан ауытқу дәрежесі бойынша қызмет деңгейін бағалауға мүмкіндік береді. Адам физиологиясы заңдылықтарын ашу - өмір сүру ұзақтығын одан әрі жоғарылатуға қажетті жағдай, сауықтыруды тиімді ұйымдастыру, еңбек және тұрмыс жағдайын жақсарту, аурудың алдын-алу және емдеудің жаңа әдістерін ашу.

9. Оқыту нәтижелері(құзыреттіліктер)

Студент білуі тиіс:

- пәнді, пәннің мақсаты мен міндеттерін және өзінің таңдаған мамандығы үшін маңызын;
- дені сау организмнің қызметтік заңдылықтарын және жалпы физиологиялық процестердің реттелу механизмдерін жалпы физиология және адамның тұтас іс-әрекеті деңгейінде қарастыруды;
- медицинада қолданылатын дені сау организмнің әртүрлі қызметтерін зерттеу әдістерінің маңыздылығын;
- еңбек іс-әрекеті мен сыртқы орта жағдайындағы физиологиялық функциялардың негізгі өзгерістерін;
- гигиенист-дәрігер практикасында қолданатын адамның әртүрлі функцияларын зерттейтін әдістемелерді;

- әртүрлі жиіліктегі дыбыстар мен жұмыс орнының жарықтығының адам организміне тигізетін әсерін.

Істей алуға тиіс:

- дені сау организм қызметтерін, негізгі зерттеу әдістерінің ұстанымдарын түсіндіруді;
- әртүрлі көрсеткіштердің ақпараттық құндылықтарын (констант) және ағза, жүйе және бүкіл организм қызметін реттеу механизмдерін түсіндіруді;
- организмнің бейімделу нәтижесіне жетуі кезінде физиологиялық қызметінің қалыптасуы мен реттелуінің негізгі заңдылықтарын бағалау және түсіндіру;
- организмнің өмір сүру жағдайына байланысты негізгі мінез-құлық түрлерінің қалыптасуы мен реттелу заңдылықтарын бағалау және түсіндіру;
- экологиялық факторларды есепке ала отырып түрлі жүйелер функциясының қазіргі кездегі өндіріс жағдайындағы өзгерістерін түсіндіруді.

Дағдылануға тиіс:

- динамометрияға;
- артериялық пульсті пальпациялауға;
- Коротков әдісімен артериялық қысымды өлшеуге;
- спирометрия;
- пневмотахометрия;
- тыныстың минуттық көлемін анықтауға;
- кестенің көмегі бойынша негізгі алмасуды анықтауға;
- көру аймағын, көздің өткірлігін, түсті ажырату мен есту өткірлігін анықтауға;
- ас үлесін құрастыруға;
- қанның көрсеткіштерін талдауға.

Білімдер (когнитивтік сала)	Біліктіліктер мен дағдылар «психомоторлық сала»	Жеке тұлғалық және кәсіби құзыреттіліктер (қатынастар)
«Жаратылыстану және арнайы ғылымдары саласындағы» құзыреттілік «Ғылыми зерттеу дағдылары» құзыреттілігі «Денсаулық адвокаты» құзыреттілігі «Коммуникативтік дағдылар» құзыреттілігі (мәдени құзыреттілік, сыни ойлау, жаңашылдық, командада жұмыс жасай білу қабілеттілігі, өзге тілдік құзыреттілік) «Компьютерлік және ақпараттық» құзыреттілігі		

10. Реквизитке дейінгі: биология, адам анатомиясы бойынша мектеп бағдарламасы, молекулярлы биология және медициналық генетика

11. Реквизиттен кейінгі: морфология және физиология, жалпы патология (патологиялық анатомия, патологиялық физиология)

12. Әдебиеттер тізімі:

**Қазақ тілінде
негізгі:**

- 1.Бабский, Е. Б. Адам физиологиясы. 1 том [Мәтін] : оқулық / Е. Б. Бабский, Н. Е. Бабская, Ж. К. Шмирова. - 3-бас. - Алматы : Эверо, 2015. - 234 бет с
- 2.Бабский, Е. Б. Адам физиологиясы. 2 том [Мәтін] : оқулық / Е. Б. Бабский, Н. Е. Бабская, Ж. К. Шмирова. - 3-бас. - Алматы : Эверо, 2015. - 238 бет с.
- 3.Бабский, Е. Б. Адам физиологиясы. 3 том [Мәтін] : оқулық / Е. Б. Бабский, Н. Е. Бабская, Ж. К. Шмирова. - 3-бас. - Алматы : Эверо, 2015. - 218 бет с
- 4.Адам физиологиясы. 1 том [Мәтін] : оқулық / ред. Г. И. Косицкий. - ; Қазақ тіліне аударған Ф. А. Миндубаева. - Алматы : Эверо, 2015. - 294 бет с
- 5.Адам физиологиясы. 1 том [Мәтін] : оқулық / ред. Г. И. Косицкий. - ; Қазақ тіліне аударған Ф. А. Миндубаева. - Алматы : Эверо, 2015. - 294 бет с
- 6.Адам физиологиясы. 3 том [Мәтін] : оқулық / ред. Г. И. Косицкий. - ; Қазақ тіліне аударған Ф. А. Миндубаева. - Алматы : Эверо, 2015. - 320 бет с
- 7.Адам физиологиясы : оқулық / Л. З. Тель [ж. б.]. - ҚР Денсаулық сақтау м-лігі оқу-ғыл.-әдіст. орт. мед. инновациялық технологиялық орталығы. - Алматы : Эверо, 2012

қосымша:

- 1.Қасымбеков, В. Қ. Қалыпты физиология бойынша ахуалдық есептер жиынтығы : оқу-әдістемелік құрал /. - Алматы : Эверо, 2016. - 152 бет. С
- 2.Қасымбеков, В. Қ. Физиологиялық зерттеу әдістері : оқу- әдістемелік құрал / Алматы : Эверо, 2016. - 176 бет. с.
- 3.Сайдахметова, А. С. Физиологиядан тәжірибелік сабақтарға нұсқаулар. - Караганды : АҚНҰР, 2016. - 260 бет
- 4.Нұрмұхамбетұлы, Ә. Орысша-қазақша медициналық (физиологиялық) сөздік = Русско-казахский медицинский - Алматы : Эверо, 2014. - 903 с
- 5.Миндубаева, Ф. А. Физиология пәнінен практикалық сабақтарға арналған нұсқау оқу-әдістемелік құрал .- - Алматы : Эверо, 2012

Орыс тілінде:

негізгі:

- 1.Нормальная физиология [Текст] : учебник / Под ред. Л. З. Теля, Н. А. Агаджаняна ; М-во образ. и науки РФ. Рек. ГБОУ ВПО "Первый МГМУ им. И. М. Сеченова". - М. : "Литтерра", 2015. - 768 с. : ил
- 2.Физиология человека [Текст] : учебник / под ред. Е.Б.Бабского. - Алматы : Эверо, 2014. - 743 с
- 3.Физиология человека : учебник / Л. З. Тель [и др.]. - Алматы :Эверо, 2012
4. Косицкий Г.И.Физиология 1-2-3 том.- Эверо, 2014.
5. Нұрмұхамбетұлы, Ә. Орысша- қазақша медициналық (физиологиялық) сөздік = Русско-казахский медицинский - Алматы : Эверо, 2014.
6. Физиология человека: учебник / Л. З. Тель [и др.]. - Рек. Респ. центром инновационных технологий мед.образования и науки М-ва здравоохранения РК. - Алматы : Эверо, 2012. - 600 с.

қосымша:

- 1.Миндубаева, Ф. А. Руководство к практическим занятиям по физиологии [Текст] : учебно-методическое пособие /. - Алматы : Эверо, 2016. - 208 с
- 2.Ситуационные задачи по курсу нормальной физиологии: учебно-методическое пособие / В. К. Касымбеков [и др.]. - Алматы :Эверо, 2016. - 144 с
- 3.Нұрмұхамбетұлы, Ә. Орысша-қазақша медициналық (физиологиялық) сөздік = Русско-казахский медицинский - Алматы : Эверо, 2014. - 903 с
- 4.Миндубаева, Ф. А. Руководство к практическим занятиям по физиологии : учеб.-методическое пособие . - Алматы : Эверо, 2012. - 194 с.

5. Физиология человека: учебник / под ред. В. М. Покровского, Г. Ф. Коротько. - 2-е изд., перераб. и доп.; Рек. Департаментом образовательных мед.учр. и кадровой политики М-ва здравоохранения РФ. - М.: Медицина, 2007. - 656 с.

6. Миндубаева, Ф. А. Руководство к практическим занятиям по физиологии: учеб.-методическое пособие / Ф. А. Миндубаева, А. М. Евневич, Т. И. Крекешева. - Алматы: Эверо, 2012. - 194 с.

**Ағылшын тілінде:
негізгі:**

1. Babsky, Y. B. Human physiology. Volum 1.: textbook / Y. B. Babsky, Y. B. Babsky. - Almaty: "Evero", 2017. - 308 p

2. Babsky, Y. B. Human physiology. Volum 2.: textbook / Y. B. Babsky, U. B. Babsky. - Almaty: "Evero", 2017. - 296 p.

3. Babsky, Y. B. Human physiology. Volum 1.: textbook / Y. B. Babsky, Y. B. Babsky. - Almaty: "Evero", 2017. - 308 p

4. Hall, John E. Guyton and Hall textbook of medical physiology: textbook / John E. Hall. - 13th ed. - Philadelphia: Elsevier, 2016. - 1145 p.

5. TannerThies, Roger Physiology- An Illustrated Review: textbook / Roger TannerThies. - New York: Stuttgart, 2013. - 329 p

қосымша:

1. Smagulov, N. K.: textbook / N. K. Smagulov, N. M. Kharissova; Ministry of public health of Republic of Kazakhstan; Karaganda state medical university. - Almaty: LLP "Evero", 2013.

1.Кафедра: Қалыпты және патологиялық физиология кафедрасы

2. Дайындық деңгейі: Бакалавриат

3. Мамандығы: 6В10102 «Педиатрия»

4. Курс: I курс

5. Элективті пәннің атауы: Физиология

6. Мақсаты: студенттерге сау адам организмнің барлық жүйелерінің қызметін және оларды реттеу механизмдерінің негізгі заңдылықтары туралы түсінік қалыптастыру.

7. Міндеттері: студенттерді физиологиялық ойлаудың қағидаларына үйрету;

- дені сау адамның жасы мен жыныс ерекшеліктеріне қарай негізгі физиологиялық сипаттары туралы білім беру;
- тұтас реакциялар қалыптасуының негізгі заңдылықтары мен механизмдері туралы білім беру;
- адам организмнің өмір сүруін қоршаған ортамен өзара байланыстыра отырып, жүйелік білімді қалыптастыру;
- ғылыми эксперимент қою тәжірибесімен таныстыру;
- организм мен оның жүйелерінің қызметтік жағдайын бағалау әдістеріне үйрету;
- физиологиялық аспаптармен жұмыс істеу принциптеріне үйрету.

8. Пәнді таңдауды негіздеу: Физиологияның зерттеу объектісі – тірі ағза және оның жасуша, тін, жүйе сияқты бөліктерінің қызметі. Дені сау адам ағзасын зерттеу болашақ дәрігерлерге қызметтік диагностика әдістерін жылдам меңгеруге, денсаулық жағдайы мен ағзаның бейімделуін, физиологиялық қызметтердің қалыпты жағдайдан ауытқу дәрежесі бойынша қызмет деңгейін бағалауға мүмкіндік береді. Адам физиологиясы заңдылықтарын ашу - өмір сүру ұзақтығын одан әрі жоғарылатуға қажетті жағдай, сауықтыруды тиімді ұйымдастыру, еңбек және тұрмыс жағдайын жақсарту, аурудың алдын-алу және емдеудің жаңа әдістерін ашу.

9. Оқыту нәтижелері(құзыреттіліктер)

Студент білуі тиіс:

- пәнді, пәннің мақсаты мен міндеттерін және өзінің таңдаған мамандығы үшін маңызын;

- дені сау организмнің қызметтік заңдылықтарын және жалпы физиологиялық процестердің реттелу механизмдерін жалпы физиология және адамның тұтас іс-әрекеті деңгейінде қарастыруды;
- медицинада қолданылатын дені сау организмнің әртүрлі қызметтерін зерттеу әдістерінің маңыздылығын;
- еңбек іс-әрекеті мен сыртқы орта жағдайындағы физиологиялық функциялардың негізгі өзгерістерін;
- гигиенист-дәрігер практикасында қолданатын адамның әртүрлі функцияларын зерттейтін әдістемелерді;
- әртүрлі жиіліктегі дыбыстар мен жұмыс орнының жарықтығының адам организміне тигізетін әсерін.

Істей алуға тиіс:

- дені сау организм қызметтерін, негізгі зерттеу әдістерінің ұстанымдарын түсіндіруді;
- әртүрлі көрсеткіштердің ақпараттық құндылықтарын (констант) және ағза, жүйе және бүкіл организм қызметін реттеу механизмдерін түсіндіруді;
- организмнің бейімделу нәтижесіне жетуі кезінде физиологиялық қызметінің қалыптасуы мен реттелуінің негізгі заңдылықтарын бағалау және түсіндіру;
- организмнің өмір сүру жағдайына байланысты негізгі мінез-құлық түрлерінің қалыптасуы мен реттелу заңдылықтарын бағалау және түсіндіру;
- экологиялық факторларды есепке ала отырып түрлі жүйелер функциясының қазіргі кездегі өндіріс жағдайындағы өзгерістерін түсіндіруді.

Дағдылануға тиіс:

- динамометрияға;
- артериялық пульсті пальпациялауға;
- Коротков әдісімен артериялық қысымды өлшеуге;
- спирометрия;
- пневмотахометрия;
- тыныстың минуттық көлемін анықтауға;
- кестенің көмегі бойынша негізгі алмасуды анықтауға;
- көру аймағын, көздің өткірлігін, түсті ажырату мен есту өткірлігін анықтауға;
- ас үлесін құрастыруға;
- қанның көрсеткіштерін талдауға.

Білімдер (когнитивтік сала)	Біліктіліктер мен дағдылар «психомоторлық сала»	Жеке тұлғалық және кәсіби құзыреттіліктер (қатынастар)
«Жаратылыстану және арнайы ғылымдары саласындағы» құзыреттілік «Ғылыми зерттеу дағдылары» құзыреттілігі «Денсаулық адвокаты» құзыреттілігі «Коммуникативтік дағдылар» құзыреттілігі (мәдени құзыреттілік, сыни ойлау, жаңашылдық, командада жұмыс жасай білу қабілеттілігі, өзге тілдік құзыреттілік)		

«Компьютерлік және ақпараттық» құзыреттілігі		
--	--	--

10. Реквизитке дейінгі: биология, адам анатомиясы бойынша мектеп бағдарламасы, молекулярлы биология және медициналық генетика

11. Реквизиттен кейінгі: морфология және физиология, жалпы патология (патологиялық анатомия, патологиялық физиология)

12. Әдебиеттер тізімі:

Қазақ тілінде

негізгі:

1.Бабский, Е. Б. Адам физиологиясы. 1 том [Мәтін] : оқулық / Е. Б. Бабский, Н. Е. Бабская, Ж. К. Шмирова. - 3-бас. - Алматы : Эверо, 2015. - 234 бет с

2.Бабский, Е. Б. Адам физиологиясы. 2 том [Мәтін] : оқулық / Е. Б. Бабский, Н. Е. Бабская, Ж. К. Шмирова. - 3-бас. - Алматы : Эверо, 2015. - 238 бет с.

3.Бабский, Е. Б. Адам физиологиясы. 3 том [Мәтін] : оқулық / Е. Б. Бабский, Н. Е. Бабская, Ж. К. Шмирова. - 3-бас. - Алматы : Эверо, 2015. - 218 бет с

4.Адам физиологиясы. 1 том [Мәтін] : оқулық / ред. Г. И. Косицкий. - ; Қазақ тіліне аударған Ф. А. Миндубаева. - Алматы : Эверо, 2015. - 294 бет с

5.Адам физиологиясы. 1 том [Мәтін] : оқулық / ред. Г. И. Косицкий. - ; Қазақ тіліне аударған Ф. А. Миндубаева. - Алматы : Эверо, 2015. - 294 бет с

6.Адам физиологиясы. 3 том [Мәтін] : оқулық / ред. Г. И. Косицкий. - ; Қазақ тіліне аударған Ф. А. Миндубаева. - Алматы : Эверо, 2015. - 320 бет с

7.Адам физиологиясы : оқулық / Л. З. Тель [ж. б.]. - ҚР Денсаулық сақтау м-лігі оқу-ғыл.-әдіст. орт. мед. инновациялық технологиялық орталығы. - Алматы : Эверо, 2012

қосымша:

1.Қасымбеков, В. Қ. Қалыпты физиология бойынша ахуалдық есептер жиынтығы : оқу-әдістемелік құрал / . - Алматы : Эверо, 2016. - 152 бет. С

2.Қасымбеков, В. Қ. Физиологиялық зерттеу әдістері : оқу- әдістемелік құрал / Алматы : Эверо, 2016. - 176 бет. с.

3.Сайдахметова, А. С. Физиологиядан тәжірибелік сабақтарға нұсқаулар. - Караганды : АҚНҰР, 2016. - 260 бет

4.Нұрмұхамбетұлы, Ә. Орысша-қазақша медициналық (физиологиялық) сөздік = Русско-казахский медицинский - Алматы : Эверо, 2014. - 903 с

5.Миндубаева, Ф. А. Физиология пәнінен практикалық сабақтарға арналған нұсқау оқу-әдістемелік құрал .- - Алматы : Эверо, 2012

Орыс тілінде:

негізгі:

1.Нормальная физиология [Текст] : учебник / Под ред. Л. З. Теля, Н. А. Агаджаняна ; М-во образ. и науки РФ. Рек. ГБОУ ВПО "Первый МГМУ им. И. М. Сеченова". - М. : "Литтерра", 2015. - 768 с. : ил

2.Физиология человека [Текст] : учебник / под ред. Е.Б.Бабского. - Алматы : Эверо, 2014. - 743 с

3.Физиология человека : учебник / Л. З. Тель [и др.]. - Алматы :Эверо, 2012

4. Косицкий Г.И.Физиология 1-2-3 том.- Эверо, 2014.

5. Нұрмұхамбетұлы, Ә. Орысша- қазақша медициналық (физиологиялық) сөздік = Русско-казахский медицинский - Алматы : Эверо, 2014.

6. Физиология человека: учебник / Л. З. Тель [и др.]. - Рек. Респ. центром инновационных технологий мед.образования и науки М-ва здравоохранения РК. - Алматы : Эверо, 2012. - 600 с.

қосымша:

1. Миндубаева, Ф. А. Руководство к практическим занятиям по физиологии [Текст] : учебно-методическое пособие /. - Алматы : Эверо, 2016. - 208 с
2. Ситуационные задачи по курсу нормальной физиологии: учебно-методическое пособие / В. К. Касымбеков [и др.]. - Алматы : Эверо, 2016. - 144 с
3. Нұрмұхамбетұлы, Ә. Орысша-қазақша медициналық (физиологиялық) сөздік = Русско-казахский медицинский - Алматы : Эверо, 2014. - 903 с
4. Миндубаева, Ф. А. Руководство к практическим занятиям по физиологии : учеб.-методическое пособие . - Алматы : Эверо, 2012. - 194 с.
5. Физиология человека: учебник / под ред. В. М. Покровского, Г. Ф. Коротько. - 2-е изд., перераб. и доп ; Рек. Департаментом образовательных мед.учр. и кадровой политики М-ва здравоохранения РФ. - М. : Медицина, 2007. - 656 с.
6. Миндубаева, Ф. А. Руководство к практическим занятиям по физиологии: учеб.-методическое пособие / Ф. А. Миндубаева, А. М. Евневич, Т. И. Крекешева. - Алматы : Эверо, 2012. - 194 с.

Ағылшын тілінде:

негізгі:

1. Babsky, Y. B. Human physiology. Volum 1.: textbook / Y. B. Babsky, Y. B. Babsky. - Almaty : "Evero" , 2017. - 308 p
2. Babsky, Y. B. Human physiology. Volum 2.: textbook / Y. B. Babsky, U. B. Babsky. - Almaty : "Evero" , 2017. - 296 p.
3. Babsky, Y. B. Human physiology. Volum 1.: textbook / Y. B. Babsky, Y. B. Babsky. - Almaty : "Evero" , 2017. - 308 p
4. Hall, John E. Guyton and Hall textbook of medical physiology: textbook / John E. Hall. - 13th ed. - Philadelphia : Elsevier, 2016. - 1145 p.
5. TannerThies, Roger Physiology- An Illustrated Review: textbook / Roger TannerThies. - New York : Stuttgart, 2013. - 329 p

қосымша:

1. Smagulov , N. K.: textbook / N. K. Smagulov , N. M. Kharissova ; Ministry of public health of Republic of Kasakhstan; Karaganda state medical university. - Almaty : LLP "Evero", 2013.

1.Кафедра: Қалыпты анатомия

2.Білім беру деңгейі: бакалавриат

3.Мамандығы: 6В10102 - «Педиатрия»

4.Курс: 1

5.Элективті пән атауы: «Анатомия негіздері»

6.Кредит саны: 3

7. Мақсаты: Тірек-қимыл аппараты ағзаларының құрылысы, топографиясы мен қызметін, жастық, жыныстық, жеке ерекшеліктерін, ағзалардың анатомо-топографиялық өзара қатынасын оқып білу және тіршілік процестерінің жасушалық, тіндік және ағзалық деңгейдегі құрылымдық-қызметтік ұйымдастырылуы туралы негізгі теориялық білімін қолдану, олардың даму заңдылықтарын ашу және осыған байланысты –клиницист-дәрігер дайындау үшін мақсатты әсер ету мүмкіндіктерін қолдану.

Білім алушыларда дені сау адам, оның ішінде әртүрлі жастағы балалар мен жасөспірімдер организмінің құрылымы мен қызметтерін, олардың реттелу механизмдерін білуі және түсінуін қалыптастыру.

8. Пән мазмұны: Анатомиялық номенклатура. Жазықтықтар мен біліктер. Тірек-қимыл аппаратының құрылымдық бөлімдері. Сүйектің құрылысы. Сүйектің химиялық құрамы және құрылымдық бірлігі. Сүйектердің жіктемесі. Сүйек қосылыстарының түрлері. Буындардың жіктемесі және биомеханикасы. Бұлшықеттердің құрылысы және жіктемесі. Бұлшықеттердің қосалқы аппараттары. Қанмен қамтамасыз етілуі, веналық ағымы және

нервтендірілуі. Тірек-қимыл аппаратының жастық, жыныстық және жеке ерекшеліктері. Даму ақаулықтары.

9. Міндеттері: Тіндер мен ағзалардың құрылымдық ұйымдастырылуын оқып білу негізінде жататын әлеуметтік-өзіндік және кәсіби құзіреттілігін қалыптастыру және осы білімін организмнің қызметтік жағдайына баға беруде қолдану. Білім алушыларды жаңа ғылыми мәліметтерге, әдістемелік және теориялық концепцияларға сүйене отырып, адам құрылысының заңдылықтары туралы негізгі түсініктерді оқыту. Адам организмнің, жынысы мен жасқа байланысты анатомиялық негізгі болмысын ашу. Оларды анатомиялық инструменттермен (скальпель, пинцет) жұмыс жасаудағы техника қауіпсіздігін сақтау ережелерімен таныстыру.

10. Пәнді таңдау негіздері:

Анатомия негіздері пәні медициналық білімдердің фундаментін құрайтын пән болып табылады. Анатомия негіздері пәні жеке, жыныстық және жастық ерекшеліктеріне байланысты адам организмін құрайтын ағзалардың құрылысын және топографиялық өзара қатынасын оқытады, бұл пәнсіз клиникалық пәндерді меңгеру қиын болады.

11. Оқыту нәтижелері (құзыреттіліктері):

1 ОН. Тірек-қимыл аппараты ағзаларының (сүйектердің, буындардың, бұлшықеттердің) құрылысы және анатомиялық терминология туралы, сау организмнің, оның ішінде балалар организмнің ағзалары, жасушалары және жасушалық құрылымдарының физиологиялық ерекшеліктері, регенерациясы, гистофизиологиясы, құрылысы, гистогенезінің негізгі заңдылықтары туралы білімі мен түсінігін көрсетеді.

2 ОН. Анатомиялық және микроскопиялық препараттардағы әртүрлі жасушалардың, тіндердің, ағзалардың құрылысы мен қызметтік ерекшеліктерін табуға, көрсетуге, ажыратуға, сипаттауға, салыстыруға, сондай-ақ дене бетіне ағзалардың орналасуы мен проекциясын анықтауға қабілетті.

3 ОН. Жағдайлық есептерді шешу, рентген суреттерін сипаттау барысында және физикальды тексеру дағдыларын игеру үшін тірек-қимыл аппараты ағзаларының анатомиялық және топографиялық заңдылықтары туралы білімін қолданады.

4 ОН. Балалар денсаулығын сақтау саласындағы пәнаралық сипаттағы озық кәсіби және ғылыми білімдерін көрсетеді, алған білімдерін балалар мен жасөспірімдердің денсаулығын сақтау және нығайту жөніндегі ағарту жұмысында пайдаланады

12. Пререквизиттер - молекулярлы биология және медициналық генетика

13. Постреквизиттер - морфология және физиология, жалпы патология (патологиялық анатомия, патологиялық физиология).

14.Әдебиеттер

Қазақ тілінде:

Негізгі:

1. Кузенбаева, Ә. О. Адам анатомиясы. 1 - кітап: оқу құралы /. - Алматы : Эверо, 2016. - 292 бет. с.
2. Кузенбаева, Ә. О. Адам анатомиясы. 2- кітап : оқу құралы . - Алматы : Эверо, 2016. - 248 бет. с.
3. Рақышев, А. Р. Адам денесі. 3 томдық. Т. 1. Сүйектер туралы ілім. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014
4. Досаев Т.М. Адам анатомиясы.-Ақ-Нұр, 2013
5. Адам анатомиясы : оқулық - Алматы : ЖК "Ақнұр", 2013.

Қосымша:

Жұмабаев У., Әубәкіров Ә.Б., Досаев Т.М. ж.т.б. Адам анатомиясы, атлас. I,II том. Астана: «Фолиант», 2005.

Электрондық ресурстар,

1. Билич, Г . Л . Анатомия человека. Атлас. В 3 т. Т.1. Опорно-двигательный аппарат. Остеология. Синдесмология. Миология [Электронный ресурс] : учебник - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013.

2. Билич, Г . Л . Анатомия человека. Атлас. В 3 т. Т. 2 [Электронный ресурс] : М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013.
3. Билич, Г . Л . Анатомия человека. Атлас. В. 3 т. Т. 3 [Электронный ресурс] : учебник М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013.
4. Анатомия человека. В 2 т.Т.1[Электронный ресурс]: учебник М.:ГЭОТАР Медиа, 2013.
5. Анатомия человека. В 2 т. Т. 2 [Электронный ресурс] : учебник - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013.
6. Сайт: www.ukma.kz
7. Репозиторий ЮКМА <http://lib.ukma.kz/repository/>
8. Республиканская межвузовская электронная библиотека <http://imebrk.kz/>
9. Консультант студента <http://www.studmedlib.ru/>
10. Ашық кітапхана [https:// kitap.kz/](https://kitap.kz/)
11. <http://t.me/AkzharkynGaukhar>

1. Кафедра: Химиялық пәндер

2. Білім бері деңгейі: бакалавриат

3. Мамандығы: 6В10101 - Жалпы медицина, 6В10102 - Педиатрия, 6В10103 –
Стоматология

4. Курс: 1

5. Элективті пән аталуы: Химия

6. Кредит саны: 3

7. Мақсаты: Химия фундаментальды ғылым ретінде тірі ағзадағы процесстерді зерттеу мен танып-білудің маңызды құралы болып табылады. Сондықтан медициналық мамандықтардың студенттері бұл ғылымның негізгі идеяларын, заңдары мен әдістерін жақсы меңгеруі қажет.

Химия пәнінің негізгі мақсаты стоматология мамандығының студенттеріне биохимиялық процесстердің (нормальды және патологиялық жағдайда) жүруін молекулалық және жасуша деңгейіндегі негізгі физика-химиялық заңдылықтары; биологиялық белсенді қосылыстардың құрылысы мен қызмет ету механизмі туралы білім беру, медициналық стоматологиялық профильдегі мамандардың ғылыми ойлау қабілетін қалыптастыру, сондай-ақ құзыреттілігін және кәсіби маңызды қасиеттерін қалыптастыру болып табылады.

8. Міндеттері:

- сулы ерітінділерде күшті және әлсіз электролиттердің тепе-теңдігі туралы түсінік қалыптастыру;
- организмде өтетін процесстерді түсіндіретін физикалық-химиялық заңдылықтарды қолдануды үйрету;
- сапалық және сандық талдаудың негізгі принциптер түсініктемесін беру;
- сынаманың химиялық және физика-химиялық әдістерін қолдануын үйрету;
- коррозияға төзімді, жаңа стоматологиялық конструкцияға қажетті материалдарды табуға мүмкіндік беретін электрохимияның маңызды заңдарын оқыту;
- заттардың өзара байланысы, құрылыстары, қасиеттері және биологиялық активтілігі туралы түсінік қалыптастыру;

9. Пәнді таңдау негіздері:

Қазіргі жағдайда жоғарғы білімнің маңызды міндеті ретінде білімнің фундаменталдылығы болып табылады. Химия фундаментальды ғылым ретінде тірі ағзадағы процесстерді зерттеу мен танып-білудің маңызды құралы болып табылады. Сондықтан медициналық мамандықтардың студенттері бұл ғылымның негізгі идеяларын, заңдары мен әдістерін жақсы меңгеруі қажет. Бағдарлама арқылы бейорганикалық, аналитикалық және физикалық химияның айрықша маңызды тақырыптарын қамту қарастырылған.

Химия пәні биохимияның, молекулалық биологияның, физиологияның, фармакологияның, гигиенаның кейбір тарауларын меңгеру үшін теориялық база болып табылады және медико-биологиялық, клиникалық пәндерді оқыған кездегі жаңа зерттеу әдістері мен ғылыми қадамдарды кеңірек енгізуге мүмкіндік береді.

Курстың профильдеу міндеті – сүйек тінінің құрамы, сілекейдің құрамы және оның функциясы, ауыз қуысында жүретін процестерді тереңінен зерттеу. «Фазалық тепе-теңдік», «Металдар мен қорытпалардың коррозиясы», «Беттік құбылыстар. Адсорбция» тақырыптарын өту барысында студенттердің алған білімі кейінгі ортопедиялық және терапевтік стоматологияны оқуының физика-химиялық негізі болып табылады.

Жоғары медициналық білімді оптимизациялаудың маңызды міндеті фундаменталды медициналық-биологиялық және клиникалық пәндер арасында пән аралық байланыстар мен интеграцияны кеңейту болып табылады.

10. Оқыту нәтижелері (құзыреттіліктері)

Білімі (когнитивтік сала)	Біліктілігі мен дағдылары (психомоторлық сала)	Жеке тұлғалық және кәсіби құзыреттіліктері (қатынастар)
<p>Білімі мен түсінігін көрсетеді:</p> <p>-ағзадағы химиялық үдерістердің (реакциялардың негізгі түрлері) химияның жалпы заңдары мен заңдылықтарына бағынуын;</p> <p>- химиялық үдерістердің жүруінің жалпы энергетикалық және кинетикалық заңдылықтары мен кинетикасын;</p> <p>- -дәрілік заттарды химиялық, физико-химиялық және басқа әдістерді қолдана отырып талдауды қолдану мүмкіндігін;</p> <p>- ерітінділерді дайындау әдістерін, олардың сандық сипаттамасын ;</p> <p>- органикалық қосылыстардың негізгі кластарының жіктелуін, қасиеттерін және медицинада қолданылуын.</p>	<p>- ерітінділердегі, соның ішінде биологиялық сұйықтықтардағы заттардың сандық құрамын анықтау үшін (массалық үлес, молярлы концентрация, эквивалентті молярлы концентрация, молярлы концентрация, молдік үлес, титр) есептік формулаларды қолданады;</p> <p>- сұйылту әдісімен ерітіндіні дайындайды;</p> <p>- медицинада қолданылатын шыны ыдыстарды, реагенттерді, құрылғыларды және физикалық-химиялық өлшемдердің негізгі тәсілдерін пайдаланады;</p> <p>- еңбекті қорғау және техника қауіпсіздік ережелерін сақтайды, химиялық зертханада қауіпсіздік жұмыс жасау дағдыларын игереді және алғашқы медициналық көмек көрсетуге қабілетті болып табылады.</p>	<p>- өзінің болашақ кәсіби қызметінде оқуда алған білімін, шеберлігін мен дағдыларын қолдану үшін химияның жалпы теориялық негіздерін қалыптастырады.</p> <p>- медициналық ақпараттық дерек көздерін және компьютерлік технологиялар базасын пайдалана отырып, химия саласындағы заңдар мен эксперименттік зерттеулер туралы ақпаратты жүйелейді және талдайды.</p> <p>- химия саласындағы байқалатын заңдылықтарды хабарлайды және олардың медицинада қолдану үлгілерін түсіндіреді;</p>

11. Реквизитке дейінгі: жалпы орта білім пәндері: биология, химия, физика және математика.

12. Реквизиттен кейінгі: медициналық биохимия, морфология және физиология.

13. Ұсынылатын әдебиеттер

Қазақ тілінде

Негізгі:

- 1.Қ. Н. Дауренбеков, Қ. М. Серимбетова, А. Ш. Өмірқұлов Химия : оқу құралы / . - Шымкент : Әлем баспаханасы, 2019. - 272 бет.
- 2.Сейтеметбетов, Т. С. Химия: оқулық / Т. С. Сейтеметбетов. - Алматы : Эверо, 2010.

Қосымша:

- 1.Тюкавкина Н.А., Бауков Ю.И., Зурабян С.Э., қазақ тіліне аударған ж/е жауапты редакторы С.Т.Сейтеметбетов. Биоорганикалық химия: оқулық / – М : ГЭОТАР – Медиа, 2014. – 400 б.
2. Веренцова Л.Г., Нечепуренко Е.В., Батырбаева А.Ә., Карлова Э.К. Бейорганикалық коллоидты және физикалық химия (студенттердің өзіндік жұмысына арналған оқу құралы) - Алматы, Эверо, 2014. -212 б.

Орыс тілінде

Негізгі:

- 1.Глинка, Н. Л. Общая химия. Т.1: учеб. пособие для вузов - Алматы : Эверо, 2014
- 2.Глинка, Н. Л. Общая химия. т. 2 : учеб. пособие для вузов - Алматы : Эверо, 2014
- 3.Глинка, Н. Л. Общая химия. Т. 3. : учеб. пособие для вузов - Алматы : Эверо, 2014
- 4.Глинка, Н. Л. Общая химия. т. 4 : учеб. пособие для вузов. - Алматы : Эверо, 2014
- 5.Жолнин А. В. Общая химия: учебник / А. В. Жолнин ; под ред. В. А. Попкова.- М. : ГЭОТАР - Медиа, 2012

Қосымша:

1. Патсаев, А. К. Тесты по дисциплине "химия". Ч. Тесты по неорганической, физколлоидной химии. Ч. 2. Тесты по биоорганической химии : тесты . - Шымкент : Б . и., 2010
- 2.Веренцова Л.Г., Нечепуренко Е.В. Неорганическая, физическая и коллоидная химия. – Алматы: издательство «Эверо», 2014.

Ағылшын тілінде

- 1.Glinka, N. L. General chemistry. Volum 1. : manual for graduate students / N. L. Glinka, S. S. Babkina. - 27th ed. - Almaty : "Evero" , 2017. - 232 p.
- 2.Glinka, N. L. General chemistry. Volume 2.: manual for graduate students / N. L. Glinka, S. S. Babkina. - 27th ed. - Almaty : "Evero" , 2017. - 176 p.
- 3.Glinka, N. L. General chemistry. Volum 3.: manual for graduate students / N. L. Glinka, S. S. Babkina. - 27th ed. - Almaty : "Evero" , 2017. - 248 p.
- 4.Glinka, N. L. General chemistry. Volum 4.: manual for graduate students / N. L. Glinka, S. S. Babkina. - 27 th ed. - Almaty : "Evero" , 2017. - 176 p.
- 5.Nazarbekova, S. P. Chemistry: textbook / S. P. Nazarbekova, A. Tukibayeva, U. Nazarbek. - Almaty : Association of higher educational institutions of Kazakhstan, 2016. - 304 p.
- 6.Shokybayev, Sh. A. Teaching methods on chemistry: textbook / Sh. A. Shokybayev, Z. O. Onerbayeva, G. U. Ilyassova. - Almaty : [s. n.], 2016. - 271 p.
- 7.Манаров, N. T. Computer chemistry: textbook / N. T. Manapov. - Almaty : Association of higher educational institutions of Kazakhstan, 2016. - 312 p.

1. **Кафедра:** «Әлеуметтік-гуманитарлық пәндер кафедрасы»
2. **Білім беру деңгейі:** Бакалавриат
3. **Білім бағдарламалары:** «БВ10102 Педиатрия»
4. **Курс:** 1
5. **Элективті пән атауы:** Құқық және экономика негіздері
6. **Кредит саны:** 5/2
7. **Мақсаты:** қоғам дамуының экономикалық және құқықтық заңдылықтары мен оның тиімді қызмет етуінің мәселері туралы білім жүйесін қалыптастыру
8. **Міндеттері:** - Мемлекет пен құқықтың негізгі теорияларын меңгеру;

- шектеулі ресурстар жағдайында адамдардың экономикалық мінез-құлықтарының қағидалары мен себептерін қарастыру;
- Қазақстан Республикасындағы экономикалық және құқықтық қатынастар ерекшеліктерін анықтау;
- нарықтық жүйе тиімділігінің шегі мен қызметін, сондай-ақ экономиканы реттеудің негізді нысандарын анықтау;
- Қазақстандық мемлекеттік-құқықтық даму механизмінің саяси- құқықтық жолдарын ашу;
- экономика және құқық саласындағы нормативтік-құқықтық базаның ерекшеліктерін анықтау

9.Пән мазмұны: мемлекет пен нарық субъектілері, мемлекет пен қоғам арасында туындайтын экономикалық-құқықтық қатынастардың даму заңдылықтарын, Қазақстандағы нарықтық экономиканың әлеуметтік-бағдарланған моделінің ерекшеліктері мен басымдықтарын зерттеу. Құқық және заңнама жүйесі. Қазақстанда медициналық қызмет көрсету кәсіпкерлігін дамыту. Әр түрлі салалардағы сыбайлас жемқорлық әрекеттері үшін моральдық-этикалық жауапкершілік.

10.Пәнді таңдау негіздері: Бұл бағдарлама студенттерге пән бойынша қажетті білім, біліктілік және дағдыларды беру, оқыту нәтижелеріне қол жеткізу үшін әзірленген.

11. Оқыту нәтижелері:

- 1) Құқықтық және экономикалық мәселелер бойынша ғылыми мұрада жинақталған негізгі теориялық көзқарастардың білімі мен түсінігін көрсетеді;
- 2) Кәсіби саладағы мемлекеттік-құқықтық және экономикалық проблемаларды анықтау үшін алған білімді қолданады және талқылау нәтижелерін ұсынады;
- 3) Әлеуметтік, этикалық және ғылыми көзқарастарды ескере отырып, пайымдауларды қалыптастыру үшін ақпарат жинауды және түсіндіруді жүзеге асырады, медициналық қызметте арнайы терминология арқылы негізгі экономикалық және құқықтық білімді көрсетеді;
- 4) Экономика және құқық саласында алған білімдерін практикалық сабақтарда, кәсіби қызметте қолданады;
- 5) Құқықтық және экономикалық процестердің ерекшеліктерін олардың қазақстандық қоғамды жаңғыртудағы рөлін талдай алады.;

10. Реквизитке дейінгі: -

11. Реквизиттен кейінгі: Философия, әлеуметтану және саясаттану, психология және мәдениеттану

12. Сабақтас: Қазақстан тарихы

13. Әдебиет:

Негізгі:

- 1.Таскымбаева, С. М., Каратаева Ф.М..Основы экономической теории: учеб.пособие / - Караганда : АҚНҰР, 2017. - 200 с.
- 2.Альжанова, А. Н. Основы права учеб. пособие / А. Н. Альжанова, К. К. Райханова. - ; Алматы : Эверо, 2014. - 134 с
- 3.Правоведение: учеб. пособие. - М.: ГЭОТАР - Медиа, 2013
- 4.Айдарханов, М. Х. Основы экономической теории: учебник. - 3-е изд., перераб. и доп. - Астана : Фолиант, 2012
- 5.Айдарханов М. Х. Основы экономической теории: учебник . 2012. - 432 б.
- 6.Жанысбеков М.А. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет негіздері: дәрістер кешені / ҚР денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрлігі. ОҚМФА. «Қазақстан тарихы және әлеуметтік-қоғамдық пәндері». - Шымкент: [б. и.], 2015. - 101 б.

Қосымша:

- 1.Жанысбеков, М. А. Основы антикоррупционной культуры: учебно-методическое пособие / - Караганда: АҚНҰР, 2016. – 198

- 2.Блак Джон Оксфорд экономика сөздігі = A dictionary of economics / сөздік; Н. Хашимзаде, М. Гарет. - 5th ed. - Нұр-Сұлтан: Ұлттық аударма бюросы, 2019. - 608 бет.
- 3.Шағын бизнестегі менеджмент: кәсіп бастау және венчурді дамыту = Small Business Management: Launching & Growing Entrepreneurial Ventures : оқулық / Г. Лонгенекер [және т.б.] ; ред. А. Б. Исембердиева ; Қаз. тіл ауд. А. Қуанышбекова. - 18-ші бас. - Алматы : "Ұлттық аударма бюросы" қоғамдық қоры, 2020. - 704 б.
- 4.Куратко Д. Ф. Предпринимательство: теория, процесс, практика = Entrepreneurship theory, process, practice: учебник / Д. Ф. Куратко. - 10-е изд. - [б. м.]: Ұлттық аударма бюросы, 2019. - 514 стр.: (Рухани жаңғыру)
- 5.Шоу М. Н. Международное право [Текст] = International LAW: т.1 учебник / М.Н. Шоу. - 8-е изд. - Нұр-Сұлтан: Ұлттық аударма бюросы, 2019. - 640 стр.: (Рухани жаңғыру)
- 6.Шоу М. Н. Международное право [Текст] = International LAW: т.2 учебник / М.Н. Шоу. - 8-е изд. - Нұр-Сұлтан: Ұлттық аударма бюросы, 2019. - 716 стр.

Электронды деректер базалары:

1. Құқық негіздері. Қазақбаева Ж.Р., 2019 оқу құрал. Aknurpress / <https://aknurpress.kz/login>
2. Денсаулық сақтаудағы экономика және маркетинг.Төлебаев Ж.С., Сыздықова К.Ш., Маукенова А.А., 2019. Aknurpress <https://aknurpress.kz/login>
- 3.Макрoэкономика. Есиркепова А.М. , 2017. Aknurpress <https://aknurpress.kz/login>
4. Экономикалық теория негіздері. - Қарағанды: ҚарМУ баспасы, 2012. - 105б. РМЭБ <http://rmebrk.kz/>
5. Statistics for Business and Economics. / D. Anderson, D. Sweeney, T. Williams.: Cengage, 2017. - 615p. -ISBN 978-1-4737-2656-7. РМЭБ/ Anderson, David et al. <http://rmebrk.kz/>
6. Н.К. Казманов. РМЭБ/<http://rmebrk.kz/>

1. Биология және биохимия кафедрасы

2. «Педиатрия» мамандығының бакалавриаты

3. Курс - 1 курс

4. Элективті пән «Молекулалық биология және медициналық генетика»

5. Кредит саны -5

6. Мақсаты:

- «Педиатрия» мамандығы студенттерінде жануар жасушасының молекулалық ұйымдасуы мен ДНҚ технологиялар туралы жаңаша білімдерді біріктіретін кешенді пән ретінде молекулалық биология және медициналық генетика туралы заманауи білім қалыптастыру;
- тұрғындардың денсаулығын қамтамасыз етудегі маңызын түсіну;
- жалпы кәсіби пәндер мен клиникалық дағдыларды игеруге қажетті геномдық технологиялар аумағындағы тұрақты білімдерін қалыптастыру;
- денсаулық сақтау ұйымдары қажет ететін, молекулалық биология және медициналық генетика сұрақтары бойынша іскерлік пен тәжірибелерді қалыптастыру;
- студенттерді жалпымедициналық, әлеуметтік және клиникалық пәндерді жүйелі қабылдауға дайындау;
- студенттерде, жеке өзі және ұлт денсаулығын сақтаудағы өзі таңдаған мамандығына жауапкершілік сезімді тәрбиелеу.

6. Міндеттері:

- кең таралған ауруларды тиімді анықтау (диагностика), алдын алу және емдеу мақсатында адам ағзасының қалыпты тіршілігінің және патологияларының дамуының молекулалық – генетикалық және жасушалық тетіктерінің ролін ұғынуды қалыптастыру;
- ДНҚ-технологиялар бойынша кәсіптік тәжірибе алу, жоғары технологиялық молекулалық генетикалық лабораторияларда жұмыс істеуді үйрену;
- трансгенді ағзаларды алу әдістері туралы білім алу, биотехнологияны медицинада қолдану;
- кейбір жиі кездесетін тұқым қуалаушылық ауруларды дер кезінде анықтау және алдын алу үшін тұқым қуалайтын патологиялардың негізгі белгілерін ажырата білуге үйрету;

- ауруларды диагностикалауда қолданылатын заманауи гендік инженерлік технологияларды зерттеу;
- ғылыми әдебиетпен және электронды базамен жұмыс істей білуді үйрету.
- студенттерде ғылыми жаратылыс тану көзқарас пен логиканы қалыптастыру; болашақ дәрігер дағдысына қажетті биологиялық ойлауды дамыту;

7. Таңдаудың негіздемесі: Молекулалық биология медициналық білім беру жүйесіндегі негізгі пән болып табылады және ол ақуыздар мен нуклеин қышқылдарының құрылысын және қасиеттерін, матрицалық (қалыптық) синтезді, генетикалық материалдардың құрылымын және қызмет етуін, тұқым қалайтын аурулардың пайда болу себептерін және дамуын, олардың диагностикасын және емдеу жолдарының молекулалық негіздерін түсіндіреді.

Молекулалық биологиядағы жаңалықтар мен жетістіктер медициналық-биологиялық және клиникалық пәндердің дамуына маңызды әсері бар; молекулалық медицинаның дамуына қажетті жағдай жасайды, ал ол өз кезегінде аурулардың пайда болу себептері мен патогенезін, алдын алу мен диагностикасын және емдеуді анықтайды; биологиялық қауіптерге қарсы тұру технологияларды жасайды.

ЮНЕСКО шешіміне сәйкес, халықтың әлеуметтік жағдайының негізгі критерийі болып денсаулығы саналады. Бұл аумақтағы молекулалық медицинаның дамуы:

- еліміздің биологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз етуде үлкен рөл атқарады;
- тұрғындардың генетикалық деректерін жинақтауда қажетті жағдайды жасайды,
- жүйке-психикалық денсаулықтың, репродуктивтіліктің генетикалық картасын жасауға, жүрек-қан тамырлар және онкологиялық ауруларға бейімділігін; молекулалық ДНК-маркерлер жүйесін жасауға, жылдық диспансеризациялау шегіндегі әртүрлі аурулардың қауіпті топты қалыптастыру және мониторингтеуге мүмкіндік береді.

8. Оқытудың соңғы нәтижесі:

1) Студент біледі және түсінеді:

- Генетикалық және жасушалық гомеостаз тұрақтылығының негізгі механизмдерін түсінеді;
- Ақпараттық макромолекулалардың құрылысы мен қызметі, берілу механизмдері мен генетикалық ақпарат экспрессиясын біледі;
- Негізгі молекулалық генетикалық әдістер мен технологияларды медицинада қолдану ұстанымдарын біледі;
- Гендік және хромосомалық аурулардың пайда болу механизмдері мен себептерін, оларды диагностикалау, емдеу және алдын алу үрдерістерін біледі;
- Медицинада молекулалық-генетикалық технологиялар әдістерін қолданудың негізгі принциптері
- Жасуша циклінің реттелуі, канцерогенез және бағдарланған жасушаның өлу механизмдері
- Генетиканың заманауи жетістіктері геномика, протеомика туралы және негізгі заңдылықтарын негізгі түсініктерін көрсетеді;
- дамудың туа біткен ақаулары мен оның алдын алудың негізгі принциптерін түсінеді;
- Молекулалық биологиялық және генетикалық терминологияны 3 тілде біледі.

2) Студент білім мен түсінікті қолдана алады:

- Молекулалық – генетикалық және хромосомалық деңгейде зерттеу жұмыстары;
- Биологиялық объектілермен зертхана жағдайында заманауи эксперименттік жұмыс әдістерін қолданады;
- Денсаулықты қалыптастыру факторларын бағалайтын молекулалық-генетикалық үдерістер білімін қолдануға және қорғаныс-бейімдеуіш, реттелу мен өзіндік реттелудің қалыпты немесе патология жағдайын түсіндіруге қабілетті;
- Медицинада молекулалық-генетикалық әдістер мен технологияларды диагностикада қолданудың негізгі принциптерін түсінеді;

- Тұқым қуалайтын аурулардың алдын алу мен шежіре құрастыру мақсатында, жанұядағы аурулар туралы ақпарат жинауға қабілетті;
  - Адамның патологиялық және қалыпты кариотипін ажыратады және хромосомалардың түрлі типтерін айыра біледі;
- 3) Студент ұғымын білдіреді:**
- Негізгі молекулалық және цитогенетикалық концепциялар, молекулалық генетикалық зерттеулердің денсаулық сақтаудағы маңызы туралы;
  - Заманауи молекулалық генетикалық технологияларды қолдануда биоэтика сұрақтары туралы;
  - Әлеуметтік мағынасы бар мәселелер мен үдерістерді талдауға, гуманитарлы, жаратылыс тану, медициналық биологиялық, клиникалық білімдер әдістерін әртүрлі кәсіби және әлеуметтік іс әрекеттерде қолдануға дайын, әрі қабілетті;
  - Кәсіби әрекеті барысында пайда болатын мәселелердің табиғи ғылымдық мағынасын анықтауға қабілетті, оларды шешу үшін биологиялық білімді қолдануға дайын;
- 4) Студент оқуға қабілеттілігін көрсетеді:**
- Білімнің жаңа аумақтарын өздігінен зерттеуде;
  - Оқу материалын шынайы тілде зерттеу үшін шет тілді меңгереді;
  - Өздігінен интеллектуальды, мәдени, физикалық және кәсіби дамытуда.

Білім (когнитивті сфера)	Жасай білу және дағды (психомоторлы сфера)	Жеке және кәсіби компетенция (арақатынас)
<p>Жасушаның ақпараттық макромолекулалары. Ақуыздар. Фолдинг. Нуклейн қышқылдары: ДНҚ, РНҚ түрлері, қызметі. Нуклеин қышқылдарының биосинтезі. Репликация механизмдері және факторлары. Гендер экспрессиясы. Транскрипция. Тетіктері және факторлары. Процессинг және сплайсинг. Трансляция. Генетикалық код және оның қасиеттері.. Ақуыз модификациясы. Прокариоттар және эукариоттар гендерінің экспрессиялануының реттелу тетіктері. Жасушаның генетикалық аппараты. Ген, жіктелуі, құрылысы, қасиеті. Эукариот және прокариот гендері. Геном. ДНҚ бөлімі, адам геномының ұйымдасуы. Хромосомалар, морфологиясы және классификациясы. Адам кариотипі. Генетикалық гомеостаздың бұзылуы және оның адам патологиясында</p>	<p>Молекулалық-генетикалық білім үдерістерін денсаулықты қалыптастыру факторларын бағалауда пайдалана білу, қалыпты және патологиялық жағдайдағы қорғаныштық үдерістерді түсіндіру; қалыпты және патологиялық жағдайларда ағзаның өздігінен реттелу және қорғаныштық бейімделушілік үдерістерін түсіндіруде ағзаның молекулалық қызмет атқаруы туралы білімдерін қолдану; молекулалық генетикалық әдістер мен ауруларды диагностикалау технология-лары туралы алған білімдерін жүйелей алады; молекулалық биологиядан алған білімдерін дағдымалық және ғылыми зерттеу жұмыстарына қолдана алады; қажетті ғылыми ақпараттарды әртүрлі дерек</p>	<p>Ауру адамға ауру туралы ақпарат беру;</p> <p>өзгерген шарт бойынша өмір сүруді үйрету;</p> <p>жоғары деңгейдегі гуманды болу, өзгенің қайғысын түсіне білу;</p> <p>ауру адамның жанұя мүшелерімен арақатынаста болу;</p> <p>ұжым мүшелерімен арақатынаста болу ;</p> <p>эффективті коммуникация принциптерін қолдана білу;</p> <p>конфликтіні игере білу;</p> <p>психологиялық сұрақтарды шеше білу;</p> <p>ұжым жұмысын ғылыми негізде ұйымдастыру;</p> <p>ұжым мүшелерімен арақатынаста болып, орындаушылардың</p>

<p>көрінуі. Мутациялар. Мутагенез. Гендік мутациялардың пайда болуының механизмдері, гендегі локализация және жасаушаға, ағзаның өміршеңдігіне әсер етуі. Бір ата аналық дисомия, импринтинг. Бірнуклеотидті полиморфизм. Хромосомалық мутация абберациялары туралы түсінік; хромосомалық мутациялардың жіктелуі. Мутагенез және түрлері. Мутагенді факторлар. ДНК-ның бұзылу типтері: жеке нуклеотидтердің, жұп нуклеотидтердің бұзылуы; қостізбекті және біртізбекті ДНК тізбегінің үзілістері. ДНК репарациясы. Репарация типтері: тура, эксцизионды және пострепликативті.</p> <p>Геномның молекулалық – генетикалық зерттеу әдістері және олардың медицинадағы маңызы. ПТР молекулалық клондау, ПААГ, Саузерн гибридизациясы бойынша секвендеу әдістері, белгілі сәйкес келетін гендерден праймерлерді алу, гендік инженерия технологиясы: Гендерді карталау әдістері. Гибридизация in situ. Геномиканың цитогенетикалық және молекулалық-генетикалық (FISH) әдістері. ДНК диагностикалаудың тікелей және жанама әдістері. ДНК - фингерпринтинг. Гендік инженерлік технологиялар. Клондау.</p>	<p>көздерден іздеп, оны талдай алады; негізгі биологиялық түсініктер, биологиялық заңдар мен құбылыстар туралы білімі бар; қоршаған орта факторларының адам ағзасына молекулалық-генетикалық деңгейдегі әсерін біледі; арнаулы анықтамаларды, молекулалық-биологиялық және генетикалық терминологияны, электрондық генетикалық қойма деректерін және т.б. пайдалана білу; күнделікті кәсіби әрекетке және білімді магистратурада жалғастыруға қажетті іскерлігі бар;</p>	<p>жұмысын ұйымдастыру және басқару шешімдерін еңбек ресурстарына байланысты табу.</p>
---	--	--

9. Пререквизиттер: мектеп бағдарламасының химиясы мен биологиясы

10. Постреквизиттер: биохимия, микробиология, физиология

11. Әдебиеттер:

Негізгі:

Орыс тілінде:

1. Есиркепов, М. М. Молекулярная биология клетки: учеб. пособие. - Караганда : ИП "Изд-во АҚНҰР", 2013. - 146 с.
2. Притчард, Дориан Дж. Наглядная медицинская генетика: учеб. пособие / Дориан Дж. Притчард, Брюс Р. Корф ; пер. с англ. под ред. Н. П. Бочкова. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2009. - 200 с.
3. Муминов, Т. Основы молекулярной биологии : курс лекций. - Алматы : Эффект, 2007

Қазақ тілінде

Негізгі:

1. Әбилаев, С. А. Молекулалық биология және генетика: оқулық / С. А. Әбилаев. - 2-бас. түзет., және толықт. - Шымкент : ЖШС "Кітап", 2010. - 388 бет с.
2. Қуандықов, Е. Ө. Негізгі молекулалық-генетикалық терминдердің орысша-қазақша сөздігі - Алматы : Эверо, 2012. - 112 бет
3. Жасушаның молекулалық биологиясы. 2 т. : оқулық / Б. Альбертс [т.б.]; ағылшын тіл. ауд. Ә. Ережепов. - 6- бас.- Алматы : Дәуір, 2017.- 660 б.с.
4. Нұрғазы, Қ. Ш. Молекулалық биология: оқулық / Қ. Ш. Нұрғазы, У. К. Бисенов. - Алматы : Эверо, 2016. - 428 бет. с.
5. Жолдасов К. Т. Жасушаның тұқым қуалау негізінің құрылымы мен қызметі:оқу құралы.- Шымкент, 2014.

Қосымша әдебиеттер

1. Қуандықов, Е. Ө. Негізгі молекулалық - генетикалық терминдердің орысша-қазақша сөздігі: сөздіктер / Е. Ө. Қуандықов, Ұ. Ә. Нұралиева ; ҚР Денсаулық сақтау министрлігі С. Ж. Асфендияров атындағы ҚазҰМУ. - Алматы : Эверо, 2012. - 112 бет. с.
2. Қазымбет, П. Медициналық және биологиялық терминдердің түсіндірме сөздігі. Т. 2: сөздік /; Алматы : Эверо, 2014. - 312 бет. С

Ағылшын тілінде:

Негізгі:

1. Alberts B. [et al.]. Molecular Biology of the CELL - 3th ed., 2014
2. Cooper G. M., Hausman R. E. The Cell: a Molecular Approach. - Sinauer Associates, 2015
3. Jorde L. B., Carey J.C., Bamshad M. J. Medical Genetics, Elsevier, 2015

Электронный ресурс:

1. Әбилаев, С. А. Геном және геномдық технологиялар [Электронный ресурс] : оқу құралы / С. А. Әбилаев, Б. Д. Сексенбаев ; ҚР денсаулық сақтау министрлігі; Мед. БҒМ Респ. инновациялық технологиялар орталығы; ОҚМФА. - Электрон. текстовые дан. (3,35 Мб). - Шымкент : Б. ж., 2011. - 74 бет
2. Акуленко, Л. В. Биология медициналық генетика негіздерімен [Электронный ресурс] : мед. училищелер мен колледждерге арн. оқулық / Л. В. Акуленко, И. В. Угаров ; қазақ тіл. ауд. Қ. А. Естемесова. - Электрон. текстовые дан. (43.6Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 416 б. с.
3. Жолдасов К. Т. Жасушаның тұқым қуалау негізінің құрылымы мен қызметі [Электронды ресурс] :оқу құралы.- Шымкент, 2014.- 1 эл.опт. диск (CD-ROM)
4. Кульбаева, Б. Ж. Методы геномных технологий [Электронный ресурс] : лекций / Б. Ж. Кульбаева, М. М. Есиркепов, А. А. Амирбеков. - Электрон. текстовые дан. (578 Мб). - Шымкент : Б. и., 2012. - 70 с. эл. опт. диск (CD-ROM).
5. Кульбаева, Б. Ж. Генетический материал клетки. Структура и функции [Электронный ресурс] : учеб. пособие; ЮКГФА. - Электрон. текстовые дан. (24,0 Мб). - Шымкент : Б. и., 2011. - 173 эл. опт. диск (CD-ROM).
6. Кульбаева, Б. Ж. Информационные макромолекулы, Белки и нуклеиновые кислоты. Структура и функции [Электронный ресурс] : учеб. пособие /
7. Б. Ж. Кульбаева, М. М. Есиркепов ; М-во здравоохранения РК; Респ. центр инновационных технологий мед. образования и науки; ЮКГФА. - Электрон. текстовые дан. (17,7 Мб). - Шымкент : Б. и., 2011. - 135 с

Интернет-ресурсы:

1. Бочков В. Клиническая генетика, М., Медицина, 2012г.
2. Гинтер Е.К. Медицинская генетика. М, Медицина, 2003
3. Генетика. Учебник для ВУЗов/Под ред. Академика РАМН В.И. Иванова – М.: ИКЦ «Академкнига», 2011-638с.: ил.
4. Введение в молекулярную медицину. Учебное пособие/Под ред. М.А. Пальцева, М. Медицина, 2006г.
5. Коничев А.С., Севастьянов Г.А. Молекулярная биология. -М.: изд-во Центр «Академия», 2003-400с.
6. Мушкамбаров Н.Н., Кузнецов С.Н. Молекулярная биология. Учебное пособие для студентов медицинских вузов, 3-е изд-е, Москва: Наука, 2016, 660с.
7. Фаллер Д.М., Шилдс Д. Молекулярная биология клетки. Руководство для врачей. Пер с англ. М.: БИНОМ – Пресс, 2003, 271с.
8. У. Клаг, М. Каммингс. Основы генетики – М.: Техносфера, 2010 г.
9. Курчанов.А. Генетика человека с основами общей генетики: учеб. пособие -СПб, 2011г.
10. [Альбертс Б.](#), [Брей Д.](#), [Хопкин К.](#) Основы молекулярной биологии клетки. Учебное издание. 2-е изд., испр., пер. с англ. 768ст. 2018г.
11. Спиринов А.С. Биосинтез белков, Мир РНК и происхождение жизни. Интернет -ресурсы.
12. Спиринов А.С. Молекулярная биология. Структура рибосом и биосинтез белка. – М.: (электронный учебник).

На английском языке

1. 1. Molecular Biology in Medicine. 1st Edition-Authors: Timothy M. Cox, John Sinclair, Paperback: 340 pages; Publisher: Wiley-Blackwell; 1 edition (January 15, 1997); Language: English; ISBN-10: 0632027851
2. Molecular Medicine: An Introduction 1st Edition-Author: Jens Kurreck, Cy Aaron Stein; Paperback; 404 pages; Publisher: Wiley-Blackwell; 1 edition (February 16, 2016); Language: English-ISBN-10: 3527331891
3. Human Molecular Genetics, Fourth Edition 4th Edition-Author: Tom Strachan, Andrew Read.- Paperback: 781 pages; Publisher: Garland Science; 4 edition (April 2, 2010); Language: English; ISBN-10: 0815341490.
4. Molecular Biology of the Gene (7th Edition) - Author: James D. Watson (Author) - Hardcover: 912 pages; Publisher: Pearson; 7 edition (March 2, 2013); Language: English; ISBN-10: 0321762436
5. Thompson & Thompson. Genetics in Medicine, 8e (Thompson and Thompson Genetics in Medicine) 8th Edition- Authors: Robert L. Nussbaum MD FACP FACMG (Author), Roderick R. McInnes CM MD PhD FRS(C) FCAHS FCCMG, Huntington F Willard PhD. Publisher: Elsevier; 8 edition (June 4, 2015); Language: English- ISBN-10: 1437706967
6. BRS Biochemistry, Molecular Biology, and Genetics (Board Review Series) Sixth Edition- Authors: Michael Lieberman PhD, Rick Ricer MD- Series: Board Review Series; Paperback: 432 pages.-Publisher: LWW; Sixth edition (September 14, 2013); Language: English.-ISBN-10: 1451175361
7. Medical Genetics, 5e 5th Edition - Authors: Lynn B. Jorde PhD, John C. Carey MD MPH, Michael J. Bamshad MD; Paperback: 368 pages. Publisher: Elsevier; 5 edition (September 18, 2015) – Language: English - ISBN-10: 0323188354

1. Биология және биохимия кафедрасы

2. «Педиатрия» мамандығының бакалавриаты

3. 1 курс

4. Элективті пән «Молекулалық биология және медициналық генетика»

5. Кредит саны -5

6. Мақсаты:

- «Педиатрия» мамандығы студенттерінде жануар жасушасының молекулалық ұйымдасуы мен ДНҚ технологиялар туралы жаңаша білімдерді біріктіретін кешенді пән ретінде

молекулалық биология және медициналық генетика туралы заманауи білім қалыптастыру;

- тұрғындардың денсаулығын қамтамасыз етудегі маңызын түсіну;
- жалпы кәсіби пәндер мен клиникалық дағдыларды игеруге қажетті геномдық технологиялар аумағындағы тұрақты білімдерін қалыптастыру;
- денсаулық сақтау ұйымдары қажет ететін, молекулалық биология және медициналық генетика сұрақтары бойынша іскерлік пен тәжірибелерді қалыптастыру;
- студенттерді жалпымедициналық, әлеуметтік және клиникалық пәндерді жүйелі қабылдауға дайындау;
- студенттерде, жеке өзі және ұлт денсаулығын сақтаудағы өзі таңдаған мамандығына жауапкершілік сезімді тәрбиелеу.

6. Міндеттері:

- кең таралған ауруларды тиімді анықтау (диагностика), алдын алу және емдеу мақсатында адам ағзасының қалыпты тіршілігінің және патологияларының дамуының молекулалық – генетикалық және жасушалық тетіктерінің ролін ұғынуды қалыптастыру;
- ДНҚ-технологиялар бойынша кәсіптік тәжірибе алу, жоғары технологиялық молекулалық генетикалық лабораторияларда жұмыс істеуді үйрену;
- трансгенді ағзаларды алу әдістері туралы білім алу, биотехнологияны медицинада қолдану;
- кейбір жиі кездесетін тұқым қуалаушылық ауруларды дер кезінде анықтау және алдын алу үшін тұқым қуалайтын патологиялардың негізгі белгілерін ажырата білуге үйрету;
- ауруларды диагностикалауда қолданылатын заманауи гендік инженерлік технологияларды зерттеу;
- ғылыми әдебиетпен және электронды базамен жұмыс істей білуді үйрету.
- студенттерде ғылыми жаратылыс тану көзқарас пен логиканы қалыптастыру; болашақ дәрігер дағдысына қажетті биологиялық ойлауды дамыту;

7. Таңдаудың негіздемесі: Молекулалық биология медициналық білім беру жүйесіндегі негізгі пән болып табылады және ол ақуыздар мен нуклеин қышқылдарының құрылысын және қасиеттерін, матрицалық (қалыптық) синтезді, генетикалық материалдардың құрылымын және қызмет етуін, тұқым қалайтын аурулардың пайда болу себептерін және дамуын, олардың диагностикасын және емдеу жолдарының молекулалық негіздерін түсіндіреді.

Молекулалық биологиядағы жаңалықтар мен жетістіктер медициналық-биологиялық және клиникалық пәндердің дамуына маңызды әсері бар; молекулалық медицинаның дамуына қажетті жағдай жасайды, ал ол өз кезегінде аурулардың пайда болу себептері мен патогенезін, алдын алу мен диагностикасын және емдеуді анықтайды; биологиялық қауіптерге қарсы тұру технологияларды жасайды.

ЮНЕСКО шешіміне сәйкес, халықтың әлеуметтік жағдайының негізгі критерийі болып денсаулығы саналады. Бұл аумақтағы молекулалық медицинаның дамуы:

- еліміздің биологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз етуде үлкен рөл атқарады;
- тұрғындардың генетикалық деректерін жинақтауда қажетті жағдайды жасайды,
- жүйке-психикалық денсаулықтың, репродуктивтіліктің генетикалық картасын жасуға, жүрек-қан тамырлар және онкологиялық ауруларға бейімділігін; молекулалық ДНК-маркерлер жүйесін жасауға, жылдық диспансеризациялау шегіндегі әртүрлі аурулардың қауіпті топты қалыптастыру және мониторингтеуге мүмкіндік береді.

8. Оқытудың соңғы нәтижесі:

5) Студент біледі және түсінеді:

- Генетикалық және жасушалық гомеостаз тұрақтылығының негізгі механизмдерін түсінеді;
- Ақпараттық макромолекулалардың құрылысы мен қызметі, берілу механизмдері мен генетикалық ақпарат экспрессиясын біледі;

- Негізгі молекулалық генетикалық әдістер мен технологияларды медицинада қолдану ұстанымдарын біледі;
- Гендік және хромосомалық аурулардың пайда болу механизмдері мен себептерін, оларды диагностикалау, емдеу және алдын алу үрдерістерін біледі;
- Медицинада молекулалық-генетикалық технологиялар әдістерін қолданудың негізгі принциптері
- Жасуша циклінің реттелуі, канцерогенез және бағдарланған жасушаның өлу механизмдері
- Генетиканың заманауи жетістіктері геномика, протеомика туралы және негізгі заңдылықтарын негізгі түсініктерін көрсетеді;
- дамудың туа біткен ақаулары мен оның алдын алудың негізгі принциптерін түсінеді;
- Молекулалық биологиялық және генетикалық терминологияны 3 тілде біледі.

6) Студент білім мен түсінікті қолдана алады:

- Молекулалық – генетикалық және хромосомалық деңгейде зерттеу жұмыстары;
- Биологиялық объектілермен зертхана жағдайында заманауи эксперименттік жұмыс әдістерін қолданады;
- Денсаулықты қалыптастыру факторларын бағалайтын молекулалық-генетикалық үдерістер білімін қолдануға және қорғаныс-бейімдеуіш, реттелу мен өзіндік реттелудің қалыпты немесе патология жағдайын түсіндіруге қабілетті;
- Медицинада молекулалық-генетикалық әдістер мен технологияларды диагностикада қолданудың негізгі принциптерін түсінеді;
- Тұқым қуалайтын аурулардың алдын алу мен шежіре құрастыру мақсатында, жанұядағы аурулар туралы ақпарат жинауға қабілетті;
- Адамның патологиялық және қалыпты кариотипін ажыратады және хромосомалардың түрлі типтерін айыра біледі;

7) Студент ұғымын білдіреді:

- Негізгі молекулалық және цитогенетикалық концепциялар, молекулалық генетикалық зерттеулердің денсаулық сақтаудағы маңызы туралы;
- Заманауи молекулалық генетикалық технологияларды қолдануда биоэтика сұрақтары туралы;
- Әлеуметтік мағынасы бар мәселелер мен үдерістерді талдауға, гуманитарлы, жаратылыс тану, медициналық биологиялық, клини-калық білімдер әдістерін әртүрлі кәсіби және әлеуметтік іс әрекеттерде қолдануға дайын, әрі қабілетті;
- Кәсіби әрекеті барысында пайда болатын мәселелердің табиғи ғылымдық мағынасын анықтауға қабілетті, оларды шешу үшін биологиялық білімді қолдануға дайын;

8) Студент оқуға қабілеттілігін көрсетеді:

- Білімнің жаңа аумақтарын өздігінен зерттеуде;
- Оқу материалын шынайы тілде зерттеу үшін шет тілді меңгереді;
- Өздігінен интеллектуальды, мәдени, физикалық және кәсіби дамытуда.

Білім (когнитивті сфера)	Жасай білу және дағды (психомоторлы сфера)	Жеке және кәсіби компетенция (арақатынас)
Жасушаның ақпараттық макромолекулалары. Акуыздар. Фолдинг. Нуклейн қышқылдары: ДНҚ, РНҚ түрлері, қызметі. Нуклеин қышқылдарының биосинтезі. Репликация механизмдері және факторлары. Гендер экспрессиясы. Транскрипция.	Молекулалық-генетикалық білім үдерістерін денсаулықты қалыптастыру факторларын бағалауда пайдалана білу, қалыпты және патологиялық жағдайдағы қорғаныштық үдерістерді түсіндіру;	Ауру адамға ауру туралы ақпар беру; өзгерген шарт бойынша өмір сүруді үйрету; жоғары деңгейдегі гуманны болу, өзгенің қайғысын түсіне білу;

<p>Тетіктері және факторлары. Процессинг және сплайсинг. Трансляция. Генетикалық код және оның қасиеттері.. Ақуыз модификациясы. Прокариоттар және эукариоттар гендерінің экспрессиялануының реттелу тетіктері.</p> <p>Жасушаның генетикалық аппараты. Ген, жіктелуі, құрылысы, қасиеті. Эукариот және прокариот гендері. Геном. ДНҚ бөлімі, адам геномының ұйымдасуы. Хромосомалар, морфологиясы және классификациясы. Адам кариотипі. Генетикалық гомеостаздың бұзылуы және оның адам патологиясында көрінуі. Мутациялар. Мутагенез. Гендік мутациялардың пайда болуының механизмдері, гендегі локализация және жасаушаға, ағзаның өміршеңдігіне әсер етуі. Бір ата аналық дисомия, импринтинг. Бірнуклеотидті полиморфизм.</p> <p>Хромосомалық мутация абберациялары туралы түсінік; хромосомалық мутациялардың жіктелуі. Мутагенез және түрлері. Мутагенді факторлар. ДНҚ-ның бұзылу типтері: жеке нуклеотидтердің, жұп нуклеотидтердің бұзылуы; қостізбекті және біртізбекті ДНҚ тізбегінің үзілістері. ДНҚ репарациясы. Репарация типтері: тура, эксцизионды және пострепликативті.</p> <p>Геномның молекулалық – генетикалық зерттеу әдістері және олардың медицинадағы маңызы. ПТР молекулалық клондау, ПААГ, Саузерн гибридизациясы бойынша</p>	<p>қалыпты және патологиялық жағдайларда ағзаның өздігінен реттелу және қорғаныштық бейімделушілік үдерістерін түсіндіруде ағзаның молекулалық қызмет атқаруы туралы білімдерін қолдану;</p> <p>молекулалық генетикалық әдістер мен ауруларды диагностикалау технология-лары туралы алған білімдерін жүйелей алады;</p> <p>молекулалық биологиядан алған білімдерін дағдымалық және ғылыми зерттеу жұмыстарына қолдана алады;</p> <p>қажетті ғылыми ақпараттарды әртүрлі дерек көздерден іздеп, оны талдай алады;</p> <p>негізгі биологиялық түсініктер, биологиялық заңдар мен құбылыстар туралы білімі бар;</p> <p>қоршаған орта факторларының адам ағзасына молекулалық-генетикалық деңгейдегі әсерін біледі;</p> <p>арнаулы анықтамаларды, молекулалық-биологиялық және генетикалық терминологияны, электрондық генетикалық қойма деректерін және т.б. пайдалана білу;</p> <p>күнделікті кәсіби әрекетке және білімді магистратурада жалғастыруға қажетті іскерлігі бар;</p>	<p>ауру адамның жанұя мүшелерімен арақатынаста болу;</p> <p>ұжым мүшелерімен арақатынаста болу ;</p> <p>эффektivті коммуникация принциптерін қолдана білу;</p> <p>конфликтіні игере білу;</p> <p>психологиялық сұрақтарды шеше білу;</p> <p>ұжым жұмысын ғылыми негізде ұйымдастыру;</p> <p>ұжым мүшелерімен арақатынаста болып, орындаушылардың жұмысын ұйымдастыру және басқару шешімдерін еңбек ресурстарына байланысты табу.</p>
--	--	--

<p>секвендеу әдістері, белгілі сәйкес келетін гендерден праймерлерді алу, гендік инженерия технологиясы: Гендерді карталау әдістері. Гибридизация in situ. Геномиканың цитогенетикалық және молекулалық-генетикалық (FISH) әдістері. ДНҚ диагностикалаудың тікелей және жанама әдістері. ДНҚ - фингерпринтинг. Гендік инженерлік технологиялар. Клондау.</p>		
--	--	--

9. Пререквизиттер: мектеп бағдарламасының химиясы мен биологиясы

10. Постреквизиттер: биохимия, микробиология, физиология

11. Әдебиеттер:

Негізгі:

Орыс тілінде:

4. Есиркепов, М. М. Молекулярная биология клетки: учеб. пособие. - Караганда : ИП "Изд-во АҚНҰР", 2013. - 146 с.
5. Притчард, Дориан Дж. Наглядная медицинская генетика: учеб. пособие / Дориан Дж. Притчард, Брюс Р. Корф ; пер. с англ. под ред. Н. П. Бочкова. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2009. - 200 с.
6. Муминов, Т. Основы молекулярной биологии : курс лекций. - Алматы : Эффект, 2007

Қазақ тілінде

Негізгі:

6. Әбилаев, С. А. Молекулалық биология және генетика: оқулық / С. А. Әбилаев. - 2-бас. түзет., және толықт. - Шымкент : ЖШС "Кітап", 2010. - 388 бет с.
7. Қуандықов, Е. Ө. Негізгі молекулалық-генетикалық терминдердің орысша-қазақша сөздігі - Алматы : Эверо, 2012. - 112 бет
8. Жасушаның молекулалық биологиясы. 2 т. : оқулық / Б. Альбертс [т.б.]; ағылшын тіл. ауд. Ә. Ережепов. - 6- бас.- Алматы : Дәуір, 2017.- 660 б.с.
9. Нұрғазы, Қ. Ш. Молекулалық биология: оқулық / Қ. Ш. Нұрғазы, У. К. Бисенов. - Алматы : Эверо, 2016. - 428 бет. с.
10. Жолдасов К. Т. Жасушаның тұқым қуалау негізінің құрылымы мен қызметі: оқу құралы.- Шымкент, 2014.

Қосымша әдебиеттер

3. Қуандықов, Е. Ө. Негізгі молекулалық - генетикалық терминдердің орысша-қазақша сөздігі: сөздіктер / Е. Ө. Қуандықов, Ұ. Ө. Нұралиева ; ҚР Денсаулық сақтау министрлігі С. Ж. Асфендияров атындағы ҚазҰМУ. - Алматы : Эверо, 2012. - 112 бет. с.
4. Қазымбет, П. Медициналық және биологиялық терминдердің түсіндірме сөздігі. Т. 2: сөздік /; Алматы : Эверо, 2014. - 312 бет. С

Ағылшын тілінде:

Негізгі:

4. Alberts B. [et al.]. Molecular Biology of the CELL - 3th ed., 2014
5. Cooper G. M., Hausman R. E. The Cell: a Molecular Approach. - Sinauer Associates, 2015
6. Jorde L. B., Carey J.C., Bamshad M. J. Medical Genetics, Elsevier, 2015

Электронный ресурс:

8. Әбилаев, С. А. Геном және геномдық технологиялар [Электронный ресурс] : оқу құралы / С. А. Әбилаев, Б. Д. Сексенбаев ; ҚР денсаулық сақтау министрлігі; Мед. БҒМ Респ. инновациялық технологиялар орталығы; ОҚМФА. - Электрон. текстовые дан. (3,35 Мб). - Шымкент : Б. ж., 2011. - 74 бет
9. Акуленко, Л. В. Биология медициналық генетика негіздерімен [Электронный ресурс] : мед. училищелер мен колледждерге арн. оқулық / Л. В. Акуленко, И. В. Угаров ; қазақ тіл. ауд. Қ. А. Естемесова. - Электрон. текстовые дан. (43.6Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 416 б. с.
10. Жолдасов К. Т. Жасушаның тұқым қуалау негізінің құрылымы мен қызметі [Электронды ресурс] :оқу құралы.- Шымкент, 2014.- 1 эл.опт. диск (CD-ROM)
11. Кульбаева, Б. Ж. Методы геномных технологий [Электронный ресурс] : лекций / Б. Ж. Кульбаева, М. М. Есиркепов, А. А. Амирбеков. - Электрон. текстовые дан. (578 Мб). - Шымкент : Б. и., 2012. - 70 с. эл. опт. диск (CD-ROM).
12. Кульбаева, Б. Ж. Генетический материал клетки. Структура и функции [Электронный ресурс] : учеб. пособие; ЮКГФА. - Электрон. текстовые дан. (24,0 Мб). - Шымкент : Б. и., 2011. - 173 эл. опт. диск (CD-ROM).
13. Кульбаева, Б. Ж. Информационные макромолекулы, Белки и нуклеиновые кислоты. Структура и функции [Электронный ресурс] : учеб. пособие /
14. Б. Ж. Кульбаева, М. М. Есиркепов ; М-во здравоохранения РК; Респ. центр инновационных технологий мед. образования и науки; ЮКГФА. - Электрон. текстовые дан. (17,7 Мб). - Шымкент : Б. и., 2011. - 135 с

Интернет-ресурсы:

13. Бочков В. Клиническая генетика, М., Медицина,2012г.
14. Гинтер Е.К. Медицинская генетика. М, Медицина, 2003
15. Генетика. Учебник для ВУЗов/Под ред. Академика РАМН В.И. Иванова – М.: ИКЦ «Академкнига», 2011-638с.: ил.
16. Введение в молекулярную медицину. Учебное пособие/Под ред. М.А. Пальцева, М.Медицина, 2006г.
17. Конищев А.С.,Севастьянов Г.А. Молекулярная биология. -.М.: изд-во Центр «Академия», 2003-400с.
18. Мушкамбаров Н.Н., Кузнецов С.Н. Молекулярная биология. Учебное пособие для студентов медицинских вузов,3-е изд-е, Москва: Наука, 2016, 660с.
19. Фаллер Д.М., Шилдс Д. Молекулярная биология клетки. Руководство для врачей. Пер с англ. М.: БИНОМ – Пресс, 2003, 271с.
20. У. Клаг, М. Каммингс. Основы генетики – М.: Техносфера, 2010 г.
21. Курчанов.А. Генетика человека с основами общей генетики: учеб. пособие -СПб, 2011г.
22. [Альбертс Б.](#), [Брей Д.](#), [Хопкин К.](#) Основы молекулярной биологии клетки. Учебное издание. 2-е изд., испр., пер. с англ. 768ст. 2018г.
23. Спирин А.С. Биосинтез белков, Мир РНК и происхождение жизни. Интернет -ресурсы.
24. Спирин А.С. Молекулярная биология. Структура рибосом и биосинтез белка. – М.: (электронный учебник).

На английском языке

7. 1. Molecular Biology in Medicine. 1st Edition-Authors: Timothy M. Cox, John Sinclair, Paperback: 340 pages; Publisher: Wiley-Blackwell; 1 edition (January 15, 1997); Language: English; ISBN-10: 0632027851
8. Molecular Medicine: An Introduction 1st Edition-Author: Jens Kurreck, Cy Aaron Stein; Paperback; 404 pages; Publisher: Wiley-Blackwell; 1 edition (February 16, 2016); Language: English-ISBN-10: 3527331891
9. Human Molecular Genetics, Fourth Edition 4th Edition-Author: Tom Strachan, Andrew Read.- Paperback: 781 pages;Publisher: Garland Science; 4 edition (April 2, 2010);Language: English;ISBN-10: 0815341490.

10. Molecular Biology of the Gene (7th Edition) - Author: James D. Watson (Author) - Hardcover: 912 pages; Publisher: Pearson; 7 edition (March 2, 2013); Language: English; ISBN-10: 0321762436
11. Thompson & Thompson. Genetics in Medicine, 8e (Thompson and Thompson Genetics in Medicine) 8th Edition- Authors: Robert L. Nussbaum MD FACP FACMG (Author), Roderick R. McInnes CM MD PhD FRS(C) FCAHS FCCMG, Huntington F Willard PhD. Publisher: Elsevier; 8 edition (June 4, 2015); Language: English- ISBN-10: 1437706967
12. BRS Biochemistry, Molecular Biology, and Genetics (Board Review Series) Sixth Edition- Authors: Michael Lieberman PhD, Rick Ricer MD- Series: Board Review Series; Paperback: 432 pages.-Publisher: LWW; Sixth edition (September 14, 2013); Language: English.-ISBN-10: 1451175361
7. Medical Genetics, 5e 5th Edition - Authors: Lynn B. Jorde PhD, John C. Carey MD MPH, Michael J. Bamshad MD; Paperback: 368 pages. Publisher: Elsevier; 5 edition (September 18, 2015) – Language: English - ISBN-10: 0323188354

1. **Кафедра:** Фтизиопульмонология және радиология кафедрасы
2. **Дайындық деңгейі:** Бакалавриат
3. **Білім бағдарламасы:** 6B10102 «Педиатрия»
4. **Курс:** 2
5. **Элективті пәннің атауы:** «Сәулелік диагностика негіздері»
6. **Кредит саны:** 3
- 7 **Мақсаты** сәулелік диагностикадағы заманауи зерттеу әдістерінің білімін беру және ағзалар мен жүйелердің визуалды диагностикасының алгоритмдерімен және оған науқастарды дайындау балалардағы ерекшеліктерімен таныстыру;
- 8 **Міндеттері:** Рентгенологиялық, ультрадыбыстық, радиоизотопты зерттеудегі, компьютерлік, магнитті-резонансты томографиядағы әртүрлі мүшелер мен жүйелердің визуализациялық мәліметтерін интерпретациялауға үйрету; әртүрлі аурулардың ажыратпалы диагнозы үшін сәулелі зерттеу әдістерін қолдануды үйрету.
- 9 **Пән мазмұны:** Сәулелік диагностика негіздері – жоғарғы оқу орын жүйесінде жалпы сәулелік диагностикада жаңа инновациялық технологияны теория мен практикада қолдану
- 10 **Пәнді таңдау негіздері:** Сәулелі диагностика құрамына рентген, радионуклидті, ультрадыбысты, магнитті резонансты томография, компьютерлі томография, медициналық термография кіреді. Сонымен қатар, оған интервенционды радиология жатады, бұл сәулелі диагностиканы емдеу үшін қолдану. Сәулелі диагностика тәсілдерінің физика техникалық негіздері. Иондаушы және иондаушы емес сәулемен жұмыс істейтін қызметкерлер мен зерттелетін ауруларды радиациялық сәулеленуден сақтандыру әдістері. Заманауи жаңа диагностикалық көріністердің жасалуын, әрбір тәсілдің (аналогты рентгенография, дигитальды рентгенография, КТ, МРТ, ультра дыбысты тәсілдері, томография, радионуклидті зерттеу және т.б.) негіздерін, сәулелі тәсілдердің қолдану мүмкіндіктерін оқып үйрету
- 11 **Оқыту нәтижесі (күзиреттіліктер):**
  - Сәулемен зерттеудің көрсеткіштері мен кері көрсеткіштерін айыра білу;
  - Тыныс алу, жүрек қан тамыр, ас қорыту, зәр шығару, жүйке, эндокриндік жүйе, қаңқа анатомиясын білу;
  - Ағза және жүйе ауруларының негізгі синдромдары мен симптомдарын білу;
  - Сәулелі диагностиканың көлемі мен кезеңділігін бағалау;
  - Ұсынылған суреттерде адамның барлық ағзаларының анатомиялық кескінін талқылау;
  - Сәулемен зерттеу көріністерінде ағза мен жүйелерде жиі кездесетін аурулардың негізгі белгілерін таба білу;
  - Клинико-сәулелі әдістер негізінде диагноз қоя білу.

Білімі (когнитивті сала)	Дағды мен білу (психомоторлы сала)	Жекетұлғалық және кәсіби күзіреттіліктері (қатынастар)
	<p>Сәулемен зерттеудің көрсеткіштері мен кері көрсеткіштерін айыра білу; Сәулелі зерттеу (рентген, УДЗ, КТ, МРТ және т.б.) зерттеу кезектілігі мен зерттеу көлемін айыра білу; Тыныс алу ағзалары ауруларының сәулелі диагностика тәсілдерін таңдай білу; Ас қорыту патологиясының сәулелі диагностика тәсілдерін таңдай білу; жүрек қан тамыр патологиясының сәулелі диагностика тәсілдерін таңдай білу; сүйек буын жүйесі ауруларының сәулелі диагностика тәсілдерін таңдай білу; рентгенография, КТ, МРТ, ультра дыбыс сонографиясы, сканограммаларда ағзалардың анатомиялық көріністерін өздігімен анықтау; сәулемен зерттеу көріністерінде ағза мен жүйелерде жиі кездесетін аурулардың негізгі белгілерін таба білу.</p>	<p>Сәулемен зерттеудің көрсеткіштері мен кері көрсеткіштерін айыра біледі Сәулелізерттеу (рентген, УДЗ, КТ, МРТ және т.б.) зерттеу кезектілігі мен зерттеу көлемін айыра біледі. Ас қорыту патологиясының сәулелі диагностика тәсілдерін таңдай біледі Жүрек қан тамыр патологиясының сәулелі диагностика тәсілдерін таңдай біледі Сүйек буын жүйесі патологиясының сәулелі диагностика тәсілдерін таңдай біледі. Рентгенография, КТ, МРТ, ультра дыбыс сонографиясы, сканограммаларда ағзалардың анатомиялық көріністерін өздігімен анықтайды. Сәулемен зерттеу көріністерінде ағза мен жүйелерде жиі кездесетін аурулардың негізгі белгілерін табады.</p>

12 Реквизитке дейінгі:сәулелі диагностика негіздері, клиникаға кіріспе, ішкі аурулар пропедевтикасы

13 Реквизиттен кейінгі ішкі аурулар, хирургия,травматология, акушерлік және гинекология, онкология.

14 Әдебиет:

негізгі:

Лучевая диагностика : учебник / М-во образования и науки РФ ;

под ред. Г. Е. Труфанова. - ; Рек. ГОУ ВПО "Первый МГМУ им. И. М. Сеченова". - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2015. - 496 с.

Сәулелі диагностика: оқулық / РФ білім және ғыл. министрлігі ;

Г. Е. Труфановтың редакциясымен; қазақ тіліне ауд. А. Б. Ахметбаева; жауапты ред. А. Қ. Ахметбаева. - ; И. М. Сеченов атындағы ГОУ ВПО "Бірінші Москва мемл. мед. ун-ті" ұсынған. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 576 бет. с.

Лучевая диагностика : учебник / М-во образования и науки РФ ; под ред. Труфанова Г. Е. - ; Рек. ГОУ ВПО «Первый МГМУ им. И. С. Сеченова» . – М. : ГЭОТАР – Медиа, 2013. – 496 с

Лучевая терапия: учебник / М-во образования и науки РФ ; под ред. Г. Е. Труфанова. - Рек. ГОУ ВПО "Первый Моск. гос. мед. ун-т им. И. М. Сеченова". - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 208 с.

Сәулелік диагностика. Бірінші кітап. Кеуде қуысы мүшелерінің қалыпты көрінісі және ауруларының рентгенологиялық негіздері/

Ә. Хамзин. - Алматы : Эверо, 2010. - 148 бет. с.

Сәулелік диагностика. Екінші кітап. Ас қорыту мүшелерінің қалыпты көрінісі және ауруларының сәулелік белгілері/

Ә. Хамзин. - Алматы : Эверо, 2010. - 110 бет. с.

Илясова, Е. Б. Лучевая диагностика : учеб. пособие . - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2009.

қосымша:

Лучевая диагностика органов грудной клетки: национальное рук.

/ Гл. ред. серии С. К. Терновой, Гл. ред. тома В. Н. Троян, А. И. Шехтер. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 584 с.

Бургенер, Фрэнсис А.

Лучевая диагностика заболеваний костей и суставов. Более 1000 рентгенограмм: руководство: атлас: пер. с англ. / Фрэнсис А. Бургенер, М. Кормано, Т. Пудас ; под ред., С. К. Тернового, А. И. Шехтера. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 552 с.

Ланге, С. Лучевая диагностика заболеваний органов грудной клетки: руководство: атлас / С. Ланге, Дж. Уолш ; пер. с англ. под ред. С. К. Тернового, А. И. Шехтера. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2015. - 432 с.

Лучевая диагностика и терапия заболеваний головы и шеи: национальное рук.

/ гл. ред. серии С. К. Терновой, гл. ред. тома Т. Н. Трофимова. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 888 с. -

Лучевая диагностика и терапия в акушерстве и гинекологии: национальное рук. / гл. ред. серии С. К. Терновой, гл. ред. тома Л. В. Адамян. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2012. - 656 с.

Бургенер, Фрэнсис А. Лучевая диагностика заболеваний костей и суставов. Более 1000 рентгенограмм: руководство: атлас: пер. с англ. / Фрэнсис А. Бургенер, М. Кармано, Т. Пудас ; под ред. С. К. Тернового, А. И. Шехтера. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2011. - 552 с.

Электронды әдебиеттер:

Сәулелі диагностика [Электронный ресурс] : оқулық / қазақ тіл. ауд. А. Б. Ахметбаева ; ред. басқ. Г. Е. Труфанов. - Электрон. текстовые дан. (421Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 576б. с.

Лучевая диагностика. Т.1 [Электронный ресурс] : учебник / под ред. Г. Е. Труфанова. - Электрон. текстовые дан. (81,6 Мб). - М. : Изд. группа "ГЭОТАР-Медиа", 2011. - 416 с.

Лучевая диагностика [Электронный ресурс] : учебник / А. Ю. Васильев, Е. Б. Ольхова. - Электрон. текстовые дан. (176 МБ). - М. : Издательская группа "ГЭОТАР- Медиа", 2009. - 688 с.

Серов В. Н. Лучевая диагностика [Электронный ресурс] : атлас по рентгеноанатомии: пер. с англ.– А., 2007.- эл. опт. диск (CD-ROM)

1.Кафедра: Қалыпты анатомия

2.Білім беру деңгейі: бакалавриат

3.Мамандығы: 6В10102 - «Педиатрия»

4.Курс: 2

5.Элективті пән атауы: «Анатомия»

6.Кредит саны: 5

7. Мақсаты: Клиникалық кафедраларда әрі қарайғы табысты білім алуды және дәрігердің кәсіби дағдыларын меңгеруді қамтамасыз ететін қалыпты жағдайда ағзалар жүйесі деңгейінде тіршілік ету процестерінің құрылымдық және функционалдық ұйымдастырылуы және олардың даму заңдылықтары туралы іргелі теориялық білімдерін қолдану.

8. Пән мазмұны: Балалардағы нормадағы органдар мен жүйелердің анатомиялық сипаттамасы: нерв жүйесі, сезім мүшелері, жүрек-қан тамыр, қан жасау, иммундық, эндокриндік, асқорыту, тынысалу жүйесі, тері және оның туындылары, тірек-қимыл, зәр шығару және жыныс жүйесі.

9. Міндеттері: Тіндер мен ағзалардың құрылымдық ұйымдастырылуын оқып білу негізінде жататын әлеуметтік-өзіндік және кәсіби құзіреттілігін қалыптастыру және осы білімін организмнің қызметтік жағдайына баға беруде қолдану. Білім алушыларды жаңа ғылыми мәліметтерге, әдістемелік және теориялық концепцияларға сүйене отырып, адам құрылысының заңдылықтары туралы негізгі түсініктерді оқыту. Адам организмнің, жынысы мен жасқа байланысты анатомиялық негізгі болмысын ашу. Оларды анатомиялық инструменттермен (скальпель, пинцет) жұмыс жасаудағы техника қауіпсіздігін сақтау ережелерімен таныстыру.

10. Пәнді таңдау негіздері:

Анатомия медициналық білімдердің фундаментін құрайтын пән болып табылады. Анатомия жеке, жыныстық және жастық ерекшеліктеріне байланысты адам организмін құрайтын ағзалардың құрылысын және топографиялық өзара қатынасын оқытады, бұл пәнсіз клиникалық пәндерді меңгеру қиын болады.

11. Оқыту нәтижелері (құзыреттіліктері):

1 ОН. Әртүрлі жастағы балалар мен жасөспірімдерде ағзалар мен жүйелердің құрылысы мен топографиясының негізгі заңдылықтары және анатомиялық терминология туралы білімін көрсетеді.

2 ОН. Анатомиялық және микроскопиялық препараттардағы әртүрлі жасушалардың, тіндердің, ағзалардың құрылысы мен қызметтік ерекшеліктерін табуға, көрсетуге, ажыратуға, сипаттауға, салыстыруға, сондай-ақ дене бетіне ағзалардың орналасуы мен проекциясын анықтауға қабілетті.

3 ОН. Ақпаратты ұсыну барысында пікірталас жүргізу, логикалық талдау, дәлелді сөйлеу, бірлесіп жұмыс істеу дағдыларын көрсетуге қабілетті.

4 ОН. Жаңа білім алуға дайындығы мен қабілеттілігін, оқу және ғылыми әдебиеттер, компьютерлік оқу бағдарламалары мен электронды оқулықтар, ғаламтор көздері, электрондық деректер қорларымен жұмыс істеу дағдыларын көрсетеді.

5ОН. Физикалық тексеру дағдыларын игеру және түрлі жастағы балаларға алғашқы медициналық көмек көрсету үшін ағзалар мен жүйелердің құрылысы және топографиясы туралы білімін қолданады.

12. Пререквизиттер - «Морфология және физиология негіздері» модулі

13. Постреквизиттер - Жалпы патология (патологиялық анатомия, патологиялық физиология).

14.Әдебиеттер

Қазақ тілінде:

Негізгі:

6. Кузенбаева, Ә. О. Адам анатомиясы. 1 - кітап: оқу құралы /. - Алматы : Эверо, 2016.-292 бет.с.
7. Кузенбаева, Ә. О. Адам анатомиясы. 2- кітап : оқу құралы . -Алматы : Эверо, 2016. -248 бет. с.
8. Рақышев, А. Р. Адам денесі. 3 томдық. Т. 1.Сүйектер туралы ілім. - М.: ГЭОТАР -Медиа, 2014
9. Рақышев, А. Р. Адам денесі. 3 томдық. Т. 2. Ас қорыту жүйесі. Тыныс алу жүйесі. Несеп-жыныс жүйесі. Эндокриндік бездер. Тамырлар туралы ілім. Лимфа жүйесі- М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014.
10. Рақышев А. Р. Адам денесі. 3 томдық. Т. 3. Жүйке жүйесі. Сезім мүшелері: оқулық / А. Р. Рақышев. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 376 бет

Қосымша:

1. Рақышев, А. Р. Адам денесі. 3 томдық. Т. 3. Жүйке жүйесі. Сезім мүшелері: оқулық / А. Р. Рақышев. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 376 бет
  2. Рақышев, А. Р. Адам анатомиясы. 1-кітап оқулық / А. Р. Рақышев.-2-бас.,түзет. және толықт.; ҚР Жоғары оқу орындарының қауымдастығы. - Алматы : Дәуір, 2009. - 420 бет. Адам анатомиясы. Т. 2. Ішкі мүшелер жүйесі және эндокринді бездер атлас / Ә. Б. Әубәкіров [ж. б.] ; жалпы ред. басқ. А. А. Идрисов.-Астана:Фолиант,2008.-251 бет
- Электрондық ресурстар,**
11. Билич, Г . Л . Анатомия человека. Атлас. В 3 т. Т.1. Опорно-двигательный аппарат. Остеология. Синдесмология. Миология [Электронный ресурс] : учебник - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013.
  12. Билич, Г . Л . Анатомия человека. Атлас. В 3 т. Т. 2 [Электронный ресурс] : М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013.
  13. Билич, Г . Л . Анатомия человека. Атлас. В. 3 т. Т. 3 [Электронный ресурс] : учебник М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013.
  14. Анатомия человека. В 2 т.Т.1[Электронный ресурс]: учебник М.:ГЭОТАР Медиа, 2013.
  15. Анатомия человека. В 2 т. Т. 2 [Электронный ресурс] : учебник - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013.
  16. Сайт: www.ukma.kz
  17. Репозиторий ЮКМА <http://lib.ukma.kz/repository/>
  18. Республиканская межвузовская электронная библиотека <http://rmebrk.kz/>
  19. Консультант студента <http://www.studmedlib.ru/>
  20. Ашық кітапхана [https:// kitap.kz/](https://kitap.kz/)
  11. <http://t.me/AkzharkynGaukhar>

1.Кафедра: «Педиатрия-2»

2.Білім беру деңгейі: бакалавр

3.Мамандығы: :В10102 «Педиатрия»

4. Курс: 2

5.Элективті пәннің атауы «Педиатриядағы функционалды диагностика әдістері»

6.Кредит саны: 2

7.Мақсаты: педиатриядағы жаңа заманауи жетістіктер негізіндегі функционалды әдістермен тексеру аймағындағы резиденттердің білімін, тереңдету, меңгерту және дағдыларды қалыптастыру.

8.Міндеттері:

- балалар аурулары, балалар хирургиясы, балалар гинекологиясындағы кең таралған және қолданысқа ие функционалды диагностикалаудың теориялық негіздемесі мен тәжірибелік дағдыларын қалыптастыру;

- маманның маман ретінде шешім қабылдауына әсер ететін дәлелдемелі медицина негізінде жіті оқып, зерттеу;

- балалармен, олардың ата-анасымен, әріптестермен, әлеуметтік ортаның қызметкерлерімен қатысқанда қажетті коммуникативты әдеттерді жетілдіру;
- педиатриялық көмектесу жағдайында пациенттерге қажетті деонтология, моралды-этикалық және құқықтық мәдениеттерді бекіту;
- жанұяда салауатты өмір салты әдістерін қалыптастырып дамыту;
- командамен жұмыс істеу және лидерлік сапа әдеттерін бекіту.

9.Пәнді таңдауды негіздері: науқас балалармен жұмыс істеуде пайдаланылатын және қабілетілігі жоғары медициналық және техникалық жабдықтармен жұмыс істеуге - компьютерлерді игеру, ғаламдық компьютерлік желідегі ақпаратпен жұмыс істеуге, түрлі көздерден ақпарат алуға; кәсіби мәселелерді шешу үшін қазіргі заманғы ақпараттық технологияларды пайдалану мүмкіндіктеріне бағытталған. «Педиатрия функционалды диагностика әдістері» элективті пән педиатрлар жұмысының терең және толық игеруге мүмкіндік береді.

10.Оқыту нәтижелері (құзыреттіліктер):

Педиатриядағы функционалды зерттеу әдістері, балалардың аурулары кезіндегі жалпы медициналық тексерулер мен зерттеулер жүргізе білу

Білімдер (когнитивтік сала)	Біліктілер мен дағдылар (психомоторлық сала)	Жеке тұлғалық және кәсіби құзыреттіліктер (қатынастар)
<ul style="list-style-type: none"> •Зерттеліп отырған саладағы алдыңғы қатарлы білім элементтерін қоса алғанда, сол сала бойынша білімі мен түсінігін көрсете білу •Білімі мен түсініктерін маман негізінде қолдану Мәселелі жағдайларда дәлелдерді тұжырымдау және оны шешу •Әлеуметтік, этикалық және ғылыми көзқарастарды ескере отырып, пайымдаулар жасауға қажет ақпараттар жинауды және интерпретациялауды жүзеге асыру 	<ul style="list-style-type: none"> •Кардиология, пульмонология және неврология салалары бойынша балалар ауруларының терминдерін және осы саладағы заманауи-ғылыми жетістіктерін білу •Балалар аурулары саласында ғылыми-тәжірибелік тексерулерді жүргізу және оны ұйымдастыру. Жаңа ойларды қабылдау. • Балаларға медициналық көмек көрсету мен ұйымдастыруда менеджмент ұстанымдарын білу. •Науқас балалар, олардың ата-аналары және мамандастармен байланыста медициналық этика және деонтология ұстанымдарын білу. 	<p>жұмыс барысында білікті маман болу;</p> <p>көздеген мақсатқа жете білу;</p> <p>үнемі білімін жетілдіру; өз көз қарасын толық жеткізу;</p> <p>қызметтестермен сыйластықта болу</p> <ul style="list-style-type: none"> •Зертханалық-аспапты тексеру нәтижелерін интерпретациялау (клинико-биохимиялық талдаулар, УДЗ, ЭКГ, ЭхоКГ, ЭЭГ, РЭГ, R-суреттерін, МРТ және т.б.) динамика барысында да.

11.Пререквизиттер: балалар аурулары, балалар хирургиясы, балалар гинекологиясы

12.Постреквизиттер: іргелес пәндер

13.Әдебиеттер тізімі

Негізгі әдебиеттер:

1. Миндубаева, Ф. А. Функционалды диагностика негіздері : оку құралы / Ф. А. Миндубаева, А. Х. Шандаулов. - Алматы : Эверо, 2016. - 152 бет. с.
2. Шабалов Н.П. Детские болезни. СПб, 2017 г.
3. Аюпова С.Х. Клиническая педиатрия в 2-х томах, Алматы, 2018 г.
4. Миндубаева, Ф. А. Основы функциональной диагностики : учеб.-методическое пособие / Ф. А. Миндубаева, Е. Ю. Салихова ; М-во здравоохранения РК; КаргМУ. - Алматы : Эверо, 2014. - 164 с.
5. Л.Р. Зенков Клиническая электроэнцефалография (с элементами эпилептологии). «Мед-пресс – информ», Москва 2011 г.

Қосымша әдебиеттер тізімі:

1. Педиатрия. Избранные лекции: учеб. пособие / под ред. Г. А. Самсыгиной. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2019. - 656 с.
2. Петрушина А.Д. и соавт. Неотложные состояния у детей. М., 2012 г.
3. Баранов А.А. Педиатрия. Клинические рекомендации. М., 2017 г.
4. Белозеров Ю.М. Детская кардиология. М., 2014 г.
5. Александрова В.А., Рябчук Ф.Н., Красновская М.А. Клинические лекции по педиатрии. М.-СПб., 2014 г.
6. Мощич П.С., Сидельникова В.М., Кривчени Д.Ю. Кардиология детского возраста, Киев, Здоровье, 2016 г.
7. Земцовский Э. Соединительнотканые дисплазии сердца. М., 2018 г.
8. Огороков А.Н. Диагностика болезней внутренних органов том 2. Диагностика ревматических и системных заболеваний соединительной ткани. Диагностика эндокринных заболеваний. М., 2010 г.

Медициналық сайттар:

1. med-site.narod.ru
2. www.medicusamicus.com
3. www.medprof.ru
4. www.rusmedserv.com/topsites/
5. www.doktor.ru.

1. Кафедра: Медбиофизика және ақпараттық технологиялар

2. Білім беру деңгейі: Бакалавриат

3. Білім бағдарламасы: Педиатрия

4. Курс: 2

5. Элективті пән атауы: Биостатистика

6. Кредит саны: 3

7. Мақсаты: биостатистика негіздері бойынша теориялық білімін, статистикалық өңдеу әдістерін қолдану және бағдарламалардың қолданбалы пакеттерімен жұмыс істеу машықтарын, ғылыми талдау және оны практикада қолдану машықтарын қалыптастыру.

8. Міндеттері:

- биологиялық және медициналық деректерді өңдеудің қазіргі статистикалық әдістері туралы білім негіздерін қалыптастыру;

- биологиялық және медициналық деректерді өңдеу үшін қазіргі статистикалық әдістерді қолданудың негізгі машықтарын қалыптастыру.

9. Пән мазмұны: Сипаттама статистика: үлестірілім жиілігі, орталық тенденция мен шашырау шаралары. Сызбалар. Статистикалық болжамдарды тексеру. Екі таңдамалы орташалар арасындағы айырмашылық: Стьюденттің t-белгісі, Манн –Уитнидің белгісі, Уилкоксон белгісі. Дисперсиялық талдау: F-белгісі, Крускал-Уоллис белгісі. Түйіндес

кестелер: χ^2 -белгісі, Йетс түзетуі, Макнемар белгісі. Корреляциялық талдау: Пирсонның корреляция коэффициенті, Спирменнің шендік корреляция коэффициенті.

10. Пәнді таңдау негіздері

Денсаулық сақтау мен клиникалық медицинада келесі мәселелер бойынша шешім қабылдау кезінде түрлі статистикалық концепциялар жиі қолданылады: клиникалық диагноз белгіленген тұрғындар үшін түрлі бағдарламаларды іске асырудың мүмкін нәтижелерін болжау, белгіленген тұрғындар үшін сәйкес бағдарламаны таңдау немесе нақты науқас үшін емдеу тәсілін таңдау және сол сияқты.

Статистика күнделікті лабораториялық тәжірибеде қолданылады. Статистиканы білу заманауи медициналық басылымдардағы хабарламаларды түсіну және сыни көзбен бағалау үшін аса қажет. Сондықтан статистика принциптерін білу денсаулық сақтаудағы әртүрлі жағдайлар мен ағымдарды бағалауға арналған зерттеулерді жоспарлау, жүргізу және талдау, сонымен бірге медициналық биология, клиника және денсаулық сақтау салаларындағы ғылыми зерттеулерді жүргізу үшін қажет.

Биостатистика – медицина, денсаулық сақтау және эпидемиологиядағы ғылыми зерттеулерде статистикалық әдістерді қолданылуымен байланысты ғылыми сала. Тәжірибеге дәлелді медицинаның принциптерін ендіру медициналық жоғары оқу орындарының қазіргі заманғы түлектері үшін биостатистиканы түсіну қажеттілігінің қаншалықты маңызды екендігін айқындап отыр.

Биологиялық және медициналық мәліметтерді статистикалық талдау мәдениетін теориялық зерттеулерде, денсаулық сақтау бакалаврының практикалық қызметінде арттырудың қажеттілігі алдымен деректерді ұсыну мен жүйелендіру мәселелеріндегі қазіргі жетістіктерінде көрініп тұр.

Студент үшін статистикалық әмбебап пакетін қолдана білу және алынған нәтижелерді адекватты түсіндіре білу маңызды.

11. Оқыту нәтижелері

1) Білу және түсіну:

- профилактикалық, диагностикалық және емдік іс-шаралар мен процедуралардың тиімділігін сипаттайтын туынды шамалардың айырмашылығын бағалау және медициналық зерттеулер деректерін сипаттау кезінде биостатистикалық әдістерді білу мен түсінуді көрсетеді.

2) Білімді қолдану және түсіну

-көрсеткіштердің айырмашылығын бағалау кезінде заңдылықтарды анықтау, себеп-салдар байланыстарын анықтау үшін статистикалық әдістерді қолданады;

- медициналық деректерді өңдеу үшін арнайы бағдарламалық қамтамасыз етуді пайдаланады

3) Ойлауды қалыптастыру:

- медициналық зерттеулер мен скринингтік бағдарламалардың нәтижелерін талдайды, қорытынды жасайды.

4) Оқу дағдылары немесе қабілеттілігі:

- медициналық практикада және зерттеулерде ғылыми принциптерді, әдістер мен білімді қолданады.

- үздіксіз білім алу мен дамуға қабілетті.

5) Коммуникативті дағдылар:

- іздеу және өңдеу барысында алынған ақпаратты басқа пайдаланушыларға жете алады.

12. Пререквизиттер: ICT

13. Посреквизиттер: гигиена және эпидемиология

14. Әдебиет:

- *Негізгі*

Койчубеков Б. К. Биостатистика. уч. пособие / Б.К. Койчубеков. - Алматы: Эверо, 2016. - 152 с.

Бөлешов М.Ә. Медициналық статистика: оқулық.-Эверо, 2015

Койчубеков Б.К. Биостатистика: учебное пособие.-Эверо, 2014

Койчубеков Б.К. Биостатистикаға кіріспе курсы: оқу құралы.-Эверо, 2014

Раманқұлова А.А. Биостатистика.-Ақ-Нұр, 2013

- *Қосымша*

Мысалдар мен тапсырмалардағы биостатистика: оқу-әдістемелік құрал.- Алматы: Эверо, 2013.- 108 бет.

Биостатистика в примерах и задачах: учеб.-методическое пособие - Алматы: Эверо, 2012. - 80 с

Биостатистика в примерах и задачах: уч.-мет. пособие /Б.К. Койчубеков [и др.].- Алматы: Эверо, 2012

4. Rosner Bernard Fundamentals of Biostatistics: Textbook/ B.Rosner. - 8 nd ed. - [s.l.]:GENGAGE learning, 2016

- *Электронды ресурс:*

1. Биостатистик оқулық/Қ.Ж. Құдабаев [ж/б.].- Электрон. текстовые дан. (85,7Мб). Шымкент: ОҚМФА, 2015. - 185 бет

1. **Кафедра:** Әлеуметтік медициналық сақтандыру және қоғамдық денсаулық.

2. **Дайындық деңгейі** – Бакалавриат.

3. **Мамандығы:** «педиатрия»

4. **Курс-5, семестр-9**

5. **Элективті пәннің атауы:** «Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру және медициналық құқық»

6. **Кредит саны-5/150**

1.Мақсаты: Студенттерде міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруды енгізуді есіпке ала отырып денсаулық сақтау жүйесінде тиімді жұмыс істеуге қажетті дағдылар мен машықтарды білім кешенін қалыптастыру. Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру бағдарламасының талаптарына сәйкес емдеу-профилактикалық ұйымның жұмыстарында болашақ денсаулық сақтау мамандарына дұрыс түсіндіруді үйрету.

2.Міндеттері:

– Адам денсаулығына әсер ететін әлеуметтік факторларды зерттеу.

– Аурушандықты алдын алуға, денсаулықты қалпына келтіруге және сақтауға бағытталған әлеуметтік медицина әдістері мен түрін оқыту.

– Тұрғындар денсаулығын әлеуметтік факторлардан қорғауға тиімді әлеуметтік әдістерді өндеуді үйретуде машықтарды қалыптастыру.

– Қоғамдық денсаулық және денсаулық сақтауды талдауға жүйелік тәсілді үйрету.

– Халықтың денсаулығының үш негізгі аспектісінде білім мен дағдыларды меңгеру: демография, аурушандық және физикалық даму.

– Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау жүйесінде МӘМС жүйесін енгізу жолдарын үйрету.

– МӘМС және ТМККК арасындағы артықшылықтары мен кемшіліктерін талдау.

– МӘМС шеңберінде денсаулық сақтау жүйесіндегі денсаулық сақтау менеджерлерінің басқарушылық әдістері мен қағидаларын білуін дамыту.

9.Пән таңдауды негіздеу

Медициналық сақтандыру – халықтың [денсаулығын](#) қорғау жүйесі. Қорланған қаражат есебінен азаматтардың тегін медициналық көмек алуына кепілдік беруді көздейді. Барлық деңгейдегі мемлекеттік бюджеттен қаржыландырылатын тегін денсаулық сақтаудан медициналық сақтандырудың айырмашылығы осында. Медициналық сақтандыру міндетті және ерікті сақтандыру жолымен жүзеге асырылады. Міндетті медициналық сақтандыру мемлекеттік [әлеуметтік сақтандырудың](#) бір бөлігі болып табылады және мұнда сақтандыру

жарналарын жұмыс істеуші азаматтар үшін кәсіпорынның, ұйымның, басқа да жұмыс берушілердің қаражатынан төленеді, ал еңбекке жарамсыздар, жұмыссыздар үшін тиісті деңгейдегі бюджеттерден қаражат аударылады. Медициналық сақтандыру - бұл жұмыс берушілердің, азаматтардың сақтық жарналары мен бюджеттік қаражаттар есебінен сақтандырылған адамдарға зиянның орнын өтеу үшін және [медицина](#) мекемелерінің шығындарының [өтемақысын](#) төлеу үшін ауырған, жарақат алған жағдайда денсаулықты қаржыландыру жөніндегі қатынастар. Ол әлеуметтік бағдарланған экономикасы бар елдердің сақтық қорғауы тұтас жүйесінің міндетті атрибуттарының бірі болып табылады.

Оқытудың нәтижесі

1) Білу мен түсіну (Зеріттеліп отырған саладағы алдыңғы қатарлы білім элементтерін қоса алғанда, сол сала бойынша білімі мен түсінігін көрсете білу):

- Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруды ендіру бағыттарын біледі;
- Емдік-профилактикалық қызмет пен халық денсаулығының статистикалық есеп түрін, міндетті медициналық сақтандыру жүйесін енгізу қағидалары мен міндеттерін біледі;
- Сақтандырушы және сақтанушы ретінде құқықтары мен міндеттерін біледі;
- Міндетті медициналық сақтандыру жүйесінің тәжірибеде қолдануды біледі.

2) Білімді қолдану және түсіну (Осы білімі мен түсінігін кәсіби деңгейде қолдана білу):

- Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру талап ететін өзгерістерді ескере отырып емханада және стационарда есеп құжаттарын жүргізе алады;
- Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру қызметтерінің тұтынушыларға медициналық көмек көрсету жөніндегі құқықтық, экономикалық және ұйымдастырушылық шаралар кешенін жүргізе алады;
- Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жүйесінің ақпараттық жүйелері мен электрондық ақпараттық жұмыстарын жүргізе алады;
- Инновациялық бағдарламаларды жасау және оларды жүзеге асыру бойынша іс-шаралардың жоспарын жасай алады.

3) Талқылауды қалыптастыру (дәйектемелер құрастыру және зерттеп отырған саласындағы проблемаларды шешу):

- Міндетті медициналық сақтандыру қорының және тегін медициналық көмектің кепілді көлемінің өзара әрекеттесуінде медициналық көмек ұйымдастыру мәселелері бойынша жауап беруге қабілетті;
- Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру қорында сақтандыру полисін тіркеу ережелерін еркін тұспалдайды;
- Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру шеңберінде медициналық көрсетілетін қызметтерді тұтынушыларды есепке алуды жүргізуге қабілетті;
- Командада жұмыс істеу қабілетін көрсетеді.

4) Коммуникативті қабілеттер (ақпаратты, идеяларды, мәселелерді және шешімдерді мамандарға да, маман еместерге де жеткізе білу қабілеттерінің болуын көздей):

- Міндетті медициналық сақтандыру жүйесін енгізуге сәйкес сақтандыру полисін алу және медициналық көмек алу ережелері туралы өзекті мәселелерді түсіндіруді студенттер арасында ақпарат тарату үшін алған білімдерін қолданады;
- Медициналық практикада пайдаланылатын медициналық және әлеуметтік қорғау түрлерін дифференциялайды;
- Оқу – әдістемелік іс-шараларды жоспарлауда студенттерге, мұғалімдерге, емтихан қабылдаушыларға өздерінің білімдері мен дағдыларын жүзеге асырады;
- Медициналық сақтандыруда өз дағдыларын қалыптастыра алады.

5) Білім беру дағдылары немесе оқуға деген қабілеті (әлеуметтік, этикалық және ғылыми көзқарастарды ескере отырып, пайымдаулар жасауға қажет ақпараттар жинауды және интерпретациялауды жүзеге асыру):

- Халық денсаулығы, халықтың әлеуметтік осал топтары туралы ақпарат жинауды талдауын жүргізеді;

- Міндетті әлеуметтік сақтандыру жүйесі туралы халықтың хабардарлығын арттырады;
- Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру ережелеріне сәйкес қорытынды жасауға және ұсыныстар беруге мүмкіндік беретін аудит жүргізуге қабілетті;
- Қоғам алдында денсаулыққа байланысты мәселелер бойынша ашық дәрістер өткізуге қабілетті.

10. Реквизитке дейінгі: Әлеуметтік медицина.

11. Реквизиттен кейінгі: Магистратура пәндері.

12 . Әдебиет:

Негізгі:

- 1.Бөлешов, М. Ә. Қоғамдық денсаулық және денсаулықты сақтау : оқулық / М. Ә. Бөлешов. - Алматы : Эверо, 2015. - 244 бет с.
- 2.Сәрсенбаева, Г. Ж. Қоғамдық денсаулық сақтау : оқу құралы / Г. Ж. Сәрсенбаева ; ҚР денсаулық сақтау министрлігі; ОҚМФА. - Қарағанды : ЖК "Ақнұр", 2013. - 184 бет. с.
- 3.Повышение качества медицинской помощи и безопасности пациентов в медицинских организациях : наглядное руководство / пер. с англ. Г. Э. Улумбековой ; под ред. С. С. Панисар. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 160 с.
- 4.Лекционный комплекс по дисциплине: "Глобальное здравоохранение" : лекций / каф. общественного здравоохранения-1. - Шымкент : ЮКГФА, 2016. - 17 с
- 5.Лисицын, Ю. П. Общественное здоровье и здравоохранение : учебник / Ю. П. Лисицын, Г. Э. Улумбекова. - 3-е изд., перераб. и доп. ; Мин-во образования и науки РФ. Рек. ГОУ ВПО "Первый гос. мед. ун-т им. И. М. Сеченова". - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2015. - 544 с.
- 6.Мамырбаев, А. А. Основы медицины труда: учеб. пособие / А. А. Мамырбаев. - Ақтобе : Самрад, 2015. - 388 с.
- 7.Левчук, И. П. Безопасность жизнедеятельности : учеб. пособие для мед. училищ и колледжей / И. П. Левчук, Е. К. Хандогина ; М - во образования и науки РФ. - ; Рек. ГОУ ВПО "Первый Московский мед. ун - т им. И. М. Сеченова". - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 144 с.
- 8.Медик, В. А. Общественное здоровье и здравоохранение : учебник / В. А. Медик, В. К. Юрьев. - 2-е изд., испр. и доп. ; Рек. ГОУ ВПО "Моск. мед. акад. им. И. М. Сеченова". - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 608 с.
- 9.Общественное здоровье и здравоохранение, экономика здравоохранения. В 2 т. Т. 1 : учебник / М-во образования и науки РФ ; под ред. В. З. Кучеренко. - ; Рек. ГБОУ ВПО "Первый Моск. гос. мед. ун-т им. И. М. Сеченова". - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 688 ил.
10. Общественное здоровье и здравоохранение, экономика здравоохранения. В 2 т. Т. 2 : учебник / М-во образования и науки ; под ред. В. З. Кучеренко. - ; Рек. ГБОУ ВПО "Первый Моск. гос. мед. ун-т им. И. М. Сеченова". - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 160 с. : ил. -

Қосымша:

- 1.Бөлешов, М. Ә. Қоғамдық денсаулық және денсаулықты сақтау : оқулық / М. Ә. Бөлешов ; ҚР БҒМ. - Алматы : ҚР жоғары оқу орындарының қауымдастығы, 2012. - 256 бет. с.
- 2.Сапарбеков, М. К. Лекции по общей эпидемиологии : избранные лекции: учеб.-методическое пособие / М. К. Сапарбеков. - ; Рек. к печати решением Учен. Совета АГИУВ. - Алматы : Эверо, 2013. - 78 с.
- 3.Медик, В. А. Общественное здоровье и здравоохранение : рук. к практическим занятиям: учеб. пособие / В. А. Медик, В. И. Лисицын, М. С. Токмачев ; М-во образования и науки РФ; ФГУ "Федеральный ин-т развития образования". - ; Рек. ГОУ ВПО "Моск. мед. акад. им. И. М. Сеченова". - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2012. - 400 с. : ил.
- 4.Полунина, Н. В. Общественное здоровье и здравоохранение : учебник / Н. В. Полунина ; Рек. Учебно-метод. объедин. по мед. и фармацев. образ. вузов России. - М. : МИА, 2010. - 544 с. : ил.

Электронды ресурстар.

1. Лисицын, Ю. П. Общественное здоровье и здравоохранение [Электронный ресурс] : учебник / Ю. П. Лисицын, Г. Э. Улумбекова. - 3-е изд., перераб. и доп. - Электрон. текстовые дан. (43,1Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2017. - эл. опт. диск (CD-ROM).
2. Дәріс кешені. Ғаламдық денсаулық сақтау пәні бойынша [Электронный ресурс] : дәріс кешені / №1 қоғамдық денсаулық сақтау кафедрасы. - Электрон. текстовые дан. (208Кб). - Шымкент : ОҚМФА, 2016. - 16 бет. с.
3. Первичная медико - санитарная помощь как приоритет в системе здравоохранения [Электронный ресурс] : лекционный комплекс / ЮКГФА. Кафедра: "Общественное здравоохранение - 1". - Электрон. текстовые дан. - Шымкент : [б. и.], 2015. - эл. опт. диск
4. Медик, В. А. Общественное здоровье и здравоохранение [Электронный ресурс] : учебник / В. А. Медик, В. К. Юрьев. - Электрон. текстовые дан. (47,6 Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 608 с. эл. опт. диск (CD-ROM)
5. Лисицын, Ю. П. Общественное здоровье и здравоохранение [Электронный ресурс] : учебник / Ю. П. Лисицын, Г. Э. Улумбекова . - 3-е изд., перераб. и доп. - Электрон. текстовые дан. (40,9 Мб). - М. : Изд. группа "ГЭОТАР-Медиа", 2011. - 544 эл. опт. диск
6. Щепин, О. П. Общественное здоровье и здравоохранение [Электронный ресурс] : учебник / О. П. Щепин, В. А. Медик. - Электрон. текстовые дан. (43,6 Мб). - М. : Изд. группа "ГЭОТАР-Медиа", 2011. - 592 с. эл. опт. диск (CD-ROM).

1. Кафедра: Әлеуметтік медициналық сақтандыру және қоғамдық денсаулық.

2. Дайындық деңгейі – Бакалавриат.

3. Мамандығы: «Педиатрия»

4. Курс-2, Семестр-4

5. Элективті пәннің атауы: «Қоғамдық денсаулық сақтау және денсаулық сақтаудағы этика»

6. Кредит саны-5/150

7. Мақсаты: қоғамдық денсаулық сақтау және саясат стратегиясы саласындағы жекелеген қызмет түрлеріне этикалық аспектілерді анықтау үшін қоғамдық денсаулық негізгі этикалық принциптері (халық және адам ресурстарын басқару нысаналы топтарға кемсітпеушілік тәсіл) қолдануға болады.

1.Міндеттері:

- жаңа және қолданыстағы құқықтық нормаларды жетілдіру, жалпы медицина және қоғамдық денсаулық сақтау саласындағы білім мен дағдыларды дамытуға қалыптастырады;
- оқу кезеңі ішінде студенттердің әлеуметтік және құқықтық принциптерді, моральдық және кәсіби жауапкершілігін қалыптастыру;
- қоғамдық денсаулық сақтау саласындағы этикалық және құқықтық құралдарымен жұмыс істеу және студенттердің дағдылары мен қабілеттерін қалыптастыру.
- Студенттерге қоғамдық денсаулық сақтау саласында этиканың негізгі мәселерімен таныстыру

9.Пән таңдауды негіздеу Медициналық этика (лат. *ethica*, грек тілінен алғанда *ethice* – адамгершілікті зерделеу), немесе **медициналық деонтология** (греч. *deon* – парыз; «деонтология» термині соңғы жылдардағы отандық әдебиетте кеңінен қолданылуда), – яғни бұл –медициналық қызметкерлердің кәсіби міндеттерін орындау барысындағы этикалық нормалар мен қағидаттар жиынтығы.

Медициналық этика үш негізгі бағыт бойынша тұлғаралық қарым-қатынастардың әртүрлі мәселелерін зерделейді және шешеді:

- медициналық қызметкер – емделуші,
- медициналық қызметкер – емделушінің туысқандары,
- медициналық қызметкер – медициналық қызметкер.

Төрт әмбебап этикалық принциптер мыналар: қамқорлығынсыз қайырымдылық, автономия, әділдік және толықтығын.

Кейбір ғалымдар кәсіби этика (денсаулық сақтау саласындағы мамандарды тиімді әрекет құндылықтар етуге көмектеседі) денсаулық үш шарасыз өкілдігінің этика туралы бар; қолданбалы этика (денсаулық сақтау саласындағы стратегиялық жоспарлау мен орындау күрделі проблемаларды бөлектеу үшін көмектесетін құндылықтар); және этика насихаттау (халықтың денсаулығына және әлеуметтік әділеттілік артық құны).

Кәсіби этика қоғам ортақ пайдасына шешімдер қабылдауға денсаулық сақтау саласындағы мамандарға: кәсібилік және моральдық, сенім этикалық өлшемдері жатады. Этика туралы дәлелдер, бұл нысан оқу орындары мен денсаулық сақтау практиктердің студенттер арасында кәсіби мәдениетін құруға бағытталған, ол, атап айтқанда, тарих және осы мамандық дәстүрлерін назар аударады. Ол шеберлігі және сенім қоғамдық борышын сезімін күшейтеді. Кәсіби этика рөлі бағдарланған, мамандар өз функцияларын жүзеге асыратын тиімді әрекет етуге көмек болып табылады.

10. Оқытудың нәтижесі.

1) Білім мен түсіністік (зерттелген саладағы білім мен түсініктерді көрсету, осы саладағы ең озық білім элементтерін қоса алғанда): этика негіздері мен денсаулық сақтау дағы заңнаманы біледі; қоғамдық денсаулық сақтаудағы ұйымдастыру, жоспарлау және басқару негіздерін біледі; науқастардың құқықтары мен міндеттерін біледі; денсаулық сақтау саласындағы құқықтар мен міндеттерді, олардың қауіпсіздік кепілдіктерін біледі

2) Білім мен түсінікті қолдану (осы білімді және түсінікті кәсіби деңгейде қолдану): халықтың денсаулығының экономикалық тиімділігін талдауды жүргізеді; қоғамдық денсаулық сақтау проблемаларын шешу үшін сандық зерттеу әдістерін қолданады; денсаулық сақтау саласындағы халықаралық ынтымақтастық мәселелерін тұжырымдай алады және оларды шешу әдістемесін әзірлейді; халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығына және халықтың денсаулығын қорғау туралы зерттеулер жүргізеді.

3) Ойларды қалыптастыру (аргументтерді қалыптастыру және зерттелетін саладағы мәселелерді шешу): денсаулықты басқару жүйесін жетілдіру үшін дәлелдерді қалыптастырады; денсаулық сақтау саласындағы халықаралық ынтымақтастық мәселелер туралы дәлелдер жасайды және оларды шешеді; этикалық және құқықтық нормаларды сақтай отырып, жанжалды жағдайларды шешеді.

4) Оқыту дағдысы немесе оқуға деген қабілеттілік (әлеуметтік, этикалық және ғылыми көзқарастарды ескере отырып, пайымдаулар жасауға қажет ақпаратты жинау және интерпретациялау): жеке пайымдауларды, реферат және презентация жасауды, жобаны және тәжірибелік оқытуды, студенттік үйірмені, студенттік ғылыми-зерттеу конференцияларында ұсынады және, т.б.; денсаулық сақтау саласындағы халықаралық ынтымақтастық, сондай-ақ денсаулық сақтау саласындағы халықаралық ынтымақтастықтың экономикалық және құқықтық базаны ұйымдастыру ережелерін түсіндіреді

5) Коммуникативті қабілеттілік (мамандарға, онымен қоса, маман емес тұлғаларға ақпаратты, идеяны, мәселелер мен шешімдерді хабарлайды): медициналық заңнамамен денсаулық сақтаудағы санитарлық-эпидемиологиялық қызметтуралы интеграциялау сұрақтарды қарастырады; науқас пен дәрігердің, науқас пен науқастың, дәрігердің, дәрігердің, басқа медицина қызметкерлерінің арасында медициналық құпияны сақтай отырып, өзара қарым-қатынас жасау этикасының қағидаттарын тиімді қолданады.

Реквизитке дейінгі: психология және мәдениеттану, философия.

Реквизиттен кейінгі: қоғамдық денсаулық сақтау.

12. Әдебиет:

Негізгі:

1.Рыманов, Д. М. Денсаулық сақтауды басқару этикасы : оқу-әдістемелік кешен = Этика управления в здравоохранении : учебно-методический комплекс / - Алматы : Эверо, 2015. - 164 бет. с.60экз.

2.Бөлешов, М. Ә. Қоғамдық денсаулық және денсаулықты сақтау : оқулық. - Алматы : Эверо, 2015. – 220 экз.

3. Кэмпбелл, А. Медициналық этика: оқу құралы: - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 368 бет-151 экз.
4. Жақсыбергенов, А. М. Биомедициналық әдеп: оқулық "Оңтүстік Полиграфия" Баспа үйі ЖШС-і, 2014. - 196 бет.-300 экз.
5. Кәсіби қарым-қатынас этикасы оқу-әдістемелік құралы / К. А. Абдуллин ; Фармацияны ұйымдастыру және экономикасы және дәрілік қалыптар технол. каф. - Алматы : Эверо, 2014. - 134 бет.-30 экз.

Қосымша:

1. Кэмпбелл, А. Медицинская этика: учеб. пособие: пер. с англ. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2010. - 400 с.-20 экз.
2. Яровинский, М. Я. Медицинская этика (биоэтика) : учеб. пособие . - М. : Медицина, 2006. - 1 экз.
3. Кодекс Республики Казахстан от 18 сентября 2009 года № 193-IV «О здоровье народа и системе здравоохранения».
4. Кодекс Республики Казахстан «О семье». 13.01. 2011.

Электронды ресурстар:

1. Лопатин, П. В. Биоэтика : учебник для вузов. - 4-е изд., перераб. и доп. - Электрон. текстовые дан. (36,6 МБ). - М. : Издательская группа "ГЭОТАР- Медиа", 2012. – 3 экз.

1. Кафедра:	Биология және биохимия
2. Білім беру деңгейі	бакалавриат
3. Білім бағдарламалары:	Педиатрия
4. Курс:	2
5. Элективті пәннің атауы:	Медициналық биохимия
6. Кредит саны:	7

7. Мақсаты: Білім алушыларда негізгі метаболиттік процесстердің адам организміндегі және ұлпадағы ерекшеліктері мен олардың реттелуі, молекулалық механизмдері, балалардағы ауруларға диагноз қою үшін және оны тиімді емдеуде биохимиялық білімді пайдаланып көрсеткіштерді қолдану туралы түсінік қалыптастыру.

8. Міндеттері:

- педиатрларды дайындауда биологиялық химияның маңызы туралы ұғым қалыптастыру;
- тірі организмдегі ақуыздардың, көмірсулардың, липидтердің және басқа да биологиялық белсенді қосылыстардың биологиялық қызметтері, қасиеттері және химиялық құрылысы туралы білімді қалыптастыру;
- зат алмасу, энергия алмасу және метаболиттік процесстердің реттелуінің биохимиялық заңдылықтары туралы түсініктерді қалыптастыру.
- организмнің маңызды мүшелері мен ұлпаларындағы метаболизм ерекшеліктері туралы түсінікті қалыптастыру;
- ауруға диагноз қоюға және метаболизм ауытқуларына түзетулер енгізуде қазіргі заманғы биохимиялық әдістер туралы түсінік қалыптастыру.

9. Пән мазмұны (30-50 сөз)

Ақуыздардың биологиялық функциялары және құрылымдық ұйымдастығы. Ферменттер. Метаболизмде мембраналардың рөлі және көптүрлілігі. Тиімді тағамданудың биохимиялық негіздері. Катаболизмнің арнайы және жалпы жолдары. Биоэнергетика. Көмірсулар, липидтер және ақуыздар алмасуы. Гормондар биохимиясы. Бауыр және бүйрек биохимиясы. Гемпротеиндер алмасуы. Қан биохимиясы. Бұлшық ет, дәнекер, сүйек, тіс және жүйке тіндерінің биохимиясы.

10. Пәнді таңдау негіздеру: Тәжірибелік медицина тұрғындардың денсаулығын жақсартуға бағытталған, жоғары білікті медициналық және фармацевтикалық қызметкерлерді дайындауды талап етеді.

Осыған байланысты болашақ дәрігерге, «медициналық биохимия» пәнін оқыту арудың туу механизмі туралы, бала организміндегі метаболиттік процестер туралы толыққанды түсінік алуға мүмкіндік береді.

Медициналық биохимия жасушалардың, ұлпалардың және де біртұтас ағзаның тіршілігі негізінде жататын химиялық процесстерді зерттейтін негізгі базалық медициналық пән болып табылады. Медициналық биохимияны екпіндетіп оқытудың негізіне алмасу процесстері мен метаболизм ерекшеліктерін және реттелуін, патологиялық жағдайларда олардың бала организміндегі бұзылыстары мен себептерін түсіну жатады.

11. Оқыту нәтижелері (құзыреттілік)

Білімдер (когнитивтік сала)	Біліктіліктер мен дағдылар (психомоторлық сала)	Жеке тұлғалық және кәсіби құзыреттіліктер (қатынастар)
<p>Кәсіби қызметі үшін медициналық биохимия пәні мен міндеттері туралы білімін көрсете алады.</p> <p>Биохимиялық анализдер жүргізу әдістерін меңгереді</p> <p>Метаболиттік процесстердің жүруінің молекулалық механизмдерін және реттелуін сипаттайды.</p> <p>Биоэнергетика және тиімді тағамдану биохимиясының негізгі қағидаларын түсіндіреді.</p> <p>Молекулалық аурулардың пайда болу механизмдерін, оларды диагностикалық принциптерін атайды</p> <p>Тәжірибеде биохимиялық зерттеу әдістерінің негізгі қағидаларын, негізгі биохимиялық көрсеткіштердің референттік мағынасын біледі.</p>	<p>Заманауи құрал-жабдықтарда: биохимиялық анализаторда, спектрофотометрде жұмыс істей алады.</p> <p>Арнайы анықтамалық материалдарынан керекті мағлұматтарға ізденіс жасайды және жұмыс істей алады.</p> <p>Организмнің биологиялық сұйықтықтарында зертханалық-инструменталды зерттеулердің нәтижелерін интерпретациялауды жүзеге асырады.</p> <p>Қан сарысуының негізгі биохимиялық көрсеткіштерін анықтай алады.</p>	<p>Өзінің жеке ұйғарымдарын және оқу экспериментінің нәтижелерін сынамалы талдай алады.</p> <p>Тәжірибелік сабақтарда, студенттік үйірмелердің отырысында, студенттік ғылыми конференцияларда және т.б. өзінің ұйғарымдарын қорғай біледі.</p> <p>Оқу эксперименттерін жүргізуді жоспарлағанда байқалатын фактыларды және құбылыстарды, олардың өзара себеп-салдарын түсіндіре алады.</p> <p>Топпен жұмыс істеуге ұжымдық шешім қабылдауға қабілетті.</p> <p>Студенттерге, оқытушыларға, емтихан алушыларға оқу процесі кезінде алған білімдерін жеткізе алуға қабілетті</p>

12. Пререквизиттер: химия, молекулалық биология және медициналық генетика, морфология және физиология негіздері.

13. Постреквизиттер: «Органдар мен жүйелер патологиясы», «Фармакология», «Балалар аурулары пропедевтикасы» және «Ішкі аурулары пропедевтикасы».

14. Әдебиеттер тізімі:

Қазақ тілінде

Негізгі:

1.«Биохимия» Е.С. Севериннің ред. басшылығымен, «ГЭОТАР, Медиа», 2014ж;

2. Тапбергенов С.О. Медициналық биохимия –Алматы, 2011
3. Сейтеметбетов Т.С. Биологиялық химия-Алматы 2011
4. Сеитов З.С., Биохимия, - Алматы, 2012;

Қосымша:

1. Биохимия сұрақтары мен жауаптары. ҚР ҰҒА корп., проф. С.М.Адекеновтің ред. басшылығымен.-Астана,2003.

Орыс тілінде

Негізгі:

1. Биохимия, под ред. Чл.-корр. РАН, проф. Е.С. Северина.- М., 2011
2. Тапбергенов С.О. «Медицинская и клиническая биохимия».- Эверо, 2017.Итом;
3. Тапбергенов С.О. «Медицинская и клиническая биохимия».- Эверо, 2017.Итом;
4. Тапбергенов С.О. Медицинская биохимия.- Астана, 2011.

Қосымша:

1. Кэмпбелл М.К., Биохимия, 1-часть, Алматы-2013;
Биохимия : учебник / под ред. Е. С. Северина. - 5-е изд., испр. и доп. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2011.
Руководство к практическим занятиям по биологической химии: учеб.-методическое рук. для студентов мед. ВУЗов / под ред. С. О. Тапбергенова. - Алматы : Эверо, 2012. - 150 с.

Ағылшын тілінде:

1. Baynes J.W., Dominiczak M.H. Medical Biochemistry, Mosby Elsevier, 2014
2. Ferrier, Denise R. Biochemistry: Lippincott`s Illustrated Reviewes: textbook/Denise R .Ferrier. -7th ed.- Philadelphia: Wolters Kluwer, 2017.

Электронды ресурстар:

1. Биохимия [Электронный ресурс] : учебник для вузов / под ред. Е. С. Северина. - 5-е изд. , испр. и доп. - Электрон. текстовые дан. (66,3 Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 768 с. эл. опт. диск (CD-ROM).
2. Биохимия [Электронный ресурс] : учебник / под ред Е. С. Северина. - 5-е изд. - Электрон. текстовые дан. (66,4 МБ). - М. : Издательская группа "ГЭОТАР- Медиа", 2011. - 768 с. эл. опт. диск (CD-ROM)
3. Биохимия с упражнениями и задачами [Электронный ресурс] : учеб. для вузов / Е. С. Северин [и др] ; под ред. Е. С. Северина. - Электрон. текстовые дан. (58,2 Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2010. - 384 с. эл. опт. диск (CD-ROM) : ил. - (Электронный учебник).

1. **Кафедра:** Әлеуметтік медициналық сақтандыру және қоғамдық денсаулық.
2. **Дайындық деңгейі** – Бакалавриат.
3. **Мамандығы:** «педиатрия»
4. **Курс-5, семестр-9**
5. **Элективті пәннің атауы:** «Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру және медициналық құқық»
6. **Кредит саны-5/150**
7. **Мақсаты:** Студенттерде міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруды енгізуді есіпке ала отырып денсаулық сақтау жүйесінде тиімді жұмыс істеуге қажетті дағдылар мен машықтарды білім кешенін қалыптастыру. Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру бағдарламасының талаптарына сәйкес емдеу-профилактикалық ұйымның жұмыстарында болашақ денсаулық сақтау мамандарына дұрыс түсіндіруді үйрету.

1.Міндеттері:

- Адам денсаулығына әсер ететін әлеуметтік факторларды зерттеу.
- Аурушандықты алдын алуға, денсаулықты қалпына келтіруге және сақтауға бағытталған әлеуметтік медицина әдістері мен түрін оқыту.
- Тұрғындар денсаулығын әлеуметтік факторлардан қорғауға тиімді әлеуметтік әдістерді өңдеуді үйретуде машықтарды қалыптастыру.

- Қоғамдық денсаулық және денсаулық сақтауды талдауға жүйелік тәсілді үйрету.
- Халықтың денсаулығының үш негізгі аспектісінде білім мен дағдыларды меңгеру: демография, аурушаңдық және физикалық даму.
- Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау жүйесінде МӘМС жүйесін енгізу жолдарын үйрету.
- МӘМС және ТМККК арасындағы артықшылықтары мен кемшіліктерін талдау.
- МӘМС шеңберінде денсаулық сақтау жүйесіндегі денсаулық сақтау менеджерлерінің басқарушылық әдістері мен қағидаларын білуін дамыту.

9. Пән таңдауды негіздеу

Медициналық сақтандыру – халықтың [денсаулығын](#) қорғау жүйесі. Қорланған қаражат есебінен азаматтардың тегін медициналық көмек алуына кепілдік беруді көздейді. Барлық деңгейдегі мемлекеттік бюджеттен қаржыландырылатын тегін денсаулық сақтаудан медициналық сақтандырудың айырмашылығы осында. Медициналық сақтандыру міндетті және ерікті сақтандыру жолымен жүзеге асырылады. Міндетті медициналық сақтандыру мемлекеттік [әлеуметтік сақтандырудың](#) бір бөлігі болып табылады және мұнда сақтандыру жарналарын жұмыс істеуші азаматтар үшін кәсіпорынның, ұйымның, басқа да жұмыс берушілердің қаражатынан төленеді, ал еңбекке жарамсыздар, жұмыссыздар үшін тиісті деңгейдегі бюджеттерден қаражат аударылады. Медициналық сақтандыру - бұл жұмыс берушілердің, азаматтардың сақтық жарналары мен бюджеттік қаражаттар есебінен сақтандырылған адамдарға зиянның орнын өтеу үшін және [медицина](#) мекемелерінің шығындарының [өтемақысын](#) төлеу үшін ауырған, жарақат алған жағдайда денсаулықты қаржыландыру жөніндегі қатынастар. Ол әлеуметтік бағдарланған экономикасы бар елдердің сақтық қорғауы тұтас жүйесінің міндетті атрибуттарының бірі болып табылады.

Оқытудың нәтижесі

1) Білу мен түсіну (Зеріттеліп отырған саладағы алдыңғы қатарлы білім элементтерін қоса алғанда, сол сала бойынша білімі мен түсінігін көрсете білу):

- Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруды ендіру бағыттарын біледі;
- Емдік-профилактикалық қызмет пен халық денсаулығының статистикалық есеп түрін, міндетті медициналық сақтандыру жүйесін енгізу қағидалары мен міндеттерін біледі;
- Сақтандырушы және сақтанушы ретінде құқықтары мен міндеттерін біледі;
- Міндетті медициналық сақтандыру жүйесінің тәжірибеде қолдануды біледі.

2) Білімді қолдану және түсіну (Осы білімі мен түсінігін кәсіби деңгейде қолдана білу):

- Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру талап ететін өзгерістерді ескере отырып емханада және стационарда есеп құжаттарын жүргізе алады;
- Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру қызметтерінің тұтынушыларға медициналық көмек көрсету жөніндегі құқықтық, экономикалық және ұйымдастырушылық шаралар кешенін жүргізе алады;
- Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жүйесінің ақпараттық жүйелері мен электрондық ақпараттық жұмыстарын жүргізе алады;
- Инновациялық бағдарламаларды жасау және оларды жүзеге асыру бойынша іс-шаралардың жоспарын жасай алады.

3) Талқылауды қалыптастыру (дәйектемелер құрастыру және зерттеп отырған саласындағы проблемаларды шешу):

- Міндетті медициналық сақтандыру қорының және тегін медициналық көмектің кепілді көлемінің өзара әрекеттесуінде медициналық көмек ұйымдастыру мәселелері бойынша жауап беруге қабілетті;
- Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру қорында сақтандыру полисін тіркеу ережелерін еркін тұспалдайды;
- Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру шеңберінде медициналық көрсетілетін қызметтерді тұтынушыларды есепке алуды жүргізуге қабілетті;
- Командада жұмыс істеу қабілетін көрсетеді.

4) Коммуникативті қабілеттер (ақпаратты, идеяларды, мәселелерді және шешімдерді мамандарға да, маман еместерге де жеткізе білу қабілеттерінің болуын көздей):

- Міндетті медициналық сақтандыру жүйесін енгізуге сәйкес сақтандыру полисін алу және медициналық көмек алу ережелері туралы өзекті мәселелерді түсіндіруді студенттер арасында ақпарат тарату үшін алған білімдерін қолданады;
- Медициналық практикада пайдаланылатын медициналық және әлеуметтік қорғау түрлерін дифференциялайды;
- Оқу – әдістемелік іс-шараларды жоспарлауда студенттерге, мұғалімдерге, емтихан қабылдаушыларға өздерінің білімдері мен дағдыларын жүзеге асырады;
- Медициналық сақтандыруда өз дағдыларын қалыптастыра алады.

5) Білім беру дағдылары немесе оқуға деген қабілеті (әлеуметтік, этикалық және ғылыми көзқарастарды ескере отырып, пайымдаулар жасауға қажет ақпараттар жинауды және интерпретациялауды жүзеге асыру):

- Халық денсаулығы, халықтың әлеуметтік осал топтары туралы ақпарат жинауды талдауын жүргізеді;
- Міндетті әлеуметтік сақтандыру жүйесі туралы халықтың хабардарлығын арттырады;
- Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру ережелеріне сәйкес қорытынды жасауға және ұсыныстар беруге мүмкіндік беретін аудит жүргізуге қабілетті;
- Қоғам алдында денсаулыққа байланысты мәселелер бойынша ашық дәрістер өткізуге қабілетті.

10. Реквизитке дейінгі: Әлеуметтік медицина.

11. Реквизиттен кейінгі: Магистратура пәндері.

12 . Әдебиет:

Негізгі:

11. Бөлешов, М. Ә. Қоғамдық денсаулық және денсаулықты сақтау : оқулық / М. Ә. Бөлешов. - Алматы : Эверо, 2015. - 244 бет с.
12. Сәрсенбаева, Г. Ж. Қоғамдық денсаулық сақтау : оқу құралы / Г. Ж. Сәрсенбаева ; ҚР денсаулық сақтау министрлігі; ОҚМФА. - Қарағанды : ЖК "Ақнұр", 2013. - 184 бет. с.
13. Повышение качества медицинской помощи и безопасности пациентов в медицинских организациях : наглядное руководство / пер. с англ. Г. Э. Улумбековой ; под ред. С. С. Панисар. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 160 с.
14. Лекционный комплекс по дисциплине: "Глобальное здравоохранение" : лекций / каф. общественного здравоохранения-1. - Шымкент : ЮКГФА, 2016. - 17 с
15. Лисицын, Ю. П. Общественное здоровье и здравоохранение : учебник / Ю. П. Лисицын, Г. Э. Улумбекова. - 3-е изд., перераб. и доп. ; Мин-во образования и науки РФ. Рек. ГОУ ВПО "Первый гос. мед. ун-т им. И. М. Сеченова". - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2015. - 544 с.
16. Мамырбаев, А. А. Основы медицины труда: учеб. пособие / А. А. Мамырбаев. - Актобе : Самрад, 2015. - 388 с.
17. Левчук, И. П. Безопасность жизнедеятельности : учеб. пособие для мед. училищ и колледжей / И. П. Левчук, Е. К. Хандогина ; М - во образования и науки РФ. - ; Рек. ГОУ ВПО "Первый Московский мед. ун - т им. И. М. Сеченова". - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 144 с.
18. Медик, В. А. Общественное здоровье и здравоохранение : учебник / В. А. Медик, В. К. Юрьев. - 2-е изд., испр. и доп. ; Рек. ГОУ ВПО "Моск. мед. акад. им. И. М. Сеченова". - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 608 с.
19. Общественное здоровье и здравоохранение, экономика здравоохранения. В 2 т. Т. 1 : учебник / М-во образования и науки РФ ; под ред. В. З. Кучеренко. - ; Рек. ГБОУ ВПО "Первый Моск. гос. мед. ун-т им. И. М. Сеченова". - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 688 ил.
20. Общественное здоровье и здравоохранение, экономика здравоохранения. В 2 т. Т. 2 : учебник / М-во образования и науки ; под ред. В. З. Кучеренко. - ; Рек. ГБОУ ВПО "Первый Моск. гос. мед. ун-т им. И. М. Сеченова". - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 160 с. : ил. -

Қосымша:

5. Бөлешов, М. Ә. Қоғамдық денсаулық және денсаулықты сақтау : оқулық / М. Ә. Бөлешов ; ҚР БҒМ. - Алматы : ҚР жоғары оқу орындарының қауымдастығы, 2012. - 256 бет. с.
6. Сапарбеков, М. К. Лекции по общей эпидемиологии : избранные лекции: учеб.-методическое пособие / М. К. Сапарбеков. - ; Рек. к печати решением Учен. Совета АГИУВ. - Алматы : Эверо, 2013. - 78 с.
7. Медик, В. А. Общественное здоровье и здравоохранение : рук. к практическим занятиям: учеб. пособие / В. А. Медик, В. И. Лисицын, М. С. Токмачев ; М-во образования и науки РФ; ФГУ "Федеральный ин-т развития образования". - ; Рек. ГОУ ВПО "Моск. мед. акад. им. И. М. Сеченова". - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2012. - 400 с. : ил.
8. Полунина, Н. В. Общественное здоровье и здравоохранение : учебник / Н. В. Полунина ; Рек. Учебно-метод. объедин. по мед. и фармацев. образ. вузов России. - М. : МИА, 2010. - 544 с. : ил.

Электронды ресурстар.

7. Лисицын, Ю. П. Общественное здоровье и здравоохранение [Электронный ресурс] : учебник / Ю. П. Лисицын, Г. Э. Улумбекова. - 3-е изд., перераб. и доп. - Электрон. текстовые дан. (43,1Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2017. - эл. опт. диск (CD-ROM).
8. Дәріс кешені. Ғаламдық денсаулық сақтау пәні бойынша [Электронный ресурс] : дәріс кешені / №1 қоғамдық денсаулық сақтау кафедрасы. - Электрон. текстовые дан. (208Кб). - Шымкент : ОҚМФА, 2016. - 16 бет. с.
9. Первичная медико - санитарная помощь как приоритет в системе здравоохранения [Электронный ресурс] : лекционный комплекс / ЮКГФА. Кафедра: "Общественное здравоохранение - 1". - Электрон. текстовые дан. - Шымкент : [б. и.], 2015. - эл. опт. диск
10. Медик, В. А. Общественное здоровье и здравоохранение [Электронный ресурс] : учебник / В. А. Медик, В. К. Юрьев. - Электрон. текстовые дан. (47,6 Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 608 с. эл. опт. диск (CD-ROM)
11. Лисицын, Ю. П. Общественное здоровье и здравоохранение [Электронный ресурс] : учебник / Ю. П. Лисицын, Г. Э. Улумбекова . - 3-е изд., перераб. и доп. - Электрон. текстовые дан. (40,9 Мб). - М. : Изд. группа "ГЭОТАР-Медиа", 2011. - 544 эл. опт. диск
12. Щепин, О. П. Общественное здоровье и здравоохранение [Электронный ресурс] : учебник / О. П. Щепин, В. А. Медик. - Электрон. текстовые дан. (43,6 Мб). - М. : Изд. группа "ГЭОТАР-Медиа", 2011. - 592 с. эл. опт. диск (CD-ROM).

7. Кафедра: Фтизиопульмонология және радиология кафедрасы

8. Дайындық деңгейі: Бакалавриат

9. Білім бағдарламасы: 6В10102 «Педиатрия»

10. Курс: 5

11. Элективті пәннің атауы: «Онкология және радиология»

12. Кредит саны: 4

15 Мақсаты: Студенттерде ағзалар мен жүйелердің онкологиялық ауруларының радиологиялық диагностикасы бойынша пациенттер мен медициналық қызметкерлерді қорғау шараларын сақтай отырып, тиімді іс-шараларды өткізу бойынша; одан ары клиникалық тәжірибеде қолдануға мол мүмкіндік беретін, дәлелді медицина қағидаларына сәйкес зерттеу нәтижелерін бағалауға арналған тәжірибелік және коммуникативті дағдылар бойынша білімі мен дағдыларын қалыптастыру.

16 Міндеттері: Рентгенологиялық, ультрадыбыстық, радиоизотопты зерттеудегі, компьютерлік, магнитті-резонансты томографиядағы әртүрлі мүшелер мен жүйелердің визуализациялық мәліметтерін интерпретациялауға үйрету; әртүрлі онкологиялық аурулардың ажыратпалы диагнозы үшін сәулелі зерттеу әдістерін қолдануды үйрету.

9 Пән мазмұны: Онкология және радиология – жоғарғы оқу орындары жүйесінде инновациялық технологияларды қолдана отырып, онкология мен сәулелік диагностиканың теориялық және тәжірибелік сұрақтарын зерттеуге бағытталған.

10 Пәнді таңдау негіздері: Пәнді оқи отырып студент(бітіруші) клиникаға дейінгі сәулелік диагностиканы(скрининг) жүргізеді және радиологиялық суреттердегі ағзалар мен жүйелердің патологиялық өзгерістерін бағалайды; онкологиялық аурулардың негізгі радиологиялық симптомдары мен синдромдарын біледі; ажыратпалы диагностиканы жүргізеді; сәулелік суреттердің нәтижелерін интерпретациялайды. Заманауи жаңа диагностикалық көріністердің жасалуын, әрбір тәсілдің (аналогты рентгенография, дигитальды рентгенография, КТ, МРТ, ультра дыбысты тәсілдері, томография, радионуклидті зерттеу және т.б.) негіздерін, сәулелі тәсілдердің қолдану мүмкіндіктерін оқып үйрету

11 Оқыту нәтижесі (күзіндеттіліктер):

Сәулелі бейненің қалыптасу заңдылықтарын және әр түрлі ағзалар мен жүйелердің онкологиялық аурулары мен зақымдануларының сәулелік ажыратпалы диагнозын көрсетеді;

Адамның әртүрлі ағзалары мен жүйелерін зерттеуде кеңінен қолданылатын контрасты заттарды қолдану көрсеткіштерінің қасиеттерін, әсіресе балаларда қолдану ерекшеліктерін көрсетеді;

Әртүрлі жастағы балаларда ерекше анамнестикалық ерекшеліктерді анықтау және ауру туралы қажетті ақпаратты алу;

Әртүрлі жастағы балаларда арнайы сәулелік (рентгенологиялық, ультрадыбыстық, компьютерлік – томографиялық, магниттік-резонанстық, радиологиялық) зерттеулер жүргізу қажеттілігін анықтау;

Сәулелік диагностиканың нәтижелері бойынша жеке пайымдауларды қолдануға, презентацияларды ресімдеуге, иондаушы және иондамайтын сәулелердің сәулеленуінің алдын алу үшін жеке пайымдаулар мен жиналған ақпаратты пайдалануға және тақырып бойынша электрондық презентацияларды жасауға, әдебиеттермен, электрондық деректер базаларымен және компьютерлік оқыту бағдарламаларымен жұмыс істеуге қабілетті.

Білімі (когнитивті сала)	Дағды мен білу (психомоторлы сала)	Жекетұлғалық және кәсіби күзіндеттіліктері (қатынастар)
	<p>Сәулелі бейненің қалыптасу заңдылықтарын және әр түрлі ағзалар мен жүйелердің онкологиялық аурулары мен зақымдануларының сәулелік ажыратпалы диагнозын көрсетеді; Адамның әртүрлі ағзалары мен жүйелерін зерттеуде кеңінен қолданылатын контрасты заттарды қолдану көрсеткіштерінің қасиеттерін, әсіресе балаларда қолдану ерекшеліктерін көрсетеді; Әртүрлі жастағы балаларда ерекше анамнестикалық ерекшеліктерді анықтау</p>	<p>Сәулелі бейненің қалыптасу заңдылықтарын және әр түрлі ағзалар мен жүйелердің онкологиялық аурулары мен зақымдануларының сәулелік ажыратпалы диагнозын көрсетеді; Адамның әртүрлі ағзалары мен жүйелерін зерттеуде кеңінен қолданылатын контрасты заттарды қолдану көрсеткіштерінің қасиеттерін, әсіресе балаларда қолдану ерекшеліктерін көрсетеді; Әртүрлі жастағы балаларда ерекше анамнестикалық ерекшеліктерді анықтау және ауру туралы қажетті ақпаратты алу; Әртүрлі жастағы балаларда арнайы сәулелік</p>

	<p>және ауру туралы қажетті ақпаратты алу; Эртүрлі жастағы балаларда арнайы сәулелік (рентгенологиялық, ультрадыбыстық, компьютерлік – томографиялық, магниттік-резонанстық, радиологиялық) зерттеулер жүргізу қажеттілігін анықтау; Сәулелік диагностиканың нәтижелері бойынша жеке пайымдауларды қолдануға, презентацияларды ресімдеуге, иондаушы және иондамайтын сәулелердің сәулеленуінің алдын алу үшін жеке пайымдаулар мен жиналған ақпаратты пайдалануға және тақырып бойынша электрондық презентацияларды жасауға, әдебиеттермен, электрондық деректер базаларымен және компьютерлік оқыту бағдарламаларымен жұмыс істеуге қабілетті.</p>	<p>(рентгенологиялық, ультрадыбыстық, компьютерлік – томографиялық, магниттік-резонанстық, радиологиялық) зерттеулер жүргізу қажеттілігін анықтау; Сәулелік диагностиканың нәтижелері бойынша жеке пайымдауларды қолдануға, презентацияларды ресімдеуге, иондаушы және иондамайтын сәулелердің сәулеленуінің алдын алу үшін жеке пайымдаулар мен жиналған ақпаратты пайдалануға және тақырып бойынша электрондық презентацияларды жасауға, әдебиеттермен, электрондық деректер базаларымен және компьютерлік оқыту бағдарламаларымен жұмыс істеуге қабілетті.</p>
--	---	--

12 Реквизитке дейінгі: сәулелі диагностика негіздері

13 Реквизиттен кейінгі Балалар аурулары, онкология.

14 Әдебиет:

негізгі:

Лучевая диагностика : учебник / М-во образования и науки РФ ; под ред. Г. Е. Труфанова. - ; Рек. ГОУ ВПО "Первый МГМУ им. И. М. Сеченова". - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2015. - 496 с.

Сәулелі диагностика: оқулық / РФ білім және ғыл. министрлігі ; Г. Е. Труфановтың редакциясымен; қазақ тіліне ауд. А. Б. Ахметбаева; жауапты ред. А. Қ. Ахметбаева. - ; И. М. Сеченов атындағы ГОУ ВПО "Бірінші Москва мемл. мед. ун-ті" ұсынған. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 576 бет. с.

Лучевая диагностика : учебник / М-во образования и науки РФ ; под ред. Труфанова Г. Е. - ; Рек. ГОУ ВПО «Первый МГМУ им. И. С. Сеченова» . – М. : ГЭОТАР – Медиа, 2013. – 496 с

Лучевая терапия: учебник / М-во образования и науки РФ ; под ред. Г. Е. Труфанова. - Рек. ГОУ ВПО "Первый Моск. гос. мед. ун-т им. И. М. Сеченова". - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 208 с.

Сәулелік диагностика. Бірінші кітап. Кеуде қуысы мүшелерінің қалыпты көрінісі және ауруларының рентгенологиялық негіздері/

Ә. Хамзин. - Алматы : Эверо, 2010. - 148 бет. с.

Сәулелік диагностика. Екінші кітап. Ас қорыту мүшелерінің қалыпты көрінісі және ауруларының сәулелік белгілері/

Ә. Хамзин. - Алматы : Эверо, 2010. - 110 бет. с.

Илясова, Е. Б. Лучевая диагностика : учеб. пособие . - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2009.

қосымша:

Лучевая диагностика органов грудной клетки: национальное рук.

/ Гл. ред. серии С. К. Терновой, Гл. ред. тома В. Н. Троян, А. И. Шехтер. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 584 с.

Бургенер, Фрэнсис А.

Лучевая диагностика заболеваний костей и суставов. Более 1000 рентгенограмм: руководство: атлас: пер. с англ. / Фрэнсис А. Бургенер, М. Кормано, Т. Пудас ; под ред., С. К. Тернового, А. И. Шихтера. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 552 с.

Ланге, С. Лучевая диагностика заболеваний органов грудной клетки: руководство: атлас / С. Ланге, Дж. Уолш ; пер. с англ. под ред. С. К. Тернового, А. И. Шехтера. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2015. - 432 с.

Лучевая диагностика и терапия заболеваний головы и шеи: национальное рук.

/ гл. ред серии С. К. Терновой, гл. ред. тома Т. Н. Трофимова. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 888 с. -

Лучевая диагностика и терапия в акушерстве и гинекологии: национальное рук. / гл. ред. серии С. К. Терновой, гл. ред. тома Л. В. Адамян. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2012. - 656 с.

Бургенер, Фрэнсис А. Лучевая диагностика заболеваний костей и суставов. Более 1000 рентгенограмм: руководство: атлас: пер. с англ. / Фрэнсис А. Бургенер, М. Кармано, Т. Пудас ; под ред. С. К. Тернового, А. И. Шехтера. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2011. - 552 с.

Электронды әдебиеттер:

Сәулелі диагностика [Электронный ресурс] : оқулық / қазақ тіл. ауд. А. Б. Ахметбаева ; ред. басқ. Г. Е. Труфанов. - Электрон. текстовые дан. (421Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 576б. с.

Лучевая диагностика. Т.1 [Электронный ресурс] : учебник / под ред. Г. Е. Труфанова. - Электрон. текстовые дан. (81,6 Мб). - М. : Изд. группа "ГЭОТАР-Медиа", 2011. - 416 с.

Лучевая диагностика [Электронный ресурс] : учебник / А. Ю. Васильев, Е. Б. Ольхова. - Электрон. текстовые дан. (176 МБ). - М. : Издательская группа "ГЭОТАР- Медиа", 2009. - 688 с.

Серов В. Н. Лучевая диагностика [Электронный ресурс] : атлас по рентгеноанатомии: пер. с англ.– А., 2007.- эл. опт. диск (CD-ROM)

1. Кафедра: Микробиология, вирусология және иммунология

2. Білім беру деңгейі: Бакалавриат

3. Білім бағдарламасы: «Педиатрия»

4. Курс: 4

5. Элективті пән атауы: Клиникалық микробиология

6. Кредит саны: 5

7. Максаты: студенттердің адам патологиясындағы шартты микроорганизмдердің рөлі, иммунитеттің маңызы және организмнің қалыпты микрофлорасы туралы білімдерін қалыптастыру, ауруханаішілік инфекциялар, дисбиоз, микробтардың дәріге төзімділігі мәселелерінің микробиологиялық аспектілерін зерттеу, сонымен қатар оппортунистік микроорганизмдер тудыратын ауруларды диагностикалау, алдын алу және емдеу бойынша практикалық дағдыларды қалыптастыру.

8. Міндеттері:

Осыған сүйене отырып, КМ міндеттері ажыратылады:

- адамның жұқпалы ауруларының этиологиясы мен патогенезіндегі, сондай-ақ адам денсаулығын сақтаудағы ШПМ биологиясы мен рөлін зерттеу, өйткені олар организмнің қалыпты микрофлора өкілдері болып табылады;
- микробиологиялық диагностика, спецификалық терапия және инфекциялық емес стационарларда кездесетін микробтық аурулардың алдын алу әдістерін әзірлеу және қолдану;
- микроорганизмдердің ауруханаішілік инфекциялар (АИ), дисбактериоздар, дәрілерге төзімділігі (ДТ) мәселелерінің микробиологиялық аспектілерін зерттеу;
- медициналық мекемелердегі (ЕПМ) микробқа қарсы әрекетті микробиологиялық негіздеу және бақылау.

9. Пәннің мазмұны. ШПМ классификациясы. Оппортунистік микрофлора тудыратын аурулардың этиологиясы, патогенезі. Ауруханаішілік инфекция. Аурухана ортасының санитарлық-бактериологиялық жай-күйі, науқастардан алынған материалдардың бактериологиялық зерттеулері және аурухана ортасынан оқшауланған микрофлораның табиғаты негізінде стационардағы эпидемиялық жағдайды бағалау. Патогендердің антибиотиктерге сезімталдығын зерттеу негізінде химиотерапиялық препараттарды қолдану стратегиясын, рационалды антибиотикалық терапия бойынша ұсыныстарды жасау.

10. Пәнді таңдау негіздері: Клиникалық микробиология – дәрігер жұмысында кеңінен қолданылатын білімнің маңызды салаларының бірі.

«Клиникалық микробиология» пәні медициналық микробиология бөлімі ретінде инфекциялық емес клиникада болатын инфекциялық процестердің этиологиясын, патогенезін және иммунитетін, аурухана ортасының санитарлық-бактериологиялық жағдайын зерттеуге, клиникада микробиологиялық зерттеулер жүргізеді. науқастардан алынған материалдардың бактериологиялық зерттеулеріне негізделген стационардағы эпидемиялық жағдай және аурухана ортасынан оқшауланған микрофлораның сипаты. Клиникалық микробиологияның маңызды бөлімдерінің бірі – стационарда химиотерапевтік препараттарды қолданудың стратегиясы мен тактикасын жасау, антибиотиктерге қоздырғыштардың сезімталдығын зерттеу негізінде пациенттердің рационалды антибиотикалық терапиясы бойынша ұсыныстар жасау. Клиникалық микробиологияның негізгі аспектісі – зертханалық зерттеу нәтижелерін интерпретациялау. Шартты патогенді қоздырғыштармен (ШПМ) туындаған ауруларды диагностикалауда нәтижелерді түсіндіру әсіресе қиын. Соңғы жылдары инфекциялық патологияда ШПМ рөлінің артуы байқалады. Микробиологиялық зертханаларды дұрыс ұйымдастыру және емдеу мекемелеріндегі санитарлық-гигиеналық нормаларды сақтау үшін медициналық қызметкердің тәжірибесінде клиникалық микробиологияның маңызы зор.

Қазіргі уақытта инфекциялық емес клиникадағы ірінді-қабыну аурулары проблемасы практикалық денсаулық сақтаудың басым бағыттарының бірі болып табылады. Заманауи инфекциялық патология ірінді инфекциялардың жиілігі мен үлес салмағының жоғарылауымен, сондай-ақ өзгерген және бұрын белгісіз қасиеттері бар жаңа патогендердің пайда болуымен сипатталады.

Студенттерге ауруханаішілік инфекцияларды дер кезінде микробиологиялық диагностикалау туралы білім қажет.

11. Оқыту нәтижелері:

ОН 1	Балалардағы ең көп таралған аурулар кезінде диагностика, емдеу, динамикалық бақылау үшін биомедициналық ғылымдарды білу мен түсінігін көрсетеді
ОН 3	Педиатриялық бейіндегі профилактикалық мекемелерде сау және науқас нәрестелерге динамикалық бақылауды жүзеге асырады, қажетті диагностикалық және емдеу-профилактикалық іс-шараларды жүргізеді

ОН 6	Балалар мен жасөспірімдердің профилактикасын, сараптамасын, оңалту бағдарламаларын іске асырады және бақылайды
ОН 7	Медициналық этика, деонтология және құқықтық нормалар принциптерін сақтай отырып, мамандармен және халықпен медициналық практикада тиімді коммуникациялайды (ақпарат, идеялар мен қорытындылар, проблемалар және оларды шешу)
ОН 10	Медициналық практикада және зерттеуде ғылыми принциптерді, әдістер мен білімді қолданады. Үздіксіз өздігінен білім алуға және дамуға қабілетті

	Білімі (когнитивтік сала)	Біліктілік және қабілеттер (психомотор саласы)	Жеке және кәсіби құзыреттілік (қатынастар)
	<p>- Қазіргі клиникалық микробиологияның дамуының негізгі бағыттары туралы, клиникалық микробиологияның алдында тұрған әлеуметтік маңызды мәселелер туралы біледі;</p> <p>- Клиникалық микробиологияның мақсаты мен міндеттерін және оның болашақ мамандық үшін маңызын біледі</p> <p>- Микроорганизмдер мен вирустардың жіктелуін, морфологиясын және физиологиясын, олардың адам денсаулығына әсерін біледі.</p> <p>- іріңді-қабыну ауруларын диагностикалаудың заманауи принциптері мен әдістерін біледі.</p> <p>- Аса әлеуметтік маңызы бар ауруханаішілік инфекциялардың молекулалық-генетикалық негіздерін біледі.</p> <p>- Ауруханаішілік инфекцияның алдын алу және күресу принциптерін біледі.</p> <p>- Микробиологиялық (бактериологиялық, вирусологиялық,</p>	<p>- Микробиологиялық зерттеуге зерттелетін материалды дұрыс қабылдауды және жіберуді біледі.</p> <p>- Қарапайым және күрделі әдістерді қолдана отырып, нативті жағынды дайындау және жағындыларды бояу және микроскопиялық зерттеулер жүргізу дағдыларын меңгереді.</p> <p>- бактериялардың таза культурасын бөліп алуға және антибиотиктерге сезімталдықты тексеруге қабілетті.</p> <p>- Микроорганизмдердің антибиотиктерге төзімділігін қалыптастырудың биохимиялық және генетикалық механизмдерін ғылыми тұрғыдан қарастыра алады.</p> <p>- Оппортунистік микроорганизмдердің экологиялық рөліне және бактериологиялық зерттеуіне сапалық және сандық бағалау жүргізе алады.</p> <p>- Микробиологиялық зерттеулердің нәтижелерін бағалай және түсіндіре алады.</p>	<p>- жұқпалы емес клиникада микробтық аурулардың этиологиясы, патогенезі және иммунитетінің микробиологиялық аспектілерін қарастыруда олардың зертханалық диагностикасы, спецификалық терапиясы және профилактикасы үшін стационарлардың бас дәрігерлерімен, эпидемиологтарымен, бас медбикелерімен және бактериологиялық зертхана меңгерушілерімен бірлесіп жұмыс істеу дағдыларын студенттерде қалыптастыру.</p> <p>- Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласындағы соңғы бұйрықтар мен қаулылар туралы ақпаратты және медициналық мекемелерде санитарлық-гигиеналық нормаларды сақтауды және микробиологиялық зертханаларды дұрыс ұйымдастыруды жүзеге асыру үшін үшін интернет-ресурстардан мәліметтер жинайды;</p>

<p>микологиялық, паразитологиялық) және серологиялық зерттеу әдістері үшін биоматериал алу ережелері мен әдістерін біледі. - Қазіргі заманғы зертханалық аспаптардың құрылымы мен жұмыс істеу принциптерін біледі.</p>	<p>- Адамның биоматериалын жинай біледі</p>	
--	---	--

1. Пререквизиттер: Микробиология және иммунология, гигиена және эпидемиология

2. Постреквизиттер: Инфекциялық аурулар

3. Әдебиеттер

1. Борисов, Л.Б. Медицинская микробиология, вирусология, иммунология / Л.Б. Борисов. – 5-е изд., испр. – М.: МИА, 2016. – 792 с.: ил.
2. А.П. Дмитриев, М.В.Баев, Н.С.Зубринова, Мошенская О.А. Гигиенические аспекты профилактики внутрибольничных инфекций: учебно-методическое пособие.
3. Внутрибольничная инфекция: учебное пособие / В.Л. Осипова М.: ГЭОТАР-Медиа, 2012. – 240 с.: ил.

1. Кафедра: Микробиология, вирусология және иммунология

2. Білім беру деңгейі: Бакалавриат

3. Білім бағдарламасы: «Педиатрия»

4. Курс: 4

5. Элективті пән атауы: Клиникалық микробиология

6. Кредит саны: 5

7. Мақсаты: студенттердің адам патологиясындағы шартты микроорганизмдердің рөлі, иммунитеттің маңызы және организмнің қалыпты микрофлорасы туралы білімдерін қалыптастыру, ауруханаішілік инфекциялар, дисбиоз, микробтардың дәріге төзімділігі мәселелерінің микробиологиялық аспектілерін зерттеу, сонымен қатар оппортунистік микроорганизмдер тудыратын ауруларды диагностикалау, алдын алу және емдеу бойынша практикалық дағдыларды қалыптастыру.

8. Міндеттері:

Осыған сүйене отырып, КМ міндеттері ажыратылады:

- адамның жұқпалы ауруларының этиологиясы мен патогенезіндегі, сондай-ақ адам денсаулығын сақтаудағы ШПМ биологиясы мен рөлін зерттеу, өйткені олар организмнің қалыпты микрофлора өкілдері болып табылады;
- микробиологиялық диагностика, спецификалық терапия және инфекциялық емес стационарларда кездесетін микробтық аурулардың алдын алу әдістерін әзірлеу және қолдану;
- микроорганизмдердің ауруханаішілік инфекциялар (АИ), дисбактериоздар, дәрілерге төзімділігі (ДТ) мәселелерінің микробиологиялық аспектілерін зерттеу;
- медициналық мекемелердегі (ЕПМ) микробқа қарсы әрекетті микробиологиялық негіздеу және бақылау.

9. Пәннің мазмұны. ШПМ классификациясы. Оппортунистік микрофлора тудыратын аурулардың этиологиясы, патогенезі. Ауруханаішілік инфекция. Аурухана ортасының санитарлық-бактериологиялық жай-күйі, науқастардан алынған материалдардың бактериологиялық зерттеулері және аурухана ортасынан оқшауланған микрофлораның табиғаты негізінде стационардағы эпидемиялық жағдайды бағалау. Патогендердің

антибиотиктерге сезімталдығын зерттеу негізінде химиотерапиялық препараттарды қолдану стратегиясын, рационалды антибиотикалық терапия бойынша ұсыныстарды жасау.

11. Пәнді таңдау негіздері: Клиникалық микробиология – дәрігер жұмысында кеңінен қолданылатын білімнің маңызды салаларының бірі.

«Клиникалық микробиология» пәні медициналық микробиология бөлімі ретінде инфекциялық емес клиникада болатын инфекциялық процестердің этиологиясын, патогенезін және иммунитетін, аурухана ортасының санитарлық-бактериологиялық жағдайын зерттеуге, клиникада микробиологиялық зерттеулер жүргізеді. науқастардан алынған материалдардың бактериологиялық зерттеулеріне негізделген стационардағы эпидемиялық жағдай және аурухана ортасынан оқшауланған микрофлораның сипаты. Клиникалық микробиологияның маңызды бөлімдерінің бірі – стационарда химиотерапевтік препараттарды қолданудың стратегиясы мен тактикасын жасау, антибиотиктерге қоздырғыштардың сезімталдығын зерттеу негізінде пациенттердің рационалды антибиотикалық терапиясы бойынша ұсыныстар жасау. Клиникалық микробиологияның негізгі аспектісі – зертханалық зерттеу нәтижелерін интерпретациялау. Шартты патогенді қоздырғыштармен (ШПМ) туындаған ауруларды диагностикалауда нәтижелерді түсіндіру әсіресе қиын. Соңғы жылдары инфекциялық патологияда ШПМ рөлінің артуы байқалады. Микробиологиялық зертханаларды дұрыс ұйымдастыру және емдеу мекемелеріндегі санитарлық-гигиеналық нормаларды сақтау үшін медициналық қызметкердің тәжірибесінде клиникалық микробиологияның маңызы зор.

Қазіргі уақытта инфекциялық емес клиникадағы іріңді-қабыну аурулары проблемасы практикалық денсаулық сақтаудың басым бағыттарының бірі болып табылады. Заманауи инфекциялық патология іріңді инфекциялардың жиілігі мен үлес салмағының жоғарылауымен, сондай-ақ өзгерген және бұрын белгісіз қасиеттері бар жаңа патогендердің пайда болуымен сипатталады.

Студенттерге ауруханаішілік инфекцияларды дер кезінде микробиологиялық диагностикалау туралы білім қажет.

11. Оқыту нәтижелері:

ОН 1	Балалардағы ең көп таралған аурулар кезінде диагностика, емдеу, динамикалық бақылау үшін биомедициналық ғылымдарды білу мен түсінігін көрсетеді
ОН 3	Педиатриялық бейіндегі профилактикалық мекемелерде сау және науқас нәрестелерге динамикалық бақылауды жүзеге асырады, қажетті диагностикалық және емдеу-профилактикалық іс-шараларды жүргізеді
ОН 6	Балалар мен жасөспірімдердің профилактикасын, сараптамасын, оңалту бағдарламаларын іске асырады және бақылайды
ОН 7	Медициналық этика, деонтология және құқықтық нормалар принциптерін сақтай отырып, мамандармен және халықпен медициналық практикада тиімді коммуникациялайды (ақпарат, идеялар мен қорытындылар, проблемалар және оларды шешу)
ОН 10	Медициналық практикада және зерттеуде ғылыми принциптерді, әдістер мен білімді қолданады. Үздіксіз өздігінен білім алуға және дамуға қабілетті

	Білімі (когнитивтік сала)	Біліктілік және қабілеттер (психомотор саласы)	Жеке және кәсіби құзыреттілік (қатынастар)
--	--------------------------------------	---	---

<p>- Қазіргі клиникалық микробиологияның дамуының негізгі бағыттары туралы, клиникалық микробиологияның алдында тұрған әлеуметтік маңызды мәселелер туралы біледі;</p> <p>- Клиникалық микробиологияның мақсаты мен міндеттерін және оның болашақ мамандық үшін маңызын біледі</p> <p>- Микроорганизмдер мен вирустардың жіктелуін, морфологиясын және физиологиясын, олардың адам денсаулығына әсерін біледі.</p> <p>- іріңді-қабыну ауруларын диагностикалаудың заманауи принциптері мен әдістерін біледі.</p> <p>- Аса әлеуметтік маңызы бар ауруханаішілік инфекциялардың молекулалық-генетикалық негіздерін біледі.</p> <p>- Ауруханаішілік инфекцияның алдын алу және күресу принциптерін біледі.</p> <p>- Микробиологиялық (бактериологиялық, вирусологиялық, микологиялық, паразитологиялық) және серологиялық зерттеу әдістері үшін биоматериал алу ережелері мен әдістерін біледі.</p> <p>- Қазіргі заманғы зертханалық аспаптардың құрылымы мен жұмыс істеу принциптерін біледі.</p>	<p>- Микробиологиялық зерттеуге зерттелетін материалды дұрыс қабылдауды және жіберуді біледі.</p> <p>- Қарапайым және күрделі әдістерді қолдана отырып, нативті жағынды дайындау және жағындыларды бояу және микроскопиялық зерттеулер жүргізу дағдыларын меңгереді.</p> <p>- бактериялардың таза культурасын бөліп алуға және антибиотиктерге сезімталдықты тексеруге қабілетті.</p> <p>- Микроорганизмдердің антибиотиктерге төзімділігін қалыптастырудың биохимиялық және генетикалық механизмдерін ғылыми тұрғыдан қарастыра алады.</p> <p>- Оппортунистік микроорганизмдердің экологиялық рөліне және бактериологиялық зерттеуіне сапалық және сандық бағалау жүргізе алады.</p> <p>- Микробиологиялық зерттеулердің нәтижелерін бағалай және түсіндіре алады.</p> <p>- Адамның биоматериалын жинай біледі</p>	<p>- жұқпалы емес клиникада микробтық аурулардың этиологиясы, патогенезі және иммунитетінің микробиологиялық аспектілерін қарастыруда олардың зертханалық диагностикасы, спецификалық терапиясы және профилактикасы үшін стационарлардың бас дәрігерлерімен, эпидемиологтарымен, бас медбикелерімен және бактериологиялық зертхана меңгерушілерімен бірлесіп жұмыс істеу дағдыларын студенттерде қалыптастыру.</p> <p>- Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласындағы соңғы бұйрықтар мен қаулылар туралы ақпаратты және медициналық мекемелерде санитарлық-гигиеналық нормаларды сақтауды және микробиологиялық зертханаларды дұрыс ұйымдастыруды жүзеге асыру үшін үшін интернет-ресурстардан мәліметтер жинайды;</p>
---	---	--

4. **Пререквизиттер:** Микробиология және иммунология, гигиена және эпидемиология

5. **Постреквизиттер:** Инфекциялық аурулар

6. Әдебиеттер

4. Борисов, Л.Б. Медицинская микробиология, вирусология, иммунология / Л.Б. Борисов. – 5-е изд., испр. – М.: МИА, 2016. – 792 с.: ил.
5. А.П. Дмитриев, М.В.Баев, Н.С.Зубринова, Мошенская О.А. Гигиенические аспекты профилактики внутрибольничных инфекций: учебно-методическое пособие.
6. Внутрибольничная инфекция: учебное пособие / В.Л. Осипова М.: ГЭОТАР-Медиа, 2012. – 240 с.: ил.

1. **Кафедра:** Элеуметтік медициналық сақтандыру және қоғамдық денсаулық.
2. **Дайындық деңгейі** – Бакалавриат.
3. **Мамандығы:** «Педиатрия»
4. **Курс-5**, Семестр-9
5. **Элективті пәннің атауы:** «Ғылыми зерттеу негіздері»
6. **Кредит саны-5/150**
7. **Мақсаты:** Ғылыми зерттеу негіздерінің мақсаты зерттеу тақырыбы шешілетін нақты мәселемен байланысты. Мәселе зерттеудің тар бөлімі болып саналады. Көптеген адамдар үшін арнайы зерттеу тақырыбын таңдау өте күрделі кезең. Жиі таңдау қиын немесе ауқымды мәселелерге байланысты. Тренингтік зерттеулердің бөлігі ретінде, олар толық ашылу үшін ауыртпалықты болуы мүмкін. Осындай жағдайларда зерттеудің мақсаттары мен міндеттері ақыр аяғына дейін іске асырылмайды.

8.Міндеттері: Кең мағынасында олар гипотезаны дәлелдеу бағыттарын нақтылауы керек. Зерттеудің міндеттері - зерттеу аяқталғаннан кейін алуға болатын нәтиже. Ол келесіге қатысты болуы мүмкін:

- Жаңа оқиғаның сипаттамасы, қорыту;
- Бұрын белгілі емес құбылыстардың қасиеттерін белгілеу;
- Жалпы үлгілерді анықтау;
- Классификацияны қалыптастыру және тағы басқалар.

9.Пән таңдауды негіздеу қоғамдық денсаулық сақтау және саясат стратегиясы саласындағы жекелеген қызмет түрлеріне ғылыми сипаттағы кез-келген зерттеулерге дайындық процесі бірнеше кезеңдерді қамтиды. Бүгінгі күні көптеген ұсыныстар мен қолдаушы әдістемелік материалдар бар. Олардың барлығы, алайда, белгілі бір кезеңнің жоқтығына немесе болмауына емес, көбіне олардың реттілігіне байланысты. Барлық ұсыныстарды ортақ пайдалану - зерттеудің мақсатын анықтау.

Дәстүрлі, күнделікті білімнен айырмашылығы ғылыми сипаттағы зерттеулер жүйелі және мақсатты бағытқа ие. Осыған байланысты зерттеудің көлемін анықтау өте маңызды. Координаттардың белгілі бір жүйесі ретінде зерттеудің мақсаты мен мақсаты бар. Ғылыми білімдердегі кез-келген жұмыс жүйені құрудан басталады. Осы кезеңнен өткен соң, тақырып қалыптастырылады. Зерттеудің мақсаты - соңғы нәтиже. Бұл барлық жоспарланған жұмыстың нәтижесі болуы керек.

Бұл тәжірибелік және ғылыми сала. Шындығында бұл зерттеу объектісі болып табылады. Мектеп курсында бұл сала кез-келген арнайы пәнге сәйкес келуі мүмкін. Мысалы, биология, әдебиет, математика, физика, тарих және т.б. болуы мүмкін. Зерттеу нысаны - бұл проблеманы тудыратын белгілі бір құбылыс немесе процесс. Қызмет оған бағытталған. Зерттеудің тақырыбы - шешімнің іздестірілуін жүзеге асыратын объектінің арнайы сайты. Жүйенің бұл элементі жалпы жағдайда, оның жеке аспектілері, кез-келген компоненттер арасындағы өзара байланыс, олардың бірі мен өзара қарым-қатынастардың бүкіл жиынтығы ретінде әрекет ете алады. Зерттеу тақырыбы қарыз алудың ерекшелігі болуы мүмкін. Бірқатар жағдайларда, зерттеудің мақсаты - эксперименталды түрде қол жеткізуге болатын нәтиже. Бұл жағдайда модельдеу әдісін қолдану жақсы. Бұл қиын немесе мүмкін емес тікелей қолжетімді объектілерді зерттеуге мүмкіндік береді. Модельдеу - бұл модельмен ақыл-ой мен практикалық әрекеттерді орындау. Зерттеудің мақсатын жүзеге асыруға мүмкіндік беретін тағы бір әдіс бар. Бұл әдіс абстракция деп аталады. Ол

барлық маңызды емес аспектілерден ақыл-ойдың абстракциясынан тұрады және тақырыптың бір немесе бірнеше нақты аспектілеріне назар аударады.

10. Оқытудың нәтижесі.

- 1) Білім мен түсіністік** (зерттелген саладағы білім мен түсініктерді көрсету, осы саладағы ең озық білім элементтерін қоса алғанда): ғылыми зерттеу негіздері бойынша жиналған материалдарды жүйелендіру жоспарланып отырған мәселелерді егжей-тегжейлі, абстрактілі қамтуды біледі. ғылыми зерттеу негіздерін денсаулық сақтаудағы ұйымдастыруды, жоспарлау және басқару негіздерін біледі; науқастардың құқықтары мен міндеттерін біледі; денсаулық сақтау саласындағы құқықтар мен міндеттерді, олардың қауіпсіздік кепілдіктерін біледі
- 2) Білім мен түсінікті қолдану** (осы білімді және түсінікті кәсіби деңгейде қолдану): ғылыми зерттеу негіздері бойынша халықтың денсаулығының экономикалық тиімділігін талдауды жүргізеді; қоғамдық денсаулық сақтау проблемаларын шешу үшін сандық зерттеу әдістерін қолданады; денсаулық сақтау саласындағы халықаралық ынтымақтастық мәселелерін тұжырымдай алады және оларды шешу әдістемесін әзірлейді; халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығына және халықтың денсаулығын қорғау туралы зерттеулер жүргізеді.
- 3) Ойларды қалыптастыру** (аргументтерді қалыптастыру және зерттелетін саладағы мәселелерді шешу): ғылыми зерттеу негіздері бойынша денсаулықты басқару жүйесін жетілдіру үшін ғылыми дәлелдерді қалыптастырады; денсаулық сақтау саласындағы халықаралық ынтымақтастық мәселелер туралы дәлелдер жасайды және оларды шешеді.
- 4) Оқыту дағдысы немесе оқуға деген қабілеттілік** (әлеуметтік, этикалық және ғылыми көзқарастарды ескере отырып, пайымдаулар жасауға қажет ақпаратты жинау және интерпретациялау): ғылыми зерттеу негіздері бойынша жеке пайымдауларды, реферат және презентация жасауды, жобаны және тәжірибелік оқытуды, студенттік үйірмені, студенттік ғылыми-зерттеу конференцияларында ұсынады және, т.б.; денсаулық сақтау саласындағы халықаралық ынтымақтастық, сондай-ақ денсаулық сақтау саласындағы халықаралық ынтымақтастықтың экономикалық және құқықтық базаны ұйымдастыру ережелерін түсіндіреді
- 5) Коммуникативті қабілеттілік** (мамандарға, онымен қоса, маман емес тұлғаларға ақпаратты, идеяны, мәселелер мен шешімдерді хабарлайды): ғылыми зерттеу негіздері бойынша жоспар-проспектісі ғылыми қызметтің жетекшісімен одан әрі бағалау үшін негіз болып табылады, жұмыстың мақсаттарына және міндеттеріне сәйкестігін белгілейді. Ол алдағы қызметтің мазмұнының негізгі ережелерін көрсетеді. денсаулық сақтаудағы санитарлық-эпидемиологиялық қызмет туралы интеграциялау сұрақтарды қарастырады, қажет болған жағдайда түзетуге мүмкіндік береді.

Реквизитке дейінгі: пропедевтика, фармакология 1,2.

Реквизиттен кейінгі: жедел медициналық жәрдем 2, онкология және радиология.

11 . Әдебиет:

Негізгі:

Спандияров Е Ғылыми зерттеулер мен инновация негіздері .Оқу құралы ЭСПИ, 2021

2. Спандияров, Е. Основы научных исследований и инновации [Текст] : практическое пособие / Е. Спандияров ; М-во образования и науки РК. - Алматы : Эверо, 2013. - 136 с.

3. А.С. Кадыров, И.А. Кадырова, Ж.Ж.Жунусбекова Ғылыми зерттеулер негіздері:оқу құралы. "АҚНҰР" 2017 (ЭБ)

4. Татиева, М. М. Особенности и проблемы использования интеллектуальной собственности и нематериальных активов в условиях инновационно-ориентированной экономики : учебное пособие / М. М. Татиева. - Алматы : ЭСПИ, 2021. - 84 б

5. Спандияров Е Ғылыми зерттеулер мен инновация негіздері Оқу құралы ЭСПИ, 2021

Қосымшаәдебиеттер

1. Койков, В. В. Надлежащая практика научных исследований: Избранные вопросы методологии биомедицинских исследований и исследований в медицинском образовании

[Текст] : исследование / В. В. Койков, Г. А. Дербисалина. - Караганда : АҚНҰР, 2014. - 140 с

2. Татиева М.М. Методические рекомендации по оценке стоимости интеллектуальной собственности учебное пособие ЭСПИ, 2021

1. **Кафедра:** Әлеуметтік медициналық сақтандыру және қоғамдық денсаулық.
2. **Дайындық деңгейі** – Бакалавриат.
3. **Мамандығы:** «педиатрия»
4. **Курс-5, семестр-9**
5. **Элективті пәннің атауы:** «Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру және медициналық құқық»
6. **Кредит саны-5/150**

3.Мақсаты: Студенттерде міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруды енгізуді есіпке ала отырып денсаулық сақтау жүйесінде тиімді жұмыс істеуге қажетті дағдылар мен машықтарды білім кешенін қалыптастыру. Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру бағдарламасының талаптарына сәйкес емдеу-профилактикалық ұйымның жұмыстарында болашақ денсаулық сақтау мамандарына дұрыс түсіндіруді үйрету.

4.Міндеттері:

- Адам денсаулығына әсер ететін әлеуметтік факторларды зерттеу.
- Аурушандықты алдын алуға, денсаулықты қалпына келтіруге және сақтауға бағытталған әлеуметтік медицина әдістері мен түрін оқыту.
- Тұрғындар денсаулығын әлеуметтік факторлардан қорғауға тиімді әлеуметтік әдістерді өңдеуді үйретуде машықтарды қалыптастыру.
- Қоғамдық денсаулық және денсаулық сақтауды талдауға жүйелік тәсілді үйрету.
- Халықтың денсаулығының үш негізгі аспектісінде білім мен дағдыларды меңгеру: демография, аурушандық және физикалық даму.
- Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау жүйесінде МӘМС жүйесін енгізу жолдарын үйрету.
- МӘМС және ТМККК арасындағы артықшылықтары мен кемшіліктерін талдау.
- МӘМС шеңберінде денсаулық сақтау жүйесіндегі денсаулық сақтау менеджерлерінің басқарушылық әдістері мен қағидаларын білуін дамыту.

9.Пән таңдауды негіздеу

Медициналық сақтандыру – халықтың [денсаулығын](#) қорғау жүйесі. Қорланған қаражат есебінен азаматтардың тегін медициналық көмек алуына кепілдік беруді көздейді. Барлық деңгейдегі мемлекеттік бюджеттен қаржыландырылатын тегін денсаулық сақтаудан медициналық сақтандырудың айырмашылығы осында. Медициналық сақтандыру міндетті және ерікті сақтандыру жолымен жүзеге асырылады. Міндетті медициналық сақтандыру мемлекеттік [әлеуметтік сақтандырудың](#) бір бөлігі болып табылады және мұнда сақтандыру жарналарын жұмыс істеуші азаматтар үшін кәсіпорынның, ұйымның, басқа да жұмыс берушілердің қаражатынан төленеді, ал еңбекке жарамсыздар, жұмыс сыздар үшін тиісті деңгейдегі бюджеттерден қаражат аударылады. Медициналық сақтандыру - бұл жұмыс берушілердің, азаматтардың сақтық жарналары мен бюджеттік қаражаттар есебінен сақтандырылған адамдарға зиянның орнын өтеу үшін және [медицина](#) мекемелерінің шығындарының [өтемақысын](#) төлеу үшін ауырған, жарақат алған жағдайда денсаулықты қаржыландыру жөніндегі қатынастар. Ол әлеуметтік бағдарланған экономикасы бар елдердің сақтық қорғауы тұтас жүйесінің міндетті атрибуттарының бірі болып табылады.

Оқытудың нәтижесі

1) Білу мен түсіну (Зеріттеліп отырған саладағы алдыңғы қатарлы білім элементтерін қоса алғанда, сол сала бойынша білімі мен түсінігін көрсете білу):

- Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруды ендіру бағыттарын біледі;

- Емдік-профилактикалық қызмет пен халық денсаулығының статистикалық есеп түрін, міндетті медициналық сақтандыру жүйесін енгізу қағидалары мен міндеттерін біледі;
- Сақтандырушы және сақтанушы ретінде құқықтары мен міндеттерін біледі;
- Міндетті медициналық сақтандыру жүйесінің тәжірибеде қолдануды біледі.

2) Білімді қолдану және түсіну (Осы білімі мен түсінігін кәсіби деңгейде қолдана білу):

- Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру талап ететін өзгерістерді ескере отырып емханада және стационарда есеп құжаттарын жүргізе алады;
- Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру қызметтерінің тұтынушыларға медициналық көмек көрсету жөніндегі құқықтық, экономикалық және ұйымдастырушылық шаралар кешенін жүргізе алады;
- Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жүйесінің ақпараттық жүйелері мен электрондық ақпараттық жұмыстарын жүргізе алады;
- Инновациялық бағдарламаларды жасау және оларды жүзеге асыру бойынша іс-шаралардың жоспарын жасай алады.

3) Талқылауды қалыптастыру (дәйектемелер құрастыру және зерттеп отырған саласындағы проблемаларды шешу):

- Міндетті медициналық сақтандыру қорының және тегін медициналық көмектің кепілді көлемінің өзара әрекеттесуінде медициналық көмек ұйымдастыру мәселелері бойынша жауап беруге қабілетті;
- Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру қорында сақтандыру полисін тіркеу ережелерін еркін тұспалдайды;
- Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру шеңберінде медициналық көрсетілетін қызметтерді тұтынушыларды есепке алуды жүргізуге қабілетті;
- Командада жұмыс істеу қабілетін көрсетеді.

4) Коммуникативті қабілеттер (ақпаратты, идеяларды, мәселелерді және шешімдерді мамандарға да, маман еместерге де жеткізе білу қабілеттерінің болуын көздей):

- Міндетті медициналық сақтандыру жүйесін енгізуге сәйкес сақтандыру полисін алу және медициналық көмек алу ережелері туралы өзекті мәселелерді түсіндіруді студенттер арасында ақпарат тарату үшін алған білімдерін қолданады;
- Медициналық практикада пайдаланылатын медициналық және әлеуметтік қорғау түрлерін дифференциялайды;
- Оқу – әдістемелік іс-шараларды жоспарлауда студенттерге, мұғалімдерге, емтихан қабылдаушыларға өздерінің білімдері мен дағдыларын жүзеге асырады;
- Медициналық сақтандыруда өз дағдыларын қалыптастыра алады.

5) Білім беру дағдылары немесе оқуға деген қабілеті (әлеуметтік, этикалық және ғылыми көзқарастарды ескере отырып, пайымдаулар жасауға қажет ақпараттар жинауды және интерпретациялауды жүзеге асыру):

- Халық денсаулығы, халықтың әлеуметтік осал топтары туралы ақпарат жинауды талдауын жүргізеді;
- Міндетті әлеуметтік сақтандыру жүйесі туралы халықтың хабардарлығын арттырады;
- Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру ережелеріне сәйкес қорытынды жасауға және ұсыныстар беруге мүмкіндік беретін аудит жүргізуге қабілетті;
- Қоғам алдында денсаулыққа байланысты мәселелер бойынша ашық дәрістер өткізуге қабілетті.

10. Реквизитке дейінгі: Әлеуметтік медицина.

11. Реквизиттен кейінгі: Магистратура пәндері.

12 . Әдебиет:

Негізгі:

21. Бөлешов, М. Ә. Қоғамдық денсаулық және денсаулықты сақтау : оқулық / М. Ә. Бөлешов. - Алматы : Эверо, 2015. - 244 бет с.

22. Сәрсенбаева, Г. Ж. Қоғамдық денсаулық сақтау : оқу құралы / Г. Ж. Сәрсенбаева ; ҚР денсаулық сақтау министрлігі; ОҚМФА. - Қарағанды : ЖК "Ақнұр", 2013. - 184 бет. с.
23. Повышение качества медицинской помощи и безопасности пациентов в медицинских организациях : наглядное руководство / пер. с англ. Г. Э. Улумбековой ; под ред. С. С. Панисар. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 160 с.
24. Лекционный комплекс по дисциплине: "Глобальное здравоохранение" : лекций / каф. общественного здравоохранения-1. - Шымкент : ЮКГФА, 2016. - 17 с
25. Лисицын, Ю. П. Общественное здоровье и здравоохранение : учебник / Ю. П. Лисицын, Г. Э. Улумбекова. - 3-е изд., перераб. и доп. ; Мин-во образования и науки РФ. Рек. ГОУ ВПО "Первый гос. мед. ун-т им. И. М. Сеченова". - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2015. - 544 с.
26. Мамырбаев, А. А. Основы медицины труда: учеб. пособие / А. А. Мамырбаев. - Ақтобе : Самрад, 2015. - 388 с.
27. Левчук, И. П. Безопасность жизнедеятельности : учеб. пособие для мед. училищ и колледжей / И. П. Левчук, Е. К. Хандогина ; М - во образования и науки РФ. - ; Рек. ГОУ ВПО "Первый Московский мед. ун - т им. И. М. Сеченова". - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 144 с.
28. Медик, В. А. Общественное здоровье и здравоохранение : учебник / В. А. Медик, В. К. Юрьев. - 2-е изд., испр. и доп. ; Рек. ГОУ ВПО "Моск. мед. акад. им. И. М. Сеченова". - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 608 с.
29. Общественное здоровье и здравоохранение, экономика здравоохранения. В 2 т. Т. 1 : учебник / М-во образования и науки РФ ; под ред. В. З. Кучеренко. - ; Рек. ГБОУ ВПО "Первый Моск. гос. мед. ун-т им. И. М. Сеченова". - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 688 ил.
30. Общественное здоровье и здравоохранение, экономика здравоохранения. В 2 т. Т. 2 : учебник / М-во образования и науки ; под ред. В. З. Кучеренко. - ; Рек. ГБОУ ВПО "Первый Моск. гос. мед. ун-т им. И. М. Сеченова". - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 160 с. : ил. -

Қосымша:

9. Бөлешов, М. Ә. Қоғамдық денсаулық және денсаулықты сақтау : оқулық / М. Ә. Бөлешов ; ҚР БҒМ. - Алматы : ҚР жоғары оқу орындарының қауымдастығы, 2012. - 256 бет. с.
10. Сапарбеков, М. К. Лекции по общей эпидемиологии : избранные лекции: учеб.-методическое пособие / М. К. Сапарбеков. - ; Рек. к печати решением Учен. Совета АГИУВ. - Алматы : Эверо, 2013. - 78 с.
11. Медик, В. А. Общественное здоровье и здравоохранение : рук. к практическим занятиям: учеб. пособие / В. А. Медик, В. И. Лисицын, М. С. Токмачев ; М-во образования и науки РФ; ФГУ "Федеральный ин-т развития образования". - ; Рек. ГОУ ВПО "Моск. мед. акад. им. И. М. Сеченова". - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2012. - 400 с. : ил.
12. Полунина, Н. В. Общественное здоровье и здравоохранение : учебник / Н. В. Полунина ; Рек. Учебно-метод. объедин. по мед. и фармацев. образ. вузов России. - М. : МИА, 2010. - 544 с. : ил.

Электронды ресурстар.

13. Лисицын, Ю. П. Общественное здоровье и здравоохранение [Электронный ресурс] : учебник / Ю. П. Лисицын, Г. Э. Улумбекова. - 3-е изд., перераб. и доп. - Электрон. текстовые дан. (43,1Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2017. - эл. опт. диск (CD-ROM).
14. Дәріс кешені. Ғаламдық денсаулық сақтау пәні бойынша [Электронный ресурс] : дәріс кешені / №1 қоғамдық денсаулық сақтау кафедрасы. - Электрон. текстовые дан. (208Кб). - Шымкент : ОҚМФА, 2016. - 16 бет. с.
15. Первичная медико - санитарная помощь как приоритет в системе здравоохранения [Электронный ресурс] : лекционный комплекс / ЮКГФА. Кафедра: "Общественное здравоохранение - 1". - Электрон. текстовые дан. - Шымкент : [б. и.], 2015. - эл. опт. диск
16. Медик, В. А. Общественное здоровье и здравоохранение [Электронный ресурс] : учебник / В. А. Медик, В. К. Юрьев. - Электрон. текстовые дан. (47,6 Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 608 с. эл. опт. диск (CD-ROM)

17. Лисицын, Ю. П. Общественное здоровье и здравоохранение [Электронный ресурс] : учебник / Ю. П. Лисицын, Г. Э. Улумбекова . - 3-е изд., перераб. и доп. - Электрон. текстовые дан. (40,9 Мб). - М. : Изд. группа "ГЭОТАР-Медиа", 2011. - 544 эл. опт. диск
18. Щепин, О. П. Общественное здоровье и здравоохранение [Электронный ресурс] : учебник / О. П. Щепин, В. А. Медик. - Электрон. текстовые дан. (43,6 Мб). - М. : Изд. группа "ГЭОТАР-Медиа", 2011. - 592 с. эл. опт. диск (CD-ROM).

1.Кафедра: «Педиатрия-2»

2.Білім беру деңгейі: бакалавр

3.Мамандығы: 6В10102 «Педиатрия»

4. Курс: 5

5. Элективті пән атауы: «Педиатриядағы клиникалық зертханалық диагностика»

6.Кредит саны: 2

7.Мақсаты: Мақсаттары: зертханалық-диагностикалық зерттеу әдістерін өз бетінше түсіндіру үшін заманауи талаптарға жауап беретін, білімі, іскерлігі мен практикалық дағдылары бар педиатр-дәрігерді даярлау.

8.Міндеттері:

- балалардағы әртүрлі ауруларды тексеру мен диагностикалаудың заманауи зертханалық және аспаптық әдістерінің нәтижелерін түсіндіру бойынша дағдыларды бекіту;
- балалардағы ауруларды тексерудің заманауи әдістері бойынша білімдерін арттыру;
- педиатриядағы қазіргі заманғы стандарттарға сәйкес ағымдағы дәрігерлік медициналық және есепке алу-есеп құжаттамасын жүргізуге үйрету;
- халық арасында санитарлық-ағарту жұмыстарын жүргізуге, қазіргі жағдайда салауатты өмір салтын қалыптастыруға үйрету;
- кәсіби қызмет барысында үздіксіз кәсіби оқыту және өз білімі мен дағдыларын жетілдіру қажеттілігі.

9.Пәнді таңдауды негіздері: "Педиатриядағы клиникалық-зертханалық диагностика" элективті пәнінде педиатрлардың жұмысын тереңірек және толық игеру көзделеді. Зертханалық функционалды зерттеу әдістерінің нәтижелерін түсіндіре білу жас маманға дәл диагноз қою және дифференциалды диагноз қою үшін қажет.

10.Оқыту нәтижелері(құзыреттіліктер):

Балалар аурулары саласында ғылыми-тәжірибелік тексерулерді жүргізу және оны ұйымдастыру. Жаңа ойларды қабылдау.

Балаларға медициналық көмек көрсету мен ұйымдастыруда менеджмент ұстанымдарын білу.

Білімдер (когнитивтік сала)	Біліктілер мен дағдылар (психомоторлық сала)	Жеке тұлғалық және кәсіби құзыреттіліктер (қатынастар)
<p>•Зерттеліп отырған саладағы алдыңғы қатарлы білім элементтерін қоса алғанда, сол сала бойынша білімі мен түсінігін көрсете білу</p> <p>•Білімі мен түсініктерін маман негізінде қолдану</p> <p>Мәселелі жағдайларда дәлелдерді тұжырымдау және оны шешу</p>	<p>•Балалар ауруларының заманауи жіктелуін, негізгі аурулардың клиникалық симптоматикасын, этиологиясы мен патогенезін және бала жасындағы шекаралық жағдайларды біледі.</p> <p>•Балалардың ішкі аурулар клиникасында, диагностикасы мен шұғыл жәрдем көрсету негіздері</p>	<p>•Нефрологиялық ауруларды анықтауда объективті тексеру тәсілдерін қолдану, ажырату диагностикасын жүргізу, зертханалық тексерулерді тағайындау, ауруханаға жатқызу көрсетімін анықтауды ұйымдастыра білу.</p> <p>•Клиникалық диагнозды негіздеу, қажетті</p>

Ақпаратты, идеяларды, проблемаларды және шешімдерді мамандарға да, маман еместерге де жеткізе білу	(іш қуысы ағзалары ауруларында) диагностикалау мен емдеу негіздерін білу. Медициналық манипуляцияларды жүргізе білу (инъекцияның барлық түрлерін	зертханалық-аспапты тексерулерді тағайындау, БДДҰ-ның ұсыныстары бойынша ҚР ДСМ хаттамасы негізінде қажетті ем тағайындау, шұғыл жағдайларда мамандандырыл-ған көмек көрсету.
--	--	---

11.Пререквизиттер: клиникалық биохимия,биофизика, микробиология, балалар аурулары

12. Постреквизиттер: іргелес пәндер

13. Әдебиеттер

Негізгі әдебиеттер:

1. Хиттинс К.- Расшифровка клинических лабораторных анализов.

Москва. Биком. Лаборатория знаний. 2018 г, с.376 б.

2. Камышников В.С. «Клинические лабораторные тесты от А до Я и их диагностические профили». Москва. Медпресс-Информ. 2017г.

3. А.Ю. Васильев, Е.Б. Ольхова. Ультразвуковая диагностика в неотложной детской практике. Руководство для врачей. ГЭОТАР. Медиа. 2019

4. М.К. Рыбаков, В.В. Митьков.Эхокардиография в таблицах и схемах. Настольный справочник. ВИДАР. 2011.

5. М.И. Лыков. Ультразвуковая диагностика в педиатрии. ВИДАР 2017.

Қосымша әдебиеттер:

1. И.В. Дворяковский, Г.В. Яцык. Ультразвуковая диагностика в неонатологии. Издательский дом «Атмосфера». 2019

2. Базарбаева А.А. Дифференциальная диагностика анемий у детей: учебное пособие.- Алматы, 2017.- 99 с.

Медицинские сайты:

1. med-site.narod.ru
1. www.medicusamicus.com
3. www.medprof.ru
4. www.rusmedserv.com/topsites/
5. www.doktor.ru.
6. medinfo.net
7. www.spasmex.ru
8. www.webmedinfo.ru
9. www.medicum.nnov.ru
10. medcompany.ru
11. meduniver.com
12. badis.narod.ru
13. studentdoctorprofessor.com.ua
14. www.med39.ru
15. www.kovostok.ru
16. www.drugme.ru
17. lepila.tyurem.net
18. top.medlinks.ru

1. Кафедра: Жедел медициналық көмек және мейіргер ісі

2. Білім беру деңгейі: бакалавриат

3. БББ: «Педиатрия»

4. Курс: 5

5. Элективті пәннің атауы: Жедел медициналық көмек-1

6. Кредит саны: 5

7. Мақсаты: студенттердің интеграцияланған клиникалық ойлауға деген қызығушылықтарын ынталандыру, дәлелді медицинаның заманауи принциптеріне сәйкес ең көп таралған шұғыл жағдайларда тұрақты білім, білік және дағдыларды қалыптастыру және бекіту.

8. Міндеттері:

- Студенттерге ересектер мен балалардың жиі кездесетін ауруларын диагностикалау, емдеу және динамикалық бақылау үшін биомедициналық ғылымдарды білу мен түсінуді көрсетуге үйрету.
- Ересектер мен балалар жасындағы пациенттерге күрделіліктің базалық санатындағы шұғыл және жедел білікті көмек көрсету қабілетін бекіту.
- Медицина саласындағы ақпарат пен ақпараттық технологияларды тиімді пайдалануға үйрету.

9. Пән мазмұны:

Жедел медициналық көмек көрсетудің пәні, міндеттері, көлемі және негізгі принциптері. Жедел медициналық көмек көрсетудің нормативтік-құқықтық актілері. Науқасты клиникалық тексеру әдістері және ауруханаға дейінгі кезеңдегі шұғыл жағдайларды диагностикалау. Терминал күйлері. Негізгі жүрек-өкпе реанимациясы - (BLS). Кеңейтілген жүрек-өкпе реанимациясы - (ACLS). Кардиологиялық, пульмонологиялық, эндокринологиялық, науқастарға жедел медициналық көмек.

10. Пәнді таңдауды негіздеу: Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының мәліметі бойынша, төтенше жағдайлардың әрбір бесінші құрбаны жақын маңдағы адамдар жедел медициналық көмек көрсетпегендіктен немесе оны дұрыс көрсетпегендіктен өледі. Сондықтан кенеттен ауырып, зардап шеккендерге медициналық көмек көрсету сапасын арттыру медициналық көмек көрсетудің барлық кезеңдерінің мүмкіндіктерін жан-жақты пайдалану есебінен ғана мүмкін болады. Жедел медициналық көмектің тиімділігіне науқас немесе зардап шеккен адамның денесінде болатын өзгерістерді және патологиялық жағдайлардың клиникалық көріністерін, өмірге қауіп төндіретін шұғыл жағдайларды

диагностикалаудың негізгі принциптерін және жедел медициналық көмек көрсету ережелерін терең түсіну негізінде ғана қол жеткізуге болады.

Оқыту нәтижелері (құзыреттіліктер):

Білім (танымдық сала)	Дағдылар мен дағдылар (психомоторлық сала)	Жеке және кәсіби құзыреттер (қатынастар)
Аурулардың клиникасын ажырата алады және жедел тыныс жетіспеушілігі, қан кету, жедел жүрек жеткіліксіздігі синдромы, жануарлар мен жәндіктердің шағуы, термиялық күйік, құрысулар кезінде жедел медициналық көмек көрсете алады.	Кәсіби қарым-қатынастың әрбір түрінде медициналық этика мен мораль нормаларын сақтайды.	Жеке, кәсіби және ұжымдық қатынастар құруға қабілетті.
Төтенше жағдайларда адамның әртүрлі органдары мен жүйелеріне физикалық, психикалық және әлеуметтік факторлардың әсер ету принциптерін біледі	Шұғыл медициналық көмекке мұқтаж пациент туралы қажетті медициналық ақпаратты алуға қабілетті	Жеке және кәсіби дамуға дайын.

11. Пререквизиттер: Ішкі аурулардың негіздері

12. Постреквизиттер: Жедел медициналық көмек-2

13. Әдебиет

Негізгі:

1. Государственная программа развития здравоохранения Республики Казахстан «Денсаулық» на 2021-2024 годы
2. Приказ МЗ РК от 30 ноября 2020 года № 225 «Об утверждении Правил оказания скорой медицинской помощи в Республике Казахстан».
3. Верткин А., Свешников К. Руководство по скорой медицинской помощи. Москва. - Издательство Э. - 2017. - 560 с.
4. Неотложная помощь в терапевтической клинике. Под ред. А.В. Гордиенко. – СпецЛит. – 2017. – 229 с.
5. Неотложная амбулаторно-поликлиническая кардиология: краткое руководство / В. В. Руксин. - 2-е изд. - Москва : ГЭОТАР-Медиа, 2016.- 255 с
6. Скорая медицинская помощь. Клинические рекомендации. Под ред. С.Ф. Багненко. - ГЭОТАР-Медиа. – 2018. – 896 с.

Қосымша:

1. Неотложная кардиология. Под ред. П.П. Огурцова, В.Е. Дворникова. - ГЭОТАР-Медиа. – 2016. – 272 с.
2. Мкртумян А.М., Нелаева А.А. Неотложная эндокринология. - ГЭОТАР-Медиа. – 2018. – 128 с.
3. Клинический протокол диагностики и лечения «Астматический статус». Одобрено Объединенной комиссией по качеству медицинских услуг МЗ РК от «23» июня 2016 года. Протокол №5.
4. Клинический протокол диагностики и лечения «Асфиксия». Одобрено Объединенной комиссией по качеству медицинских услуг МЗ РК от «23» июня 2016 года. Протокол №5.
5. Клинический протокол диагностики и лечения «Внезапная смерть». Одобрено Объединенной комиссией по качеству медицинских услуг МЗиСР РК от «23» июня 2016 года. Протокол №5.

1. Кафедра: Жедел медициналық көмек және мейіргер ісі

2. Білім беру деңгейі: бакалавриат

3. БББ: «Педиатрия»

4. Курс: 5

5. Элективті пәннің атауы: Жедел медициналық көмек-2

6. Кредит саны: 5

7. Мақсаты: студентте жедел медициналық көмек көрсету үшін кешенді білім, білік және дағдыларды қалыптастыру.

8. Міндеттері:

- Студенттерді жедел медициналық көмек көрсетудің стандартты операциялық процедураларымен, негізгі белгілері мен шұғыл синдромдарымен оқыту және таныстыру.
- Пациенттің жағдайын бастапқы бағалауды (ABCDE алгоритмі) жүргізуге, дұрыс көмек көрсету тактикасын таңдауға үйрету.
- Дәлелді медицина базасында жедел медициналық көмек көрсету бойынша ақпарат іздеуге үйрету

9. Пән мазмұны:

Жедел медициналық көмек көрсетудің пәні, міндеттері, көлемі және негізгі принциптері.

Жедел медициналық көмек көрсетудің нормативтік-құқықтық актілері. Науқасты клиникалық тексеру әдістері және ауруханаға дейінгі кезеңдегі шұғыл жағдайларды диагностикалау. Инфекциялық, неврологиялық, психиатриялық, хирургиялық, урологиялық, акушерлік-гинекологиялық және педиатриялық патологиялар тәжірибесіндегі шұғыл жағдайлар.

10. Пәнді таңдауды негіздеу: «Жедел медициналық көмек-2» пәні студенттерге жедел медициналық көмек көрсету кезінде, сондай-ақ құзыреттілік тәсілге негізделген практикалық міндеттерді шешу кезінде: әртүрлі төтенше жағдайларда зардап шеккен адамның ағымдағы жағдайын бағалау кезінде; оның өміріне қауіп төндіретін негізгі факторларды анықтау кезінде; ағзаға қандай да бір әсер етудің салдарын болжау кезінде қажетті білімді игеруге көмектеседі; жәбірленушінің өмір сүру ықтималдығын арттыруға немесе оның денсаулығына қауіп төндіретін асқынулардың пайда болу қаупін азайтуға бағытталған алғашқы іс-шараларды жүргізу кезінде.

Оқыту нәтижелері (құзыреттіліктер):

Білім (танымдық сала)	Дағдылар мен дағдылар (психомоторлық сала)	Жеке және кәсіби құзыреттер (қатынастар)
Хирургиялық, урологиялық, онкологиялық, инфекциялық, жүйке, психикалық, балалар, көз, акушерлік-гинекологиялық аурулар клиникасын ажырата алады, Төтенше жағдайлар мен апаттардың клиникалық тәжірибесінде жиі кездесетін шұғыл жағдайлардың негізгі белгілері мен синдромдарын ажыратады.	Кәсіби қарым-қатынастың әрбір түрінде медициналық этика мен мораль нормаларын сақтайды.	Жеке, кәсіби және ұжымдық қатынастар құруға қабілетті.
Төтенше жағдайларда адамның әртүрлі органдары мен жүйелеріне физикалық, психикалық және әлеуметтік факторлардың әсер ету принциптерін біледі	Шұғыл медициналық көмекке мұқтаж пациент туралы қажетті медициналық ақпаратты алуға қабілетті	Деректерді іздеу мәселесін шеше алады.

11. Пререквизиттер: Неврология, психиатрия және наркология, инфекциялық аурулар, балалардың инфекциялық аурулары, травматология, хирургиялық аурулардың негіздері, акушерия, гинекология, балалар ауруларының негіздері.

12. Постреквизиты: «Жалпы тәжірибелік дәрігер бойынша» Интернатура

13. Литература

Основная:

Основная литература:

1. Государственная программа развития здравоохранения Республики Казахстан «Денсаулық» на 2021-2024 годы
2. Приказ МЗ РК от 30 ноября 2020 года № 225 «Об утверждении Правил оказания скорой медицинской помощи в Республике Казахстан».
3. Верткин А., Свешников К. Руководство по скорой медицинской помощи. Москва. - Издательство Э. – 2017. – 560 с.
4. Неотложная помощь в терапевтической клинике. Под ред. А.В. Гордиенко. – СпецЛит. – 2017. – 229 с.
5. Неотложная амбулаторно-поликлиническая кардиология: краткое руководство / В. В. Руксин. - 2-е изд. - Москва : ГЭОТАР-Медиа, 2016.- 255 с
6. Скорая медицинская помощь. Клинические рекомендации. Под ред. С.Ф. Багненко. - ГЭОТАР-Медиа. – 2018. – 896 с.

Дополнительная:

1. Скорая медицинская помощь. Клинические рекомендации. Под ред. С.Ф. Багненко. - ГЭОТАР-Медиа. – 2018. – 896 с.
2. Клинический протокол диагностики и лечения «Ишемический инсульт». Одобрено Объединенной комиссией по качеству медицинских услуг МЗ РК от «27» декабря 2016 года. Протокол №18.
3. Клинический протокол диагностики и лечения «Внутричерепное кровоизлияние». Одобрено Объединенной комиссией по качеству медицинских услуг МЗ РК от «25» мая 2017 года. Протокол №22.
4. Организация оказания скорой медицинской помощи вне медицинской организации. Методические рекомендации / С.Ф.Багненко, А.Г.Мирошниченко, И.П.Миннуллин, Н.Ф.Плавунов [и др.]. СПб.: [б. и.], 2015. - 46 с
5. Скорая медицинская помощь. Клинические рекомендации / под ред.: С.Ф. Багненко. - М.: [б. и.], 2015. -871 с.
6. Основы помощи при обширной травме: справочное издание: Д. Скиннер, П. Дрисколл 4-издание, 2018 МККК
7. Неотложная помощь у детей: справочник: пер. с нем. / - М. : Медпресс-информ, 2014.

- 1. Кафедра – акушерлік және гинекология**
- 2. Білім беру деңгейі - интернатура**
- 3. Білім бағдарламасы - 6В10101 «Жалпы медицина»**
- 4. Курс – 7, кредиттер саны – 8, сағат саны – 240.**
- 5. Элективті пән атауы – ЖТД-гі акушерия және гинекология**

Мақсаты:

БМСК жүйесінде акушерия, перинатология, гинекология саласында қажетті білімді, тәжірибелік және коммуникативті дағдыларды игерген - жалпы тәжірибелік дәрігер (отбасылық дәрігер)-маманын дайындау.

Физиологиялық және патологиялық акушерияда, перинатология, гинекологияда емдік-диагностикалық көмек көрсететін тәжірибелік дағдылар көлемін меңгеру және қолдану.

Жүктілермен, босанушылармен және босанған әйелдермен әртүрлі акушерлік жағдайларда өзара сөйлесу барысында коммуникативті дағдыларды қолдана алады. **Пән Мазмұны:** Қазақстан Республикасындағы фертильді жастағы әйелдердің денсаулығын қорғауды ұйымдастыру. Отбасын жоспарлау. Контрацепция әдістерін қолдануды бастауға және жалғастыруға арналған медициналық критерийлер. Сыртқы және ішкі акушерлік зерттеулерді жүргізу. Емханалық қызметтің әртүрлі деңгейлерінде физиологиялық жүктіліктің барлық кезеңдерін диспансерлік бақылау. Физиологиялық жүктілікті жүргізу және қабылдау.

Етеккірдің нейроэндокринді реттелуі. Гинекологиялық науқастарды зерттеу әйел жыныс жүйесінің спецификалық қызметтерін бағалау және жыныс мүшелерімен анатомиялық және функционалды қатынаста байланысты ағзалар қызметтерін зерттеу. Функционалды диагностика тесттері. Скрининг – әдістері. Гинекологиялық науқастардың жіктелуі, клиникасы, заманауи диагностика әдістері және емдеу принциптері.

Осы саладағы компетенциялар «жалпы медицина» факультетінің түлегі үшін міндетті болады. Мамандандырылған дәрігер әр жастағы әйел организмінің клиникалық-физиологиялық ерекшеліктерін білу, емдік-диагностикалық шараларымен қатар физиологиялық және патологиялық акушериядағы аурулардың алдын алу шараларында жүргізе алуы қажет.

Міндеттері:

1. Жиі кездесетін акушериялық жағдайлар мен гинекологиялық патологиялардың негізгі әйгіленуі жөнінде интерндерге заман талабына сай білім беру;
2. Жиі кездесетін акушериялық жағдайлар мен гинекологиялық ауруларда күттірмейтін көмек көрсетуді, бақылау жоспарын құруға және науқастарға қажетті күтім көрсетуге үйрету;
3. Акушерия және гинекологиялық бағыттағы мекемелерде нормативті құжаттарға сәйкес санитарлы – гигиеналық және эпидемияға қарсы тәртіпті сақтау және бақылауға үйрету;
4. Отбасын жоспарлау және контрацепция туралы науқастарға олардың жанұясына кеңес беруге үйрету;
5. Акушерия және гинекологиядағы жедел жағдайларда дәрігерге дейін көмек көрсетуге үйрету.

Пәнді таңдау негіздері:

ҚР әйелдердің денсаулығын қорғауды ұйымдастыру. Кез-келген мамандықтың дәрігері шұғыл жағдайларда көмек көрсетуі керек, бұл әсіресе ана мен ұрықтың өмірі дәрігердің жылдамдығы мен шеберлігіне байланысты болатын акушерияда өте маңызды. Акушерлік және гинекологиялық патологиясы болған кезде акушерлік-гинекологиялық мәртебесін ескере отырып, ауруларды емдеу; жүкті, босанатын, босанған әйелдерге шұғыл көмек көрсету.

Әйелдердегі аурулардың алдын-алудағы дәрігер рөлі, жүктілік пен босану ағымына әсері. Жүкті және босанған әйелдердегі ірінді-септикалық асқынулардың дамуындағы инфекция. Жүктіліктің қауіпті кезеңдері, эмбрион/ұрықтың даму кезеңдері; жүктілік кезінде әйелдің ағзасында болатын өзгерістер. Жүктіліктің асқынған ағымы (ерте токсикоз, гестоз, анемия, инфекция)

Оқытудың нәтижелері (құзыреттіліктер)

1) Білім және түсіну:

- акушерия және гинекология пәні мен міндеттері туралы білімдерін көрсетеді;

2) білім мен түсінушілікті қолдану

- акушерия және гинекологияда алғашқы медициналық көмек көрсету және зерттеу әдістерін меңгерген;

- Акушерлік және гинекологиядағы патологияның алдын алу және диспансерлеу дағдыларын меңгерген ;

3) пайымдау қалыптастыру

- алынған білімді жүктілік кезіндегі этиопатогенездің, клиниканың, асқынулардың және экстрагениталдық аурулардың ерекшеліктерін түсіну үшін пайдаланады;

- Акушерия бойынша алған теориялық білімдерін оларды интернатура деңгейінде одан әрі зерттеу үшін қолданады;;

4) коммуникативтік қабілеттер

- әр түрлі акушерлік жағдайларда әртүрлі адамдармен қарым-қатынас жасау кезінде қарым-қатынас дағдыларын көрсетеді;

– кәсіби мінез-құлықты көрсетеді-жауапкершілік, өнімділік, өзін-өзі бағалау, рефлексия;

5) оқу дағдылары немесе оқу қабілеті

- жаңа білім алуға дайындығы мен қабілетін көрсетеді;

Реквизитке дейінгі: Акушерия және гинекология.

Реквизиттен кейінгі: дисциплины по специальности резидентуры «Акушерлік және гинекология, сонымен бірге балалар»

Әдебиеттер:

негізгі:

1. Доцанова А.М. Акушерия: оқулық. – Алматы: Эверо, 2014. – 640 бет – 30 экз.
2. Бодяжина И.И. Акушерство: учебник 1,2,3 том.- Эверо, 2015
3. Руководство по акушерству и гинекологии для фельдшеров и акушерок: под ред. В.Н.Прилепской, В.Е.Радзинского. – М., 2007. – 688 с.

қосымша:

1. Неотложная помощь в акушерстве и гинекологии: руководство / под ред. В. Н. Серова. - 2-е изд., испр. и доп. - М.: ГЭОТАР - Медиа, 2011.
2. Кайлюбаева Г. Ж. Физиология беременности. Дородовой уход : учебно - методическое пособие / Г. Ж. Кайлюбаева, Г. Н. Баймусанова; МЗ РК - 2-ое издание - Карағанды : АҚНҰР, 2019. - 132 с

1. Кафедра – акушерлік және гинекология
2. Білім беру деңгейі - бакалавриат
3. Білім бағдарламасы - 6В10102 «Педиатрия»
4. Курс – 4, кредиттер саны – 5, сағат саны – 150.
5. Элективті пән атауы – Балалар гинекологиясы

Мақсаты:

Балалар гинекологиядағы жиі кездесетін патологиялық гинекологияның алдын алу және жас қыздар мен гинекологиялық науқастарды диагностикалау және жүргізу кезеңнің диагностикасы және алғашқы көмек көмек көрсетуді жүргізу бойынша білімдерін, жасай алу қабілеттерін, қалыпты және патологиялық гинекологиядағы тәжірибелік дағдылардың негізін қалыптастыру. Гинекологиялық патологиясы бар науқастарға кеңес беруде және де тұлғааралық қатынаста коммуникативті дағдыларды жақсарту.

Пән мазмұны:

Етеккірдің нейроэндокринді реттелуі. Гинекологиялық науқастарды зерттеу әйел жыныс жүйесінің спецификалық қызметтерін бағалау және жыныс мүшелерімен анатомиялық және функционалды қатынаста байланысты ағзалар қызметтерін зерттеу.Функционалды

диагностика тесттері. Скрининг – әдістері. Гинекологиялық науқастардың жіктелуі, клиникасы, заманауи диагностика әдістері және емдеу принциптері.

Міндеттері:

1. Жиі кездесетін акушериялық жағдайлар мен гинекологиялық патологиялардың негізгі әйгіленуі жөнінде студенттерге заман талабына сай білім беру;
2. Жиі кездесетін акушериялық жағдайлар мен гинекологиялық ауруларда күттірмейтін көмек көрсетуді, бақылау жоспарын құруға және науқастарға қажетті күтім көрсетуге үйрету;
3. Акушерия және гинекологиялық бағыттағы мекемелерде нормативті құжаттарға сәйкес санитарлы – гигиеналық және эпидемияға қарсы тәртіпті сақтау және бақылауға үйрету;
4. Отбасын жоспарлау және контрацепция туралы науқастарға олардың жанұясына кеңес беруге үйрету;
5. Акушерия және гинекологиядағы жедел жағдайларда дәрігерге дейін көмек көрсетуге үйрету.

Пәнді таңдау негіздері:

ҚР әйелдердің денсаулығын қорғауды ұйымдастыру. Гинекология саласындағы жиі кездесетін патологиялық гинекологияның алдын алу және гинекологиялық науқастарды диагностикалау және жүргізу кезеңнің диагностикасы және алғашқы көмек көрсетуді жүргізу бойынша білімдерін, жасай алу қабілеттерін, қалыпты және патологиялық гинекологиядағы тәжірибелік дағдылардың негізін қалыптастыру. Гинекологиялық патологиясы бар науқастарға кеңес беруде және де тұлғааралық қатынаста коммуникативті дағдыларды жақсарту.

Оқытудың нәтижелері (құзыреттіліктер)

1) Білім және түсіну:

- акушерия және гинекология пәні мен міндеттері туралы білімдерін көрсетеді;

2) білім мен түсінушілікті қолдану

- акушерия және гинекологияда алғашқы медициналық көмек көрсету және зерттеу әдістерін меңгерген;

- Акушерлік және гинекологиядағы патологияның алдын алу және диспансерлеу дағдыларын меңгерген ;

3) пайымдау қалыптастыру

- алынған білімді жүктілік кезіндегі этиопатогенездің, клиниканың, асқынулардың және экстрагениталдық аурулардың ерекшеліктерін түсіну үшін пайдаланады;

- Акушерия бойынша алған теориялық білімдерін оларды интернатура деңгейінде одан әрі зерттеу үшін қолданады;;

4) коммуникативтік қабілеттер

- әр түрлі акушерлік жағдайларда әртүрлі адамдармен қарым-қатынас жасау кезінде қарым-қатынас дағдыларын көрсетеді;

– кәсіби мінез-құлықты көрсетеді-жауапкершілік, өнімділік, өзін-өзі бағалау, рефлексия;

5) оқу дағдылары немесе оқу қабілеті

- жаңа білім алуға дайындығы мен қабілетін көрсетеді;

Реквизитке дейінгі: Анатомия, физиология және патология.

Реквизиттен кейінгі: Акушерия және гинекологиядан интернатура

Әдебиеттер:

негізгі:

4. Дошанова А.М. Акушерия: оқулық. – Алматы: Эверо, 2014. – 640 бет – 30 экз.
5. Бодяжина И.И. Акушерство: учебник 1,2,3 том.- Эверо, 2015
6. Руководство по акушерству и гинекологии для фельдшеров и акушерок: под ред. В.Н.Прилепской, В.Е.Радзинского. – М., 2007. – 688 с.

қосымша:

1. Неотложная помощь в акушерстве и гинекологии: руководство / под ред. В. Н. Серова. - 2-е изд., испр. и доп. - М.: ГЭОТАР - Медиа, 2011.
2. Кайлюбаева Г. Ж. Физиология беременности. Дородовой уход : учебно - методическое пособие / Г. Ж. Кайлюбаева, Г. Н. Баймусанова; МЗ РК - 2-ое издание - Карағанды : АҚНҰР, 2019. - 132 с

Элективті пәндер каталогы 2023-2024 оқу жылы

1. Кафедра – акушерлік және гинекология
2. Білім беру деңгейі - бакалавриат
3. Білім бағдарламасы - 6В10102 «Педиатрия»
4. Курс – 4, кредиттер саны – 5, сағат саны – 150.
5. Элективті пән атауы – Акушерия

Мақсаты:

Акушерия саласындағы жиі кездесетін патологиялық акушерияның алдын алу және жүктілікті, босану мен босанудан кейінгі кезеңнің диагностикасы және алғашқы көмек көмек көрсетуді жүргізу бойынша білімдерін, жасай алу қабілеттерін, қалыпты және патологиялық акушериядағы тәжірибелік дағдылардың негізін қалыптастыру. Жүктілерге және босанудан кейінгі науқастарға кеңес беруде және де тұлғааралық қатынаста коммуникативті дағдыларды жақсарту.

Пән мазмұны:

Қазақстан Республикасындағы фертильді жастағы әйелдердің денсаулығын қорғауды ұйымдастыру. Отбасын жоспарлау. Контрацепция әдістерін қолдануды бастауға және жалғастыруға арналған медициналық критерийлер. Сыртқы және ішкі акушерлік зерттеулерді жүргізу. Емханалық қызметтің әртүрлі деңгейлерінде физиологиялық жүктіліктің барлық кезеңдерін диспансерлік бақылау. Физиологиялық жүктілікті жүргізу және қабылдау.

Міндеттері:

1. Жиі кездесетін акушериялық жағдайлар мен гинекологиялық патологиялардың негізгі әйгіленуі жөнінде студенттерге заман талабына сай білім беру;
2. Жиі кездесетін акушериялық жағдайлар мен гинекологиялық ауруларда күттірмейтін көмек көрсетуді, бақылау жоспарын құруға және науқастарға қажетті күтім көрсетуге үйрету;
3. Акушерия және гинекологиялық бағыттағы мекемелерде нормативті құжаттарға сәйкес санитарлы – гигиеналық және эпидемияға қарсы тәртіпті сақтау және бақылауға үйрету;
4. Отбасын жоспарлау және контрацепция туралы науқастарға олардың жанұясына кеңес беруге үйрету;
5. Акушерия және гинекологиядағы жедел жағдайларда дәрігерге дейін көмек көрсетуге үйрету.

Пәнді таңдау негіздері:

ҚР әйелдердің денсаулығын қорғауды ұйымдастыру. Кез-келген мамандықтың дәрігері шұғыл жағдайларда көмек көрсетуі керек, бұл әсіресе ана мен ұрықтың өмірі дәрігердің жылдамдығы мен шеберлігіне байланысты болатын акушерияда өте маңызды. Акушерлік және гинекологиялық патологиясы болған кезде акушерлік-гинекологиялық мәртебесін ескере отырып, ауруларды емдеу; жүкті, босанатын, босанған әйелдерге шұғыл көмек көрсету.

Әйелдердегі аурулардың алдын-алудағы дәрігер рөлі, жүктілік пен босану ағымына әсері. Жүкті және босанған әйелдердегі іріңді-септикалық асқынулардың дамуындағы инфекция. Жүктіліктің қауіпті кезеңдері, эмбрион/ұрықтың даму кезеңдері; жүктілік кезінде әйелдің ағзасында болатын өзгерістер. Жүктіліктің асқынған ағымы (ерте токсикоз, гестоз, анемия, инфекция)

Оқытудың нәтижелері (күзыреттіліктер)

1) Білім және түсіну:

- акушерия және гинекология пәні мен міндеттері туралы білімдерін көрсетеді;

2) білім мен түсінушілікті қолдану

- акушерия және гинекологияда алғашқы медициналық көмек көрсету және зерттеу әдістерін меңгерген;

- Акушерлік және гинекологиядағы патологияның алдын алу және диспансерлеу дағдыларын меңгерген ;

3) пайымдау қалыптастыру

- алынған білімді жүктілік кезіндегі этиопатогенездің, клиниканың, асқынулардың және экстрагениталдық аурулардың ерекшеліктерін түсіну үшін пайдаланады;

- Акушерия бойынша алған теориялық білімдерін оларды интернатура деңгейінде одан әрі зерттеу үшін қолданады;;

4) коммуникативтік қабілеттер

- әр түрлі акушерлік жағдайларда әртүрлі адамдармен қарым-қатынас жасау кезінде қарым-қатынас дағдыларын көрсетеді;

– кәсіби мінез-құлықты көрсетеді-жауапкершілік, өнімділік, өзін-өзі бағалау, рефлексия;

5) оқу дағдылары немесе оқу қабілеті

- жаңа білім алуға дайындығы мен қабілетін көрсетеді;

Реквизитке дейінгі: Анатомия, физиология және патология.

Реквизиттен кейінгі: Акушерия және гинекологиядан интернатура

Әдебиеттер:

негізгі:

7. Дошанова А.М. Акушерия: оқулық. – Алматы: Эверо, 2014. – 640 бет – 30 экз.
8. Бодяжина И.И. Акушерство: учебник 1,2,3 том.- Эверо, 2015
9. Руководство по акушерству и гинекологии для фельдшеров и акушеров: под ред. В.Н.Прилепской, В.Е.Радзинского. – М., 2007. – 688 с.

қосымша:

1. Неотложная помощь в акушерстве и гинекологии: руководство / под ред. В. Н. Серова. - 2-е изд., испр. и доп. - М.: ГЭОТАР - Медиа, 2011.
2. Кайлюбаева Г. Ж. Физиология беременности. Дородовой уход : учебно - методическое пособие / Г. Ж. Кайлюбаева, Г. Н. Баймусанова; МЗ РК - 2-ое издание - Карағанды : АҚНҰР, 2019. - 132 с

1. Фармакология, фармакотерапия және клиникалық фармакология кафедрасы

2. Білім беру деңгейі: бакалавриат

3. Білім бағдарламалары: «Педиатрия»

4. Курс: 5

5. Элективті пән атауы: «Клиникалық фармакология»

6. Кредит саны: 4

7. Мақсаты: студенттерде клиникалық ойлау дағдыларын, ересектер мен балаларда ішкі аурулардың негізгі синдромдарында дәрілік препараттарды таңдау дағдыларын қалыптастыру.

8. Міндеттері:

- балалардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, дәрілік құралдарды дозалау режимін үйрету;
- балалардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, дәрілік құралдардың жанама әсерлерін болжауға үйрету;

• балалардың жас ерекшеліктерін ескере отырып дәрілік құралдардың болуы мүмкін бір-бірімен әсерлесуін бағалауды үйрету.

9. Пән мазмұны: Клиникалық фармакология - бұл дәрілерді клиникалық қолданудың тиімділігі мен қауіпсіздігін арттыру мақсатында дәрілердің адам ағзасына әсерін ғылыми түрде зерттейтін медициналық пән. Клиникалық фармакологияның негізгі бөлімдері фармакодинамика - дәрілік субстанцияның әсер етуінің жиынтығын және оның әсер ету механизмдерін; фармакокинетика - дәрілік заттардың енгізілу, таралу, биотрансформация және ағзадан шығарылу жолдарын зерттейді. Дәрілердің жанама әсерлерін, әсерінің науқастың жынысына, жасына, оларды бірге қолданғанда өзара әсерлесуіне байланыстығын оқытады.

10. Пәнді таңдау негіздері: Клиникалық фармакология дәрі-дәрмектердің сау және науқас адам ағзасымен әрекеттесуін зерттейтін, фармакологиялық препараттардың әсерін клиникалық жағдайда зерттеудің принциптері мен әдістерін жасайтын және фармакотерапияның ғылыми негізі болып табылатын ғылым. Клиникалық фармакологияны білу дәрігерге тиімді және қауіпсіз дәрі-дәрмектерді таңдау принциптерін қолдану қажеттілігіне байланысты өте қажет.

11. Оқыту нәтижелері:

Білімдер (когнитивтік сфера)	Біліктері мен дағдылары (психомоторлық сфера)	Жеке тұлғалы және мамандық компетенциялар (қатынастар)
<p>-дәрілердің фармакокинетикасы мен фармакодинамикасының ерекшеліктерін, белгілі бір науқастың өмір сапасын бағалау әдістерін біледі.</p> <p>-дәрілердің негізгі жағымысыз әсерлерінің қауіпті факторлары мен клиникалық сипатын біледі;</p> <p>-адам ағзасының патологиялық және физиологиялық көрсеткіштеріне байланысты дәрілерді дозалаудың негізгі ұстанымдарын біледі;</p> <p>- дәрілердің бір –бірімен әсерлесуінің түрлерін біледі;</p> <p>- тұрғындарға медициналық көмек көрсетуге қатысты клиникалық ұсыныстарды (емдеу хаттамаларын) біледі.</p>	<p>- науқастардың жас ерекшеліктері мен патологиялық жағдайын ескере отырып, препараттарға таңдау жасай алады, оңтайлы дозалау режимін анықтауды біледі;</p> <p>- дәрілік түрді, дозасын, қабылдау жиілігін және қолдану ұзақтығын таңдай біледі;</p> <p>-дәрілердің жанама әсерлерінің қаупін бақылай және болжай алады;</p> <p>- жанама әсерлерінің алдын-алу және түзету әдістерін қолдана біледі;</p> <p>- ауруларды диагностикалаудың емдеудің және диагности-калаудың клиникалық хатта-масын біледі;</p> <p>-дәрілердің ағзаға фармакологиялық әсерінің жиынтығы бойынша дәрілердің әсеріне талдау жасауды біледі.</p>	<p>- <i>клиника жағдайында пациенттермен (балалар мен ересектерде) коммуникация ұстанымдары туралы дағдылар және жеке өзінің білімі мен пайымдаулары туралы хабарлай алады;</i></p> <p>- <i>мамандарға да, маман еместерге ақпаратты, идеяларды, мәселелер мен шешімдерді айта алады.</i></p> <p>- емдеу хаттамасына сүйене отырып дәрілік формулярға дәлелдер келтіре алады;</p> <p>- клиникалық көріністі ескере отырып, балаларды емдеу жоспарын жасайды.</p>

12. Пререквизиттер: Фармакология-1, Фармакология-2.

13. Постреквизиттер: Жалпы дәрігерлік тәжірибе-1, Жалпы дәрігерлік тәжірибе-2

14. Әдебиет:

Негізгі:

1. Калиева, Ш. С. Клиническая фармакология и рациональная фармакотерапия. Том 1: учебник / Ш. С. Калиева., Н. А. Минакова . - Алматы : Эверо, 2016. - 460 с.
2. Калиева, Ш. С. Клиническая фармакология и рациональная фармакотерапия. Том 2: учебник / Ш. С. Калиева, Н. А. Симохина. - Алматы :Эверо, 2016. - 288 с.
3. Орманов, Н. Ж. Фармакотерапия. 1-кітап :оқулық / Н. Ж. Орманов, Л. Н. Орманова. – Шымкент : ЮКГФА, 2012. - 500 бет.с.
4. Орманов, Н. Ж. Фармакотерапия. II-кітап: оқулық / Н. Ж. Орманов, Л. Н. Орманова. - Шымкент : ОҚМФА, 2012. - 416 бет.с.
5. Петров, В. И. Клиническая фармакология и фармакотерапия в реальной врачебной практике: мастер-класс: учебник / В. И. Петров. - ; Рек. ГОУ ДПО "Российская мед.акад. последипломного образования". - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2011. - 880 с. : ил.

Қосымша:

1. Дәнекер ұлпалар ауруларының фармакотерапиясы: оқулық / З. А. Керимбаева [ж.б.]. - Алматы:Эверо, 2016. - 184 б. с.
2. Кардиологиялық фармакотерапия: оқулық / Н. Ж. Орманов [ж/б] ;ҚРденсаулықсақтаужәнеэлеуметтік даму министрлігі. ОҚМФА. - Шымкент : ОҚМФА, 2015. - 216 бет с.
3. Асқорыту ағзалары ауруларының фармакотерапиясы.:оқу құралы/ Н.Ж.Орманов, Г.Ж.Садырханова. 2013.
4. Тыныс алу жолдары ағзалары ауруларының фармакотерапиясы.: оқу құралы/ Н.Ж. Орманов. 2013.
5. Фармакология терминдері мен түсініктері. Тезаурус қазақ-орыс тілдерінде: оқуқұралы / ҚР ұлттық ғылым акад; фармакология және токсикология ин-ты; Фармакология және фармация ассоц. Қаз.-Ресей мед. ун-ті ; Ред. басқ. Қ. Д. Рахимов. - Алматы : Б. ж., 2011. - 449 бет.с.

Электрондық ресурстар:

1. Асқорыту ағзалары ауруларының фармакотерапиясы. [Электронный ресурс]: Оқулық/ Керимбаева З. А., Орманов Н.Ж., Джакипбекова З.К., Орманов Т.Н. Шымкент, 2018ж.
2. Клиническая фармакология [Электронный ресурс] : учебник / под ред. В. Г. Кукеса, А. К. Стародубцева. - 3-е изд., перераб. и доп. - Электрон.текстовые дан. (41,8 Мб). - М. : Изд. группа "ГЭОТАР-Медиа", 2012. - 840 с. эл. опт.диск (CD-ROM) : ил
3. Петров, В. И. Клиническая фармакология и фармакотерапия в реальной врачебной практике мастер- класс [Электронный ресурс] : учебник / В. И. Петров. - Электрон.текстовые дан. (63,5 Мб). - М. : Издательская группа "ГЭОТАР- Медиа", 2011. - 880 с. эл. опт. диск (CD-ROM).
4. Харкевич, Д. А. Фармакология [Электронный ресурс] : учебник / Д. А. Харкевич. - 10-е изд., перераб. и доп. - Электрон.текстовые дан. (62,1 Мб). - М. : Изд. группа "ГЭОТАР-Медиа", 2010. - 752 с. эл. опт.диск (CD-ROM).